LAISVĖ

ŠIAME NUMERYJE:

DUODAMAS PASIKALBĖJIMAS SU ŽYMIUOJU LIETUVIŲ FILOSOFU DR. ANTANU MACEINA. TAME PASIKALBĖJIME JIS PASISAKO VISA EILE ĮDOMIŲ IR INTRIGUOJANČIŲ KLAUSIMŲ, IŠ KURIŲ PAMINĖTINI —

- **Rytų ir Vakarų jaunimo riaušių siekiai**
- **Komunistų politinės ir ekonominės sistemos tragika**
- **Kaip komunizmas iš tikro gali ir turi būti nagrinėjamas**
- **Bendravimas su kraštu ir laisvųjų lietuvių lankymaisi į komunistinės Rusijos pavergtą Lietuvą**
- **Nepasaulėžiūrinė politika ir politinis katalikų pluralizmas**
- **Nepasaulėžiūrinės politikos įvykdymas laisvoje Lietuvoje**
- **Dvasiškijos ateitis Bažnyčioje**

1968 RUGSĖJIS NR. 43 (80)

"Į Laisvę" prenumeratorių dėmesiui!

- **Vokeliai siunčiami visiems — atsiteisusiems ir neatsiteisusiems už 1968 metus.**
- **Jei dar nesi atnaujinęs prenumeratos 1968 metams, malonėk tai padaryti dar šiandien.**

"Į LAISVĘ" ŽURNALO MECENATAI, GARBĖS PRENUMERATORIAI IR RĖMĖJAI

Asmenys, parėmę žurnalo leidimą $50.00 ar didesne auka, laikomi mecenatai. "Į Laisvę" žurnalo mecenatai 1968 metais yra: JAV-bių ir Kanados LFB Centro valdyba ($300.00); JAV-bių ir Kanados LFB Centro valdyba ir LFB Clevelando sambūris ($300.00), LFB Chicagos sambūris ($200.00), dr. Petras Kisielius ($100.00) ir dr. Petras Žemaitis ($85.00).

"Į Laisvę" žurnalo garbės prenumeratos mokestis metams yra $10.00. Šie asmenys yra garbės prenumeratoriai 1968 metais: V. Galvydis ($20.00), V. Baleišytė ($20.00), J. Mikonis ($20.00), J. Ardys ($15.00), J. Žilionis ($15.00), J. Sadūnas ($12.00), A. Pocius, J. Urbonas, dr. R. Šomkaitė, dr. Z. Brinkis, dr. P. V. Raulinaitis, V. Skladaitis, A. Balsys, dr. V. Majauskas, S. Rudys, Vt. Kazlauskas, S. Pundzevičius, J. Kučėnas, J. Reinys, V. Rociūnas, dr. M. Namikas, A. Kuolas, L. Reivydas, kun. kleb. S. Morkūnas, J. Bagdonavičius, J. Ambrizas, K. Čeputis, dr. V. Juodeika, kun. V. Kriščiūnevičius, J. Pažemėnas, J. Prakapas, kun. dr. P. Ragažinskas ir Alg. Raulinaitis.

Šie prenumeratoriai parėmė "Į Laisvę" žurnalo leidimą šiomis aukomis: J. Mikeliūnas ($4.00); $3.00 — V. Milukas, K. Gimžauskas, J. Žadeikis; $2.00 — G. Dragūnas, Br. Masiokas, J. Buitkus, J. Norkaitis, K. Bružas, K. Pakulis, kun. dr. T. Žiūraitis, O.P.; $1.00 — prel. F. Bartkus, J. Vaičaitis, B. Graužinis, kun. V. Pikturna, K. Germanas ir B. Liškus.

"Į Laisvę" platintojų dėmesiui!

- **Atskiro numerio kaina 2 doleriai.**
- **Visi platintojai prašomi atsiskaityti su administracija už išplatintus 1967 ir 1968 metų numerius.**
- **Malonėkite grąžinti neparduotus numerius administratoriui.**

KU biblioteka

Į LAISVĘ

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ
POLITIKOS ŽURNALAS
1968 — RUGSĖJIS — NR. 43 (80)

LEONARDAS VALIUKAS
Redaktorius / Editor
Post Office Box 77048
Los Angeles, Calif. 90007

ALEKSAS KULNYS
Administratorius /
Circulation Manager
1510 East Merced Avenue
West Covina, Calif. 91790

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ VYRIAUSIOJI TARYBA / BOARD OF DIRECTORS OF THE FRIENDS OF THE LITHUANIAN FRONT

DR. ADOLFAS DAMUŠIS
Pirmininkas / Chairman of the Board of Directors
8050 Hartwell
Detroit, Michigan 48228

DR. KAZYS AMBROZAITIS
Chesterton, Indiana

KUN. VIKTORAS DABUŠIS
Paterson, New Jersey

DR. PETRAS KISIELIUS
Cicero, Illinois

DR. ANTANAS KLIMAS
Rochester, New York

DR. VYTAUTAS MAJAUSKAS
Detroit, Michigan

PILYPAS NARUTIS
Chicago, Illinois

DR. PRANAS PADALIS
Detroit, Michigan

LEVAS PRAPUOLENIS
Chicago, Illinois

LEONARDAS VALIUKAS
Los Angeles, California

• • •

TURINYS

Laiškai redaktoriui 2

"Į Laisvę" įžanginiai 4

Laiko reikalavimai: — Su idealu į jaunimo rūpesčius (kun. dr. V. Rimšelis, M.I.C.) 8

Aktyvieji frontininkai: — dr. Zenonas Ivinskis ir dr. Vytautas Vardys 10

Amerikos lietuvio gimtadienis: — Šeima ir draugai pagerbia dr. Juozą Kazicką 12

Lietuvių lankymaisi į pavergtą kraštą ir jų nauda tautai (pašnekesys su dr. Antanu Maceina) 15

Vakarų pasaulio sąmyšis ir kova dėl Lietuvos laisvės (Lyvia Garsienė) 34

Didysis sukaktuvininkas (dr. A. Damušio 60-ties metų amžiaus sukaktį minint) 39

Gyvybiniai tautos reikalai: — Lietuvių Fondas pamiršo vieną iš savo tikslų (Petras Taujenis); Kritika ar pasmerkimas (D. Blažys); Jaunimą brandinanti aplinka (P. Narutis) 43

Dualizmas, neutralumas, rezistencija ir Lietuvių Fronto Bičiuliai (Vytautas Vaitiekūnas) 48

Lietuvių Fronto Bičiulių svarbesni planai, darbai ir žygiai (Leonardo Valiuko pasiūlymai LFB studijų savaitėje) 59

Darbai ir įvykiai (laisvųjų ir pavergtųjų lietuvių darbų ir žygių apžvalga) 62-80

"Į LAISVĘ", Lietuvių Fronto Bičiulių keturmėnesinis politikos žurnalas.

"Į LAISVĘ" (TOWARD FREEDOM), Lithuanian magazine of politics, published three times a year by the Friends of the Lithuanian Front.

* Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

* Citatų kalba netaisoma.

Patenkinti "Į Laisvę" žurnalu

• Nuoširdžiai sveikinu Jus, taip įdomiai ir gražiai redaguojantį mūsų "Į Laisvę". Linkiu geriausios sekmės.

Stasys Raštikis

Monterey, California

• Apskritai, "Į Laisvę" žurnalas yra įdomus, nagrinėjąs aktualius klausimus.

Dr. Jonas Balys

College Park, Maryland

• "Į Laisvę" žurnalas — pasigėrėtinas. Sekmės ir ištvermės.

Dr. Juozas Kazickas

New York, New York

• Sveikinu su puikiu "Į Laisvę" žurnalo redagavimu. Linkiu sekmės, geros sveiktos, ištvermės.

Dr. Antanas Klimas

Rochester, New York

"Aidai" ir "Tėvynės Sargas" galėtų įjungtis prie "Į Laisvę" žurnalo

• Siunčiu iškarpą iš "Draugo" kultūrinio priedo (1968.V.18). Be abejo, skaitėte tą kun. St. Ylos straipsnį (įžanginį), kuriame jis sugestijuoja "Aidams", "Tėvynės Sargui" ir "Į Laisvę" žurnalui susijungti į vieną leidinį. Nemanau, kad tokių planų būtų. Jei kas nors panašaus būtų daroma, tai tiktų "Aidams" ir "Tėvynės" Sargui" įsilieti į "Į Laisvę" žurnalą. "Tėvynės Sargas" labai retai teišeina ir terašo tik praeities klausimais, o "Aidai" paskutiniu laiku yra gerokai pakrypę į kairę. Ne vienas "Aidų" bendradarbis yra pasišaipęs iš tų, kurie kovoja dėl Lietuvos laisvės. "Į Laisvę" yra kovos ir patriotinės minties žurnalas. Jis turi išlikti, o kiti gali prisijungti prie jo, jei jiems trūksta bendradarbių ir nebegali finansiškai galo su galu suvesti.

V. P. Klimaitis

Chicago, Illinois

• Pritariu kun. St. Ylos minčiai (žiūr. "Draugo" kultūrinio priedo 1968 metų gegužės mėnesio 18 dienos numerį, 1 psl.) ir kviečiu "Aidus" ir "Tėvynės Sargą" jungtis prie "Į Laisvę" žurnalo. Labai abejoju, ar kas pasigestų "Tėvynės Sargo" ar dabartinių "Aidų", kurių užimta linija patriotiškai nusiteikusiam lietuviui darosi nebepriimtina.

J. P-tis

Philadelphia, Pennsylvania

Žavisi Žiograkalniu ir jam nepritaria

• Sužavėtas J. Žiograkalnio mintimis, jo linija ir pačiu minčių dėstymu.

H. P. Dauburas

Chicago, Illinois

• "Į Laisvę" nr. 41, skyrelyje "Tautinės drausmės klausimas", įdėtas straipsniukas "Renka medžiagą apie raudonuosius partizanus" (p. 71-72), smerkiąs pereitų metų kraštotyrinę ekspediciją į Merkinę.

Okupantu besiremianti kompartija iš tiesų stengiasi viską savo tikslams panaudoti. Todėl nieko nuostabaus, kad ir kraštotyrinėms ekspedicijoms yra prikergtas uždavinys atitinkamose vietovėse parinkti žinių iš ankstesnio komunistinio pogrindžio. Tačiau nieku būdu netenka paneigti ir niekinti visa, kas tik Lietuvoje atliekama, vien dėl to, kad visur vienaip ar antraip įsikiša kompartija. Netenka pasmerkti nė kraštotyrinių ekspedicijų vien dėl to, kad joms prikergta ir kompartinių uždavinių. Kuo gi kalti tas šimtas kraštotyrininkų, kad kompartija į jų tarpą pasiunčia ir kelis savo "istorikus"? Gi aplamai kraštotyrinis darbas yra vertingas, nes sutelkia naujos tautosakinės bei tautotyrinės medžiagos. Tai rodo ankstesnių kraštotyrinių ekspedicijų į Ignalinę, Žervynus ir kt. paskelbti darbai. Merkinės ekspedicija

bus patarnavusi ir V. Krėvės gimtinei plačiau patyrinėti (tai buvo kaip tik pabrėžiama).

Kaip apskritai kraštotyrinis darbas nereiškia jokio tautos išdavimo, nors ir kokiose aplinkybėse jį dirbant, taip jokio tautinei drausmei nusižengimo nepadarė ir Danutė Gimbutaitė, toje ekspedicijoje dalyvaudama. Pats "Gimtasis kraštas", iš kurio paimta žinia, cituoja D. Gimbutaitės tik šiuos žodžius: "Niekada nemaniau, kad čia taip gražu, kad tokia puiki tėviškės gamta". Nieko daugiau. Be pagrindo D. Gimbutaitei padaryta moralinė skriauda, prikišant tautinės drausmės laužymą.

Straipsniukas baigiamas skliausteline pastaba, kad Danutė yra duktė prof. Marijos Gimbutienės, Kalifornijos universitete surengusios lietuvių liaudies meno parodą. Kiek ir kokių trūkumų ši paroda turėjo, nieko negalima pasakyti, jos nemačius. Tačiau pats lietuvių liaudies meno parodos amerikiečių universitete surengimas nedaugiau tautinę drausmę "pažeidė", kaip Čikagoje "Gražinos" operos pastatymas.

Tautinė drausmė yra rimtas reikalas. Reikia atsakingai į jį žvelgti. Bet taip pat atsakingai reikia ir juo operuoti. Antraip, užuot drausminimosi, težiebsime savo tarpe nesantaiką ir patys slopinsime lietuviškąją gyvybę.

Juozas Girnius

Boston Massachusetts

Redakcijos pastaba. — Dr. Juozo Girniaus laiškas — akivaizdus pavyzdys, kaip emocijos sukomplikuoja bendravimo su kraštu blaivų nagrinėjimą. Oponuodami dr. J. Girniaus laiške keliamiems teigimams, kategoriškai tvirtiname, kad "Į Laisvę" žurnalo nė vieno bendradarbio paskelbtame straipsnyje, nei komentare nėra smerkta, nei niekinta to, ką pavergta tauta yra atsiekusi. Garbė ir nuopelnai už atsiekimus priklauso lietuvių tautai, bet ne okupantui. Tautos kūrybą okupantas stabdo, o ne skatina. Iš kitos pusės, teisė užsienio lietuviui lankytis Lietuvoje yra ne lietuvių tautos, bet okupanto pilnoje kontrolėje. Vienų jis neįsileidžia, antrus ilgiau ar trumpiau leidžia pabuvoti Vilniuje, tretiems suteikia malonę skaityti paskaitas universitetuose, atostogauti ir bastytis laisvai pavergtame krašte. "Į Laisvę" redakcija tuo reikalu pritaria "Tėviškės Žiburių" redakciniam pareiškimui: "Geležinei uždangai šiek tiek prasiskleidus, į okupuotą Lietuvą ir iš jos prasidėjo šioks toks judėjimas. Jau nevienam pavyko nuvažiuoti į Vilnių ir ten pasimatyti su artimaisiais. Į krašto gilumą patekti pavyksta tik vienam kitam komunistų simpatikui" ("Tėviškės Žiburiai", 1968 m. liepos mėn. 4 d., nr. 27-962).

Taip pat sunku mums suprasti dr. J. Girnių, kaip jis, nematęs parodos, gali tvirtinti, kad Kalifornijos universitete dr. M. Gimbutienės suruošta lietuvių liaudies meno paroda tautinės drausmės prasme prilygo Čikagoje "Gražinos" operos pastatymui. Ne tik parodos dr. J. Girnius nematė, bet, atrodo, jis ir nepasirūpino faktų sužinoti. Ta pačia logika mes galėtumėm tvirtinti, kad moralės prasme religinio meno paroda prilygsta vyskupo pamokslui. Tačiau savo laiku Čikagoje suruoštos lietuvių religinio meno parodos proga dr. J. Girnius apsčiai pabėrė karčių žodžių. Ar būtų teisinga interpretuoti, kad dr. J. Girnius tada niekino religinio meno parodas?

Gražu ginti asmeniškus draugus, bet ar galima dėl jų užsimerkti prieš faktus ir principus?

Laiškai redaktoriui gali būti pasirašyti ir slapyvardžiu, bet tuo atveju reikia duoti redakcijai ir savo tikrą vardą ir pavardę. Skaitytojai kviečiami pasisakyti žurnale keliamais ir kitais aktualiaisiais mūsų klausimais. Įdomesnius skaitytojų pasisakymus vienu ar kitu klausimu žurnalas paskelbs. Visi laiškai redaktoriui adresuotini: "Į Laisvę", Post Office Box 77048, Los Angeles, California 90007.

PLB ĮJUNGIMAS Į KOVĄ DĖL LIETUVOS LAISVĖS

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė gimė visiems gyvosios lietuvybės klausimams spręsti. Lietuvos laisvinimas — tai pirmoji iš tų problemų. Lietuvių Charta — "Dešimt Dievo įsakymų" svetur atsidūrusiems lietuviams — akcentuoja tai labai aiškiai: lietuvis darbu, mokslu, turtu ir pasiaukojimu kovoja dėl nepriklausomos Lietuvos. Toli gražu taip nėra, ir čia Pasaulio Lietuvių Bendruomenė turėtų parodyti ir noro, ir pastangų, ir iniciatyvos.

Lietuvių Bendruomenės kraštų, apygardų ir apylinkių valdybos skiria beveik visą dėmesį lietuvybės išlaikymui ir kultūrinei veiklai: organizuoja ir išlaiko lituanistikos ar šeštadieninės mokyklas jaunimui, ruošia ir praveda dainų ir tautinių šokių festivalius, organizuoja jaunimo kongresus bei stovyklas, rengia metines lietuvių dienas ir visą eilę kitų parengimų. Lietuvių Bendruomenės darbuotojai tiek išsisemia visoje toje lietuvybės išlaikymo ir kultūrinėje veikloje, kad jiems nebelieka nei jėgų, nei laiko, nei noro jungtis į patį svarbiausią darbą — kovą dėl Lietuvos laisvės.

Nė nebandome paneigti lietuvybės išlaikymo ir kultūrinės veiklos reikšmės tremtyje. Mūsų jaunimas turi ir skaityti, ir rašyti, ir žmoniškai kalbėti lietuviškai. Tegu mūsų jaunimas šoka tautinius šokius ir dainuoja lietuviškas dainas — jis ir turi tai daryti. Tai daro jaunimas ir komunistų pavergtoje Lietuvoje. Tačiau ten nei senimas nei jaunimas nė pirštо negali pajudinti Lietuvos laisvinimo darbe. *Tą misiją kenčiančioji Lietuva yra pavedusi laisviesiems lietuviams.*

Tiesa, turime laisvinimo veiksnių. Beveik visi jie yra susitelkę Jungtinėse Amerikos Valstybėse, ir čia laisvinimo darbas yra kiek geresnėje padėtyje. Gi tuose kraštuose, kur visai veiklai pirmuoju smuiku groja Lietuvių Bendruomenė, Lietuvos laisvinimo darbas yra našlaičio padėtyje.

Lietuvos laisvinimo darbas yra toks platus, sunkus ir sudėtingas, kad čia visiems pakanka

vietos. Nė nesiūlome Lietuvių Bendruomenei eiti į tas sritis, kur reiškiasi tam tikri veiksniai. Bet šiame darbe dar plotų plotai pūdymuoja, ir čia Lietuvių Bendruomenė neturėtų stovėti nuleidus rankas. Suminėsime tik keletą sričių, kuriose niekas nieko nedaro, o darbo horizontai yra neriboti: (a) kitataučių verbavimas Lietuvos laisvės darbui; (b) informacija Lietuvos bylos reikalu kitataučiams; (c) jaunimo įjungimas į kovą dėl Lietuvos laisvės; (d) parlamentarų laimėjimas Lietuvos reikalui; (e) visų festivalių, švenčių, parengimų ir įvykių pilnas išnaudojimas Lietuvos reikalui.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės naujoji valdyba, kraštų, apygardų ir apylinkių valdybos turėtų nieko nelaukdamos sutelkti pačius geriausius mūsų protus bei pajėgiausius šiam darbui asmenis, paruošti detalų planą ir imtis iniciatyvos jį įgyvendinti. To iš mūsų laukia ir reikalauja komunistų vergijoje kenčianti Lietuva.

RINKIMINIŲ METŲ IŠNAUDOJIMAS LIETUVOS BYLOS REIKALUI

Lapkričio mėn. 5 d. JAV-bių piliečiai išsirinks krašto prezidentą, viceprezidentą, visus Atstovų Rūmų narius (435), trečdalį Senato narių, apie pusę steitų gubernatorių ir tūkstančius atskirų steitų legislatūrų narių. Turime virš milijono lietuvių kilmės amerikiečių, ir, be abejo, dauguma jų dalyvaus šiuose rinkimuose. Šio įžanginio tikslas nėra patarti lietuviams už kuriuos kandidatus jie turėtų balsuoti. Norime tik sugestijuoti ir atkreipti dėmesį, kad lietuviai, dalyvaudami rinkiminėje akcijoje ir atiduodami savo balsus už pasirinktus kandidatus, neliktų nažinomais balsuotojais, o užmegztų ryšius su jais, prisistatydami kaip sąmoningi lietuvių kilmės amerikiečiai. Lietuviai, aktyviai dalyvaudami rinkiminėje akcijoje ir pačiuose rinkimuose, gali laimėti tūkstančius naujų draugų Lietuvos bylos reikalui.

Kiekvienas lietuvis gali (ir turėtų) užmegzti ryšius ir eventualiai geras pažintis su savo kongresmanu, abiems senatoriais ir vienu kitu savo steito

legislatūros nariu. Amerikiečių partinės politikos praktikoje vertinami trys dalykai: 1. Lojalumas partijai; 2. Pastangos, darbas ir įdėtas laikas rinkiminės akcijos metu; ir 3. Piniginė parama kandidatui. Tai yra būtinos sąlygos ryšių bei pažinčių pradžiai; geriausias tam laikas — rinkiminiai metai.

Ryšių ir pažinčių mezgimas ir jų palaikymas su įtakingais ir žymiais kitataučiais yra viena iš labai svarbių sričių Lietuvos laisvinimo darbe. Jei mes turėtumėm pakankamai gerų pažinčių laisvojo pasaulio politikų, visuomenininkų, laikraštininkų, kultūrininkų, radijo ir televizijos komentatorių tarpe, tai Lietuvos bylos reikalas būtų žymiai geresnėje padėtyje. Iki šiol beveik nieko šioje srityje nedarėme, bet tai dar nareiškia, kad ir toliau turime stovėti nuleidę rankas. Susitikime su savo pasirinktais kandidatais ir jų rinkiminių akcijų vadovais ne vieną ar porą kartų, o kaip galima dažniau; skirkime jų pastangoms savo darbo, laiko ir taip pat pinigo. Tai, galima sakyti, vienintelis kelias geresnių ryšių bei artimesnių pažinčių užmezgimui su legislatoriais. Turėdami porą ar trejetą šimtų Kongreso narių pilnai savo pusėje, Lietuvos bylos reikalu, kaip žmonės sako, "galėsime pajudinti žemę".

SPAUDOS LAISVĖ

Pasitraukėme iš namų laisvėje liudyti tiesos ir kovoti už pavergtos Lietuvos nepriklausomybę. Laisvajame pasaulyje radome daugiau lietuvių, susiderinome su jais ir suorganizavome bendrą kovos frontą. Per šimtmečio ketvirtį iš priešui nepasiekiamų rezistencinių bazių nedavėme ramybės Lietuvos okupantui. O nusikaltėlis niekad neramus, kol auka galutinai nesunaikinta ir bent ryksmu apreiškia savo gyvastį. Mes ne tik rėkėme, bet ir kūrėme. Kada nors į kraštą grįžę išeivijos kūrybiniai laimėjimai bent dalinai užpildys svetimos valstybės brutalios okupacijos normaliame lietuvių kultūros vystymesi sudarytas spragas. Mūsų spauda reflektavo mūsų kūrybines ir rezistencines pastangas bei rezultatus.

Ko ko, bet reikalavimo laisvės lietuviškos išeivijos raštijai mažiausiai buvo galima tikėtis.

Bet jis pasigirdo. Jau III Kultūros kongrese arogancija su išmintimi supainiojęs kalbėtojas išdėstė, kad katalikiškoje srovėje randąs tik porą perdaug laisvę nevaržančių žurnalų ir vieną septintadalį vieno dienraščio. Vėliau savo vienminčių spaudoje save patikslino, kad laisva lietuvių spauda esą randama tik perbridus upelį į Kanadą. Šiam balsui pritarė būrelis kitų, ir pritarė labai agresyviai. Lietuviškas "avant-garde", kad ir 2-3 metus atsilikęs, pasekė marksistinės kairės sukurtą "free speech movement" originalą: anie savo oponentus tildo fiziniu smurtu, mūsiškiai akademiškai skambančiais keiksmažodžiais. Net bendruomeniškai sutarta tvarka sudaryta išeivijos lietuvių vadovybė jų akyse prilygstanti tik Inkvizitoriaus karalystės autoritetui.

Spaudos laisvės interpretacija yra įvairi. Normaliai spaudos laisvę aprėžia išviršinė prievarta, svetimi pinigai ir savanoriškas trumparegiškumas. Nelaisvos ir pusiau laisvos spaudos turime ir mes.

Prievartinę vergiją neša pavergtos Lietuvos spauda. Tą patį vergijos jungą savu noru yra užsidėję ir tie laisvųjų lietuvių laikraščiai, kurie aklai kartoja Maskvos tezę, jog Lietuvai laisvę atnešę raudonosios armijos durtuvai, nors nemeluotų sentimentų lietuvių tautai ir šioje spaudoje netrūksta.

Pusiau laisvos spaudos žvilgsnis į lietuviškų klausimų visumą stipriai aptemdytas ir ištikimybė Lietuvos nepriklausomybės idėjai sukrėsta. Šiai spaudai Lietuvos okupacija egzistuoja, bet po Stalino eros ji nebesanti baisi, ir su ja jau galima esą koegzistuoti. Okupaciniai organai jau kviečią išeivius į Lietuvą tautos moralei stiprinti, o iš Lietuvos į užsienius, anot jų, jau nesiunčiami Maskvos agentai, o tik lietuviai mokslininkai, menininkai, studentai - stipendiatai. Pats charakteringiausias pusiau laisvos lietuvių spaudos ženklas — tai jos nusistatymas laisvinimo institucijų atžvilgiu: nei respekto, nei kritikos joms nebėra. Ir kuo šios institucijos silpniau funkcijuoja, tuo tai spaudai smagiau, nes susidaro platesnis laukas paniekai reikšti

Laisvoji išeivijos spauda išliko pilnai ištikima Lietuvos nepriklausomybės idėjai ir kovoje dėl laisvės tęsia rezistenciniame pogrindyje sukurtas laisvos spaudos tradicijas. Ji blaiviu žvilgsniu svarsto visas lietuviškas problemas ir ieško protingų kelių pavergtai tautai padėti. Ji seka priešo ėjimus ir demaskuoja suktus jo manevrus. Mūsų laisvos spaudos žodis idealistinis, įvairus, niuansuotas ir spalvingas, nors ir netobulas, kaip ir pati visuomenė. Bet tobulos spaudos pasaulyje iš vis nėra.

Tikime, kad panašią interpretaciją lietuvių spaudos klausimu padarys ir lietuvių tautos istorija.

Su idealu į jaunimo rūpesčius

KUN. DR. VIKTORAS RIMŠELIS, M.I.C.

Stebėdami visą mūsų gyvenimą, matome, kaip jaunimas yra labai atitrūkęs nuo senosios kartos. Vaikai atsiriboja vis daugiau ir daugiau nuo tėvų, mokiniai — nuo mokytojų. Galima surasti daug veiksnių, kurie tokias nuotaikas yra sukūrę ir kuria. Žinoma, didžiausią vaidmenį vaidina mokykla, televizija ir bendrai naujos gyvenimo aplinkybės, kurios dėl techninės ir mokslinės spartos vakar dienos žmogų daro visai svetimu šios dienos žmogui.

Be abejo, jaunoji karta nebegali gyventi tuo pačiu gyvenimu, kurį mes turėjome, nes ji yra atsiradusi visai kitose aplinkybėse. Čia man prisimena, kaip mama padėdavo po višta anties kiaušinius. Višta išperėdavo ančiukus ir vesdavosi juos prie kūdros. Ančiukai sugriūdavo į vandenį, o višta pasipūtusi iš piktumo mėgindavo žengti į vandenį, aukštai keldama kojas, kad nesušlaptų. Bet ji likdavo visada ant kranto, o ančiukai po vandenį plačiai plaukydavo. Gal taip tragiškai ir nėra mūsų tarpe, bet vaikų atitrūkimas nuo tėvų yra vis dėlto didelis.

Kraštas kaip vietovė tautybei yra tik išorinis komponentas. Tautybė, regis, žmogui ateina veikiau per jo kilmę, o ne per gimimo vietą. Tautybė yra asmens istorija, savo laiką skaičiuojanti nežinia kiek tūkstančių metų. Visos tautos yra labai įdomios dėl savo tradicijų ir papročių, kurie kalba apie jų praeitį, būdą, charakterį. Toji kilmė yra labai brangi.

JAV-se visas dėmesys skiriamas gimimo vietai. Ši gimimo vietos dvasia yra užkrėtusi visą kraštą, nes jis neturi senos praeities. Ir dar nežinia, prie ko visa tai veda — ar prie naujos tautos kūrimo ar tik prie atsiribojimo nuo visų kraštų, kurie davė JAV-bėms savo žmones ir savo kultūrą. Būtų labai neteisinga, jei kas mokytų jaunimą nemylėti krašto, kuriame jis yra gimęs ir užaugęs, bet dar neteisingiau yra pamiršti savo kilmę ir taip save paneigti.

Paskutiniųjų kelerių metų laikotarpyje atsibodo JAV-bių jaunimui perteklius ir gerovė ir jis panūdo ieškoti gyvenimo be jokių taisyklių ir normų. Šiose nuotaikose jaunam žmogui kažkodėl kilo klausimas — kas jis yra. Tai tapatybės (identity) problema, kuri jį vargina. Jaunas žmogus klausia ne tik kas jis yra, bet ir kam jis čia gyvena. Jaunam žmogui, atitrūkus nuo tėvų ir mokytojų autoriteto, neturint religinio pagrindo, lengva patekti į akligatvį su klausimu — kas aš esu ir kur einu savo gyvenimu.

KUN. DR. VIKTORAS RIMŠELIS, M. I. C., Chicago, Illinois, Marijonų provincijolas, visuomenininkas, laikraštininkas, buvęs kunigų seminarijos profesorius ir rektorius. Gimė 1915.V.11 Murmų k., Švenčionių aps. Mokėsi Švenčionių gimnazijoje ir 1937 baigė Marijampolės gimnaziją. Filosofiją ir teologiją studijavo Romoje, Kaune ir Tuebingene. Kunigu įšventintas 1943. Teologijos daktaro laipsnį gavo Romoje, Angelicume 1946. Disertacijos tema: Natura et Peccatum (De oppositione inter naturam et peccatum).

Man regis, kad jaunimas yra pasimetęs šiose nuotaikose dėl idealų trūkumo. Jam reikia to aukšto tikslo, reikia idealo ir ne tokio, kuris kada nors bus, bet tokio, kurį šiandien reikia įgyvendinti. Mes matome, kaip jauni žmonės nori išspręsti karo klausimą Vietname jau šiandien, o ne rytoj, tuojau sutvarkyti rasinius klausimus, išspręsti varguomenės problemas ir t.t.

Mūsų jaunimas šitiems klausimams taip pat nėra abejingas. Šio krašto interesai yra ir jo interesai. Bet galėtų ir tėvų interesai lygiagrečiai tapti ir vaikų interesais, jei tik surastumėm tinkamą priėjimą. Mūsų jaunime tapatybės problemą reiktų spręsti jo kilmės ir religinio idealo išryškinimu. Jaunimui reikia pristatyti pavergtą lietuvį, kuriam savo žemėje yra atimta laisvė galvoti, kalbėti ir išpažinti Dievą taip, kaip jis nori. Laisvėje gyvendami turime ieškoti laisvės ir broliams bei sesėms pavergtoje tėvynėje, kuri yra ir mūsų jaunimo tėvynė. Šioje plotmėje galėtų mūsų jaunimas atrasti ir savo tapatybę ir idealą gyventi ir aukotis dėl savųjų.

Šioje srityje laisvojo pasaulio lietuviškajam jaunimui darbo horizontai galėtų būti neriboti. Jaunimas galėtų išvystyti nepaprastą spaudimą į savo kraštų vyriausybes, kad jos darytų intervenciją per Jungtines Tautas religijos persekiojimui Lietuvoje sustabdyti. Jaunimas galėtų taip pat kreiptis visais galimais būdais (peticijomis, laiškais, telegramomis ir t.t.) į savo kraštų vyriausybes, kviesdamas jas iškelti Lietuvos bylą Jungtinėse Tautose ir ją ten tinkamai apginti. Šiame darbe jaunimas labiau atrastų save ir savo kilmę, o priėjimas prie jaunimo turėtų būti su idealo pristatymu ir konkrečių darbų pasiūlymu.

DR. ZENONAS IVINSKIS

Retas iš mokslininkų pajėgia suderinti savo darbą su visuomenine veikla. Ne toks yra dr. Zenonas Ivinskis. Jis yra vienas iš iškiliausių mūsų istorikų, o taip pat aktyviai dalyvaująs ir mūsų politinėje bei visuomeninėje veikloje.

Dr. Z. Ivinskis (g. 1908.V.25 Kaušėnų k., Plungės vls., Telšių aps.) baigė Telšių gimnaziją 1925 ir LU teol.-filosofijos fakultetą 1929. Studijas gilino Muencheno ir Berlyno universitetuose. Daktaro laipsnį gavo 1932, parašęs disertaciją apie Lietuvos valstiečių luomo išsivystymą. Nuo 1933 iki pasitraukimo į Vakarus 1944 dr. Z. Ivinskis buvo VDU ir Vilniaus universiteto mokomojo personalo narys (docentas, profesorius ir filosofijos fakulteto dekanas).

Dr. Z. Ivinskis yra parašęs eilę knygų ir paskelbęs šimtus straipsnių istoriniais klausimais lietuvių, vokiečių ir italų spaudoje. Šiuo metu dr. Z. Ivinskis profesoriauja Bonn'os universitete.

Nuo gimnazijos laikų dr. Z. Ivinskis yra ateitininkas, užėmęs vadovaujančius postus toje organizacijoje. Buvo vienas iš XX Amžiaus dienraščio redaktorių; aktyviai dalyvavo rezistencinėje veikloje komunistų ir nacių okupacijos laikais. Aktyviai reiškiasi LB, buvęs VLIK-o narys. Šiuo metu dr. Z. Ivinskis vadovauja LFB Europos sektoriui.

DR. ZENONAS IVINSKIS, Bonn (Vakarų Vokietija), Bonnos universiteto profesorius, visuomenininkas, laikraštininkas, vienas iš pirmaujančių lietuvių istorikų.

• • •

DR. VYTAUTAS VARDYS, Norman, Oklahoma, Oklahomos universiteto politinių mokslų profesorius, visuomenininkas, laikraštininkas, lietuvių katalikų veikėjas.

• • •

DR. VYTAUTAS VARDYS

Tūkstančiai jaunosios kartos atstovų yra baigę ar baigia aukštąjį mokslą JAV-se, Kanadoje, Australijoje ir kituose laisvojo pasaulio kraštuose. Dauguma jų dingsta kaip į vandenį. Ant rankos pirštų galima suskaityti tuos, kurie pilnai atiduoda savo jaunąsias jėgas lietuviams ir Lietuvai. Jų tarpe yra dr. Vytautas Vardys, nuo 1968 metų rudens profesoriaująs Oklahomos universitete (Norman, Oklahoma), kartu būdamas to universiteto skyriaus Muenchen'e vedėjas.

Dr. V. Vardys (g. 1924.IX.2 Beržoro k., Platelių vls., Kretingos aps.) baigė Palangos progimnaziją ir mokėsi Telšių, Vilniaus ir Eichstaett'o kunigų seminarijose. Studijavo filosofiją ir literatūrą Tuebingeno universitete (1945-1949). 1949 atvyko į JAV ir čia 1951 Carroll kolegijoje (Helena, Montana) įgijo bakalauro laipsnį. Magistro laipsnį (1953) ir politinių mokslų daktaro laipsnį gavo Wisconsin universitete 1958. Profesoriavo tame universitete 1958-1968.

Dr. V. Vardys nuo moksleivio metų dalyvauja ateitininkiškoje veikloje: vadovavo moksleiviams ateitininkams (1946 - 1948), *Ateities* žurnalo redaktorius, šiuo metu vadovauja Ateitininkų federacijos tarybai. Knygų ir eilės straipsnių autorius, laikraštininkas, redagavęs "Į Laisvę" (1958-1960), aktyviai dalyvaująs LB veikloje.

VIRŠUJE — Dr. Juozas Kazickas, New York, New York, kalba savo 50-ties metų amžiaus sukakties pagerbime, kurį jam surengė žmona A. Kazickienė.

Šeima ir draugai pagerbia dr. Juozą Kazicką

Retas iš lietuvių turi tiek pažinčių žymiųjų ir įtakingųjų amerikiečių tarpe, kaip kad dr. Juozas Kazickas. Jo 50-ties metų amžiaus sukakties paminėjime, kurį jam surengė žmona A. Kazickienė 1968 metų balandžio mėnesio 20 dieną St. Regis Sheraton viešbutyje New Yorke, dalyvavo virš 200 svečių. Tarp amerikiečių svečių buvo tokie įžymūs kaip — *J. J. McCloy*, buvęs JAV-bių aukštasis komisaras Vokietijoje ir eilės prezidentų patarėjas; *W. F. Rockwell* North American Rockwell korporacijos prezidentas; *H. Boyd*, El Paso National Gas korpora-

DEŠINĖJE — Dr. Juozo Kazicko 50-ties metų amžiaus sukakties proga suruošto pagerbimo dalis dalyvių. Pagerbimas įvyko 1968 metų balandžio mėnesio 20 dieną St. Regis Sheraton viešbutyje New Yorke.

Visos nuotraukos šiame ir kitame puslapyje yra Vyt. Maželio.

KAZICKŲ STALAS — J. ir A. Kazickai su svečiais amerikiečiais, kurių tarpe atpažįstami — šalia A. Kazickienės (dešinėje) J. J. McCloy, šalia dr. J. Kazicko — Mrs. Olin, toliau Kernan, Mrs. Boyd, Mrs. Rockwell ir kit.

cijos prezidentas; *R. Bryan,* Whitney Communications Systems prezidentas; *E. Collaway,* Burlington Industries prezidentas; *K. Jonnieson,* Esso prezidentas; *E. Bacon, L. H. Henry* ir *F. Kernan* — Wall Street'o bankininkai; *Ch. Campbell,* IBM viceprezidentas; ir eilė kitų.

Turbūt daug metų praeis, kol kitas lietuvis pajėgs sutelkti tokio lygio auditoriją.

Ta proga Lietuvių Fronto Bičiuliai linki dr. J. Kazickui, buv. Vyr. Tarybos pirmininkui, puikios sekmės ir geros sveikatos.

(rd.)

VIDURINĖ NUOTRAUKA — Jūratė Kazickaitė skaito laišką savo tėvui pagerbimo metu.

APATINĖ NUOTRAUKA — Dr. J. Kazickas ir A. Kazickienė su J. J. McCloy (dešinėje), buvusiu JAV-bių aukštuoju komisaru Vokietijoje ir eilės prezidentų patarėju.

LIETUVIŲ LANKYMAISI Į PAVERGTĄ KRAŠTĄ IR JŲ NAUDA TAUTAI

Dr. Antanas Maceina pasisako šiame pašnekesyje visa eile įdomių ir aktualių klausimų, iš kurių paminėtini: — • Vakarų ir Rytų jaunimo riaušių siekiai — • Sovietų politinės ir ekonominės sistemos tragika — • Tikrasis komunizmo nagrinėjimas — • Laisvųjų lietuvių lankymaisi į komunistinės Rusijos pavergtą Lietuvą ir jų nauda ten esantiems ir tautai — • Nepasaulėžiūrinė politika ir katalikų pluralizmas — • Dvasiškių problema Bažnyčioje.

PAŠNEKESYS SU DR. ANTANU MACEINA

Įžanginės pastabos bei mintys

Muensteris, 1968 birželio 15 d.

Mielas Redaktoriau,

Maždaug prieš mėnesį gavau iš Jūsų eilę klausimų interview reikalu: tai jau trečias šios rūšies pokalbis, kurį pakurstė mano senatvė. Matyt, ir šiuo atžvilgiu visuomenė stipriai pakitusi: pirmiau tokiomis progomis ji leisdavo *kitiem* apie sukaktuvininką kalbėti, o dabar ji verčia jį patį pasakotis ir išspaudžia jį lyg citriną. Betgi šį kartą leisiuos lašinamas tik iš dalies. Mat, daugelis Jūsų klausimų man yra arba visiškai nežinomi, arba žinomi tik paviršutiniškai. Sakysime: kodėl išsiskyrė Santaros - Šviesos ir skautų veikėjai, ar laisvinimo veiksniai pilnai išnaudoja visokeriopą lietuvių pajėgumą, ar PLB savo veiklai pasirinkusi tinkamą kelią — šie dalykai man yra tiek menkai pažįstami, kad būtų tikrai iš mano pusės putlu imtis į juos atsakinėti. Kiti klausimai — kaip bū-

KAIRĖJE (KITAME PUSLAPYJE)

— Dr. Antanas Maceina, Muenster (Vakarų Vokietija), žymusis lietuvių filosofas ir Lietuvių Fronto ideologas, profesoriaująs Muensterio universitete, mini šiais metais 60-ties metų amžiaus sukaktį. Ta proga duodamas šiame numeryje pasikalbėjimas su dr. A. Maceina, kuriame jis pasisako aktualiaisiais lietuvių ir Lietuvos klausimais.

tų galima geriausiai paskleisti mūsų įnašą tarp kitataučių, ar lietuvį kultūrininką saisto įsipareigojimai savai tautai — yra per platūs, kad būtų bent pakenčiamai išsemti pokalbio rėmuose: jie reikalautų atskirų straipsnių. Taip pat nenorėčiau nė kartotis, sakysime, teikdamas Jūsų prašomų įtaigų lietuviškajam jaunimui: tai truputį paliečiau pokalbyje su ELI vedėju kun. Br. Liubinu (žr. "Darbininkas", 1968 m. kovo 26 d.). O pranašauti, ar ateinantis dešimtmetis atneš Lietuvai laisvę, būtų tikrai pavojinga: nors esu ir pasaulietis, tačiau pranašiško vaidmens, dabar mums pasauliečiams taip labai peršamo, kratausi visomis keturiomis. — Šitaip tad susisiaurinęs, mėginsiu stabtelti ties tais Jūsų klausimais, kurie galėtų papildyti jau buvusius pokalbius ir kartu turėtų kiek bendresnės bei aktualesnės reikšmės. Nesupykite tad, mielasis Bičiuli, kad Jus taip apkarpiau! Tačiau Jūs patys man davėte laisvės neatsakyti į visa tai, kas "būtų ne prie širdies". Šia laisve tad ir pasinaudoju.

• Jaunimui nebepakeliama demokratijos tyla — • Ar pavyks kam tą jaunimą patenkinti? — • Ar jaunimo galvos prablaivės?

Pirmas Jūsų klausimas skamba: *"Kas atsitiko su Vokietijos jaunąja karta?"* Kai rašėte šį klausimą, jis buvo gal dar tik Vokietijos reikalas. Šiandien tačiau jis jau praplėstinas į visą Vakarų Europą ir gal net į visą laisvąjį pasaulį. Juk stovime iš tikro prieš kažkokią nesuvokiamą priešginybę: Rytų (Lenkijos, Čekijos, Jugoslavijos) jaunimas ruošia eitynes *už* laisvę, Vakarų (Vokietijos, Prancūzijos, Italijos) — *prieš* laisvę; Rytų jaunimas *reikalauja* demokratijos, Vakarų — *plūsta* demokratiją, svaičiodamas apie kažkokią "tarybų valstybę", tarsi ji nebūtų bandoma pašonėje. Visa tai verčia mus iš tikro susimąstyti ir apie tai pasikalbėti.

Mūsų bičiulis Zenonas Ivinskis klausė sykį mane, kodėl skurstą kolchozai komunistinėje sistemoje. Jam atsakiau: "Atiduokite kolchozus vienuoliam, ir jie suklestės per vienerius metus". Mano atsakymo prasmė yra ši: *kiekviena ūkinė sistema, atremta į žmogaus prigimties idealą, yra pasmerkta žlugti.* Jei 200 milijonų Rusijos gyventojų būtų vienuoliai — tegu ir ateizmo 'vienuoliai' — komunizmas savo ūkiu jau būtų pralenkęs visą pasaulį. Tai reiškia: jei anie 200 milijonų taip dirbtų ir aukotųsi bendram labui, savęs išsižadėdami,

Dr. Antanas Maceina (dešinėje) su vyskupu Pranciškumi Braziu, M.I.C. Nuotrauka daryta 1965 metų lietuviškų studijų savaitėje Huettenfelde (Vakarų Vokietijoje).

kaip reikalauja komunistinė etika bei asketika (tokia tikrai yra!), komunizmas sukurtų žemėje rojų. Tačiau kadangi anie 200 milijonų yra lygiai tokie pat savimylos, kaip ir vakariečiai, o pati ūkinė komunizmo sistema pagrįsta nepaprastai reikliu idealizmu, tai komunizmas ir virsta pragaru. Čia kartojasi tai, ką savo metu yra pasakęs B. Pascal apie žmogų ir ką mūsų Stasys Šalkauskis nuolatos primindavo savo paskaitose: "Qui veut faire l'angle, fait la bête" — kas nori žmogų paversti angelu, paverčia jį gyvuliu. — Štai kodėl Kat. Bažnyčia ir gina privatinę nuosavybę, gindama tuo ne kapitalistinę sistemą, kaip tai prikaišioja neišmanėliai, o žmogiškosios prigimties tikrovę. *Žmogaus prigimtis yra savimyla:* visų pirštai į save riesti. Kas šio bruožo nepaiso ir ekonominę sistemą kuria taip, tarsi žmogus iš prigimties degte degtų artimo meile, tas greitai atsiduria akligatvyje. Ūkinis Vakarų gyvenimas klesti kaip tik todėl, kad jo sistemon yra įimta žmogiškoji savimyla — apvaldyta, apvaržyta, pridengta, tačiau patenkinama. Vakarų ūkinė sistema rymo ne ant žmogiškosios

prigimties idealo, o ant jos tikrovės. Tai labai netobula (ir gal net peiktina!) asketikos atžvilgiu, bet tai laiduoja gerbūvį ekonomikos atžvilgiu.

Visai priešingai yra atsitikę su *politine* Vakarų sistema, vadinama *demokratija*. Demokratija yra bendruomeninis *valdymas*, kaip kolektyvinė nuosavybė yra bendruomeninis *turėjimas*. Tačiau kaip bendruomeniškai turėti reiškia dirbti bendram labui, nepaisant savęs ir pakeliant nesykį sunkių aukų, taip bendruomeniškai valdyti reiškia veikti bendrai laisvei, stipriai aprėžiant savą laisvę. Dvi neaprėžtos laisvės negali sutilpti toje pačioje erdvėje: kas nori savai laisvei turėti *visą* erdvę, pavergia sau savo artimą, pražudydamas galop ir patį save. Dvi laisvės gali sugyventi toje pačioje erdvėje tik tada, kai jos viena kitą *savarankiškai* apsirėžia viena kitos labui. Betgi savos laisvės aprėžimas laisvu apsisprendimu reikalauja nepaprastai aukšto dvasinio bei dorinio subrendimo. *Demokratija yra tobuliausia valdymosi forma*. Tačiau kaip tik todėl ji ir rymo ant žmogiškosios prigimties idealo, reikalaujančio turimą laisvę aukoti kito laisvei. Tačiau kadangi žmogiškosios prigimties tikrovė yra, kaip sakyta, savimyla, tai ji neaukoja nei savos gerovės (ekonominėje sistemoje), nei savos laisvės (politinėje sistemoje) tiek, kad šios sistemos, atremtos į idealą, galėtų skleistis bei klestėti. Čia tad ir glūdi abiejų sistemų tragika. Vakarai, tiek aukštai iškėlę ekonominę sistemą, atremtą į žmogaus savimylą, jau nuo didžiosios prancūzų revoliucijos vaitoja, slėgiami politinės sistemos, atremtos į žmogiškąją savitvardą: demokratinė Vakarų sistema beveik periodiškai pergyvena krizę bei žlugimą. Kai tik išauga nauja karta, neregėjusi katastrofos, tuoj ji pradeda ruošti pati sau naują katastrofą. Tai pirmas ir gal pats giliausias pagrindas, kodėl Vakarų pasaulio jaunimas pradėjo nerimti: *savimyla nuslėgė savitvardą*, nes jaunimas neregi reikalo aprėžti savo laisvę.

Šis pagrindas bus dar aiškesnis, jei prisiminsime, kad *laisvė yra esmėje neiginys:* ji neverčia. Būdama laisvės vykdymo būdas, demokratija irgi virsta grynu neiginiu. Ji teikia laisvės, bet neteikia jokio turinio: šį turinį turi susirasti bei pasigaminti kiekvienas pats sau. Tik diktatūros bei totalizmai neša idėjų, principų, šūkių, tikslų ir užneria juos kiekvienam ant sprando. *Demokratija dvasiškai yra tuščia:* tai tik laisva erdvė, kurioje klesti dvasia; bet šią dvasią kuria kiekvienas pats sau. Ir štai, ši teigiama kūryba laisvoje erdvėje yra taip lygiai sunki, kaip ir laisvės apsirėžimas kito laisvės labui. Labai lengva idėjų prisiimti iš viršaus, iš kitų, iš valdančiųjų, bet labai sunku jų pasisemti iš savo paties vidaus, iš savos as-

meninės būties iš savo mąstymo bei savos veiklos. Diktatūroje kiekvienam yra pasakoma ir kalte įkalama, kam jis gyvena, — vistiek ar ši diktatūra bus juoda, ar ruda, ar raudona. Bet niekam nėra pasakoma, kam jis gyvena, demokratijoje. Demokratijoje žmogus stovi gyvenimo prasmės bei tikslo atžvilgiu prieš visišką nežinią. Ir jei jis pats šios nežinios nenugali, demokratijos tyla virsta nebepakeliama. Žmogus pradeda reikalauti, kad valstybė ar vyriausybė statytų jam tikslų, teiktų jam prasmės, skleistų idėjų, vadinasi, kad atimtų jam laisvą erdvę, nes jis nežino, ką joje veikti.

Jei laisvė žengia kartu su gerbūviu, kaip kad dabar yra Vakarų pasaulyje, tai virsta galų gale nuobodžia (taedium vitae). Dabartinis laisvojo pasaulio jaunimas yra augęs medžiaginėje gerovėje. Karo siaubo ir pokario skurdo jis arba visiškai neregėjo arba buvo dar per mažas jo rimčiai pajausti. Šis jaunimas augo visu kuo aprūpintas. Jam nereikėjo kvaršinti galvos, ką rytoj valgysi ir kuo apsiklosi. Žmogus — savimyla jame — buvo patenkintas beveik ligi persisotinimo. Ekonominė sistema teikė šiai savimylai labai gerų sąlygų. Tačiau *politinė* sistema, besireiškianti demokratija, neteikė nieko, nes ji nieko nė teikti negalėjo: ji teikė tik laisvės. Ir štai, kai nauja karta Vakaruose pasiekė tokio amžiaus, kai kyla gyvenimo prasmės bei tikslo klausimai, ji pasijuto nežinanti, kam gyvenanti ir kam visas tasai gerbūvis tarnaująs. Jaunimas jaučia, kad gerbūvis negalįs būti žmogaus gyvenimo tikslas: gyventi, kad gerai gyventum, yra nesąmonė. Tačiau kam gi žmogus gyvena bei dirba, kam yra ana pasiektoji gerovė, šis jaunimas nežino. Todėl jis dabar ir pradeda nerimti. Jis pradeda reikalau-

---

DR. ANTANO MACEINOS BIOGRAFINĖS DATOS

Dr. Antanas Maceina gimė 1908. I.27 Bagrėnų k., Mariampolės apskr. Gimnazija Prienuose 1921-24; kunigų seminarija Gižuose 1924-28; universitetas (teol. fil. fak.) 1928-32; pagrindinė šaka — filosofijos sistema, šalutinės — filos. istorija ir psichologija - pedagogika.

Studijos užsienyje — 1932-33 Louvain (Belgija), 1933-34 Fribourg (Šveicarija), 1934-35 Strassbourg (Prancūzija) ir Bruxelles (Belgija).

Doktoratas Kaune 1934 už disertaciją "Tautinis auklėjimas", rašytą pas prof. St. Šalkauskį. Habilitacija "Pedagoginis aktas" 1935.

Privatdocentas 1935-40 Kaune; 1940-41 pabėgėlis Berlyne; 1941-42 docentas ir nuo 1942 extraordinarinis profesorius Kaune filosofijos fak.; nuo 1943 to fak. dekanas.

1944-49 pabėgėlis įvairiose stovyklose Vokietijoje; nuo 1953 Baltų Instituto (Bonnoje) tikrasis narys; 1956-59 Freiburgo (Vakarų Vokietijoje) universiteto profesorius; nuo 1959 metų rudens Muensterio (Vakarų Vokietijoje) universiteto profesorius.

---

ti *dvasios*. Esmėje šis reikalavimas yra teisingas. Praktiškai tačiau jis yra labai pavojingas, nes jaunimo reikalavimas krypsta į demokratinę valstybę. O kadangi demokratija negali dvasios duoti, nevirsdama diktatūra, tai jaunimas ir kolioja demokratiją, šaukdamasis tuo tarpu dar tik kažkokios svajonės 'tarybų' pavidalu, kuri tačiau gali labai lengvai, pogrindžio lenkiama, virsti tikra Tarybų Sąjunga. Tada ateis skurdas, bet bus dvasios; deja, dvasios, įsakytos iš aukšto.

Ar kuris nors kitas veiksnys — be valstybės — sugebės šį jaunimą patenkinti, šiandien sunku pasakyti. Stipriausia būtų Bažnyčia, tačiau ir ji šiandien pasimetusi; ir joje jaunimas maištauja: Olandijos studentai teologai grubiai atmetė popiežiaus encikliką apie celibatą; Vokietijos studentai teologai dar grubiau pasmerkė teologinių studijų regulaminą, neseniai priimtą Vokietijos vyskupų konferencijos. Abiem atvejais niekas neatsitiko: ieškoma 'pokalbio' su jaunimu... Kažkoks kvaitulys apsukęs galvas. Ar šis kvaitulys praeis, ir galvos vėl prablaivės? O gal jis virs valstybine forma, kaip kad virto Rusijoje? Abi galimybės šiandien yra atviros.

• Ar komunizmas yra teorinė problema ar tik gyvenimas? — • Kaip komunizmas iš tikro gali ir turi būti nagrinėjamas?

Antras Jūsų klausimas vertas pacituoti ištisai: *"Kai kas iš mūsiškių skelbia mintį, kad apie komunizmą neturėtų kalbėti tie, kurie patys praktiškai yra su juo susidūrę, nes emocinės intervencijos neleidžiančios jo objektyviai vertinti. Prie komunizmo problemos galįs būti tik intelektualinis, praktiškos patirties nesužalotas priėjimas. Kokia Jūsų nuomonė tuo klausimu?"* — Jei ši mintis mūsiškių iš tikro yra keliama (man jos mūsų spaudoje neteko užtikti), tai ji reiškia milžinišką šuolį į primityvų idealizmą pažinimo plotmėje. Ši mintis nėra esmėje nauja. Praėjusio šimtmečio pabaigoje buvo, pavyzdžiui, skelbiama (Fr. Jodl), kad religijos filosofijai galįs atsidėti tik žmogus, neturįs jokios religijos ar bent jos nepraktikuojąs, nes asmeninis tikėjimas esąs kliuvinys objektyviai įžvalgai į religijos esmę. Jei ši mintis būtų iš tikro teisinga ir jei ją išvystytume ligi galo, tai išeitų, kad muzikas negalįs vertinti bei suvokti muzikos, menininkas — meno, pirklys — ekonomikos; ir priešingai: kurtinys būtų pats

Dr. Antanas Maceina (kairėje) su prof. Juozu Brazaičiu. Nuotrauka daryta 1951 metais Vakarų Vokietijoje.

objektyviausias Beethoveno vertintojas, aklasis geriausiai suprastų Rafaelį, o skurdeiva būtų pats išmintingiausias ekonomistas. Tai ironija, tiesa! Tačiau ji nebe prasmės.

Anos minties klaida glūdi pažiūroje į komunizmą ir rodo jau iš anksto siaubingą komunizmo nesupratimą. *Komunizmas nėra teorinė problema, bet gyvenimas.* Komunizmas nori ne kurti kokią nors idėjinę sistemą, o pertvarkyti gyvenimą ir žmogų. Štai kodėl vakariečiai filosofai, išaugę idėjų pasaulyje, dar ir šiandien neranda Sovietų Sąjungoje *tikros* filosofijos, nors ten ir veikia šimtai filosofijos katedrų ir dirba tūkstančiai filosofijos profesorių. O jie neranda ten filosofijos todėl, kad komunizme ir filosofija yra ne sau, o praktikai. Kai N. Lobkovič, vienas iš Vokietijoj esančių marksizmo tyrinėtojų, sykį dalyvavo Rytų specialistų suvažiavime Amerikoj ir pasisakė, kad jo specialybė esanti komunistinio bloko filosofija, tai amerikiečiai pokalbio dalyviai nustebę jį paklausė: "Ar ten yra kokia nors filosofija?" Šis klausimas skamba labai naiviai. Tačiau esmėje jis rodo savaimingą pajautimą, kad komunizmas nėra teorija, o gyvenimiška praktika. Kiekvienas, kuris šioje praktikoje nedalyvauja arba jos nėra patyręs, negali apie komunizmą turėti nė teisingos nuovokos.

Todėl aną kaikurių mūsiškių mintį, esą prie komunizmo gali-

mas "tik intelektualinis, praktiškos patirties nesužalotas priėjimas", ašen apverščiau aukštyn kojomis: *prie komunizmo yra galimas tik patirtimi pagrįstas, o ne grynai intelektualinis priėjimas.* Jei komunizmas būtų teorinė problema, tai galima būtų ginčytis, ar praktinis patyrimas kartais nekenkia teorinės problemos aiškumui. Tačiau komunizmas kaip tik nėra teorinė problema. Jis yra gyvenimas — visoje savo visumoje bei pilnatvėje. Kokiu tad būdu galima būtų tą gyvą gyvenimą, pilną iš vienos pusės susižavėjimo, užsidegimo, fanatizmo, iš kitos — kančios, neteisybės, kerštо ir kraujo, suvokti *grynai intelektuališkai* tarsi kokią loginę ar metafizinę problemą? Kaip religijos negali suvokti tasai, kuris religijoje nedalyvauja, kaip meno negali suvokti tasai, kuris juo nesižavi ir jo nepraktikuoja, (bent imliai), kaip ekonomikos negali suvokti tasai, kuris gyvena skurdeivos atsiskyrėlio gyvenimą, taip lygiai ir komunizmo negali suvokti tasai, kuris jo vienaip ar kitaip nėra pergyvenęs. Juk toks žmogus mėgina eiti prie gyvenimo, mūsų atveju, prie *komunistinio* gyvenimo visiškai negyvenimiškai. Todėl ir jo išvados virsta svaičiojimais, o ne tikrovės atspindžiu.

Kad šios mano pastabos neatrodytų 'pamokslėlis', pavaizduosiu jas vienu labai įspūdingu pavyzdžiu. Tai pasakojimas dviejų moterų *rusių:* kunigaikštytės Z. *Šakovskos,* komunizmo nepergyvenusios, nes Rusiją palikusios vaikystėje ir ją aplankiusios tik 1956 m., ir A. *Rachmanovos,* komunizmą patyrusios visa jo galia ir jį paskui aprašiusios garsiame savo dienoraštyje. Rachmanova kalba iš patirties, Šakovska iš intelekto. Kokių tad išvadų prieina abi šio smoterys. Štai vienas vaizdelis:

Z. Šakovska:

"Sovietų Sąjungoje niekados nebuvo viešai žudomi žinomi senojo režimo asmens. Negalima įsivaizduoti, kad pilies aikštėje Leningrade arba Raudonojoj aikštėje Maskvoje būtų vykdomos egzekucijos. *Žmonės būtų prie to neprileidę"* (S. Schakowskoy, So sah ich Russland wieder, Muenchen 1958, p. 286).

A. Rachmanova:

"Garbunovo įsakymu buvo nuo salos atgabentas Starecas Grigorijus, surištomis rankomis, ant kaklo ilga virve. Jį nutempė prie ispolkomo, kur jau laukė didžiulė minia ... Keturi kareiviai įbedė į žemę ilgą nusmailintą baslį; du pačiupo starecą, pakėlė jį ir visa jėga užmovė ant baslio, taip kad šis giliai įlindo į vidurius ... Minia žiūrėjo smalsiai ir šaipėsi. Tai buvo tie patys žmonės, kurie dar neseniai prieš starecą klaupėsi, prašydami palaiminimo. *Nė vienas vienintelis dabar jo*

neužstojo" (A. Rachmanova, Studenten, Liebe, Tscheka und Tod, Salzburg, 23 leidimas, p. 256-57).

Šakovskos išvadą, rusų žmonės neprileistų viešų egzekucijų, yra kaip tik anas intelektualinis, patirties 'nesužalotas' priėjimas prie komunistinės tikrovės. Tuo tarpu Rachmanovos aprašytas vaizdas yra pergyventas jos pačios. Argi ir mūsiškiai intelektualai norėtų būti toki "patirties nesužaloti" komunizmo tikrovės tyrinėtojai?

Kaip komunizmas iš tikro gali ir turi būti nagrinėjamas, paliudija mums trečia moteris, vokietė: *Susanne Leonhard*. Ji, įsitikinusi socialistė, 1935 m. emigravo iš anuometinės nacionalistinės Vokietijos į Sovietų Sąjungą. 1936 m. ji buvo NK VD Maskvoje suimta ir ištremta į priverčiamo darbo stovyklą Pečioros srityje, kur išbuvo devynerius su puse metų. Paskui dar buvo išsiųsta į Sibirą (Altajaus sritį) ir grįžo Vokietijon tiktai 1948 metais. Grįžusi parašė nuostabią knygą *"Pavogtas gyvenimas"* (Gestohlenes Leben, Frankfurt am Main 1956), kuriame ji aprašo ne tik savo patirtį, bet ir savo *mintis* apie komunizmą. Socializmo ji neatsisakė, savo pažiūrų ji nepakeitė; tačiau ji *patyrė* komunistinio gyvenimo tikrovę, ir tai jai kaip tik pažadino nuostabių *refleksijų*, kurias ji ir išdėstė trečioje savo knygos dalyje. Patarčiau visiems mūsų gryniems intelektualams šią knygą būtinai *paskaityti*; tik tada jie gal pajaus, kaip reikia eiti prie komunistinio gyvenimo ir kaip reikia apie šį gyvenimą reflektuoti. Susanne Leonhard tikrai išjuoktų kiekvieną, kuris jai sakytų, esą ji negalinti komunizmo objektyviai vertinti, nes jos vertinimas yra 'sužalotas' trylikametės praktinės patirties . . .

• Laisvųjų lietuvių kelionės į komunistų pavergtą kraštą — • Ar pavergtai tautai yra naudingi tų laisvųjų lietuvių lankymaisi tėvynėje? — • Komunistų motyvai svečiavimosi propagandoje.

Trečiu klausimu Jūs paliečiate "laisvojo pasaulio lietuvių" svečiavimąsi "pavergtoje Lietuvoje" ir norėtumėte patirti mano pažiūrą šiuo reikalu: *"Kiek laisvųjų lietuvių lankymaisi į komunistinės Rusijos pavergtą Lietuvą pateisinami"* ir *"ar pavergtai tautai tų laisvų lietuvių lankymaisi yra naudingi?"* — Viena protinga lietuvė moteris neseniai man kalbėjo, esą lietuviškas jaunimas iš laisvojo pasaulio, apsilankęs Lietuvoje, grįžtąs toks antikomunistinis, tiek sovietine santvarka nusivylęs, tiek nelemtų įspūdžių prislėgtas, kad nie-

kas geriau negalėtų antikomunistinės nuotaikos šiame jaunime pažadinti, kaip tokie apsilankymai. Jai atsakiau: jei taip iš tikro yra, tai reikia rengti kuo didžiausias keliones Lietuvon ir skatinte skatinti jaunimą ten vykti.

Tačiau aš stipriai abejoju šios moters diagnoze; abejoju todėl, kad lankymąsi Lietuvon ne mes iš komunistų išprašėme, o komunistai mums jį primygtinai pradėjo kažkodėl siūlyti ir toliau tebesiūlo. Jau tik šis vienas faktas turėtų versti mus susimąstyti. Kodėl komunistai trokšte trokšta, kad kuo daugiausia laisvojo pasaulio lietuvių aplankytų savo kraštą? Prieš kokį dešimtmeti jie mus įtikinėjo grįžti. Negrįžome. Dabar jie mus įkalbinėja *apsilankyti*. Ir aš pats esu gavęs prašymų apsilankyti — su visomis "garantijomis", kad galėsiu grįžti atgal į Vakarus. Kodėl visa ši propaganda? Ko ji siekia? Nejaugi komunistai, turį tiek akių bei ausų visame pasaulyje, nežinotų, kad grįžusieji iš Lietuvos yra nusivylę sovietine santvarka ir parsivežę neigiamų įspūdžių? O jeigu jie tai žino ir vis dėlto lankymąsi skatina, tai čia slypi kažkoks planas. Koks? Jo turinio nežinome, tačiau jo *buvimu* abejoti netenka. Viena tik aišku, kad šis planas nėra tam, kad sovietinei santvarkai pakenktų, bet kad jai padėtų bei ją stiprintų. Galimas daiktas, kad šis planas yra toks platus ir toks ilgametis, jog sovietai sutinka *tuo tarpu* pakelti ir kaikurių psichologinių nuostolių, sudarydami blogo įspūdžio atsilankantiems. Tačiau ilgu nuotoliu matuodami, komunistai, matyt, tikisi šiuos nuostolius atgauti su kaupu. Ar jie tai pasieks, sunku pasakyti. Tačiau man neaišku, kodėl turėtume įsijungti į šį planą, pasiduodami sovietų įtaigoms ir lankydamiesi tėvynėje? Juk argi jau taip sunku — net ir jaunimui — suprasti, kad sovietai šį lankymąsi skatina anaiptol ne žmoniškumo vedami: pasimatyti su giminėmis, pasidalinti su jais savo vargais bei rūpesčiais, paguosti senus tėvus ir t.t. O jei visų šių sovietinių paskatų pagrinde glūdi ne žmogiškieji motyvai, tai reikia tikrai būti dvasiškai akliems bei kurtiems, kad nematytum ir negirdėtum visoje šioje svečiavimosi propagandoje *komunistinių* motyvų, tegu jie savo *turiniu* mums ir nebūtų žinomi.

Tuo, man rodos, išsisprendžia ir anas mūsų spaudoje dažnai svarstomas "kultūrinių ryšių" klausimas. Jų norime ne tik mes. Jų nori ir Europos žmonės. Štai, Vokietijos vyriausybė neseniai priėmė įstatymą, kad nuo 1968 metų liepos 1 d. bus leidžiama laisvai pardavinėti vokiečių sovietinės zonos laikraščius: tuo būsią paskatinti vokiečiai komunistai ir pas save leisti pardavinėti Vakarų Vokietijos laikraščius. Gražus žingsnis, tiesa? Tačiau jau po poros dienų Ulbrichtas pareiš-

kė, kad apie kapitalistinio pasaulio laikraščių laisvą pardavinėjimą negalį būti nė kalbos. Taigi ryšys vienašališkas: komunistinė spauda bus platinama, Vakarų — ne.

Taip yra ir su mūsąja lietuviška kultūra. Štai, prieš mane guli du katalogai (kovo ir birželio mėn.) "Kubon u. Sagner" knygyno Muenchene; knygyno, kuris pardavinėja komunistinio bloko leidinius. Tuose kataloguose yra gausybė *lietuviškų* sovietinių leidinių: literatūros ir mokslo srities (kovo mėn. kataloge 83, birželio mėn. — 67 pavadinimai). Palyginus su vokiečių knygomis, šie leidiniai yra nuostabiai pigūs. Kiekvienas gali jų pirkti. Taigi ryšys su sovietine Lietuvos kultūra yra. Viename kataloge buvo ir eilė lietuviškos muzikos plokštelių. Patirti, kas humanistinėje Lietuvos srityje kuriama, Europoje yra be galo lengva. Kas šia sritimi domisi ir ją seka, turi beveik visa, kas Lietuvoje išleidžiama. — Bet kaip gi yra su *antrąja* šio ryšio puse: su mūsų kultūra, kuriama tremtyje? Kur *mūsų* leidinių katalogai, prieinami Lietuvos žmonėm? Kur Vilniuje ar Kaune koks nors knygynas, kuris platintų mūsų literatūros, muzikos ir mokslo leidinius? Kam tad kalbėti apie *ryšį*, jei tai tik vienpusiškas, sovietinės kultūros platinimas?

Ar naudingi tad gali būti tokie ryšiai bei svečiavimaisi pavergtajai *tautai*? Jie galėtų būti net labai naudingi, jei būtų abipusiai ir laisvi. Tačiau kadangi jie yra vienašališki ir tam tikrų organų planingai dozuojami (kad tik neperdaug!), tad jie išsisemia pasibučiavimais, klausiamais žvilgsniais, pakuždomis tartais žodžiais ir kitais asmeninės plotmės neperžengiančiais dalykais. Kiek jie aplankytiems *asmenims* naudingi, priklauso nuo paties asmens, jo padėties, jo išsilavini-

---

DR. ANTANO MACEINOS RAŠTAI

1. Tautinis auklėjimas, 1934. 2. Kultūros filosofijos įvadas, 1936. 3. Socialinis teisingumas, 1938. 4. Euržuazijos žlugimas, 1940. 5. Pedagogikos istorija I, 1940. 6. Didysis inkvizitorius, 1946 ir 1950. 7. Jobo drama, 1950, 8. Saulės giesmė, 1952. 9. Der Grossinquisitor, 1952, 10. Das Geheimnis der Bosheit, 1955. 11. Das Volkslied als Ausdruck der Volksseele, 1955.

Nesvetima dr. A. Maceinai ir teologija, ką liudija knygos — Didžioji Padėjėja, Dievo Avinėlis ir kt.

Dr. A. Maceina yra ir poetas, spausdinąs eilėraščius A. Jasmanto slapyvardžiu, o prieš porą metų išleidęs rinkinį — Gruodas.

Ilgesnės studijos žurnaluose: 1. Kultūros sintezė ir lietuviškoji kultūra, Židinys, 1939. 2. Pirmykštės kultūros pagrindai, Logos 1937-39. 3. Prometeizmo problema, N. Romuva 1936. 4. Adam Mickiewicz als Dichter des Prometheismus, Zeitschrift fuer Ostforschung 1956. 5. Die europaeische Aufgabe der baltischen Emigration, rinkiny "Die baltischen Voelker in ihrer europaeischen Verpflichtung" 1958.

mo: jokio bendro masto čia nustatyti negalima. Tik nereikia būti tiek naiviem, tarsi nežinotume, jog kiekvienas aplankytas asmuo yra registruojamas: kieno, kada, kur buvo aplankytas. Tai ne prasimanymas! Tai aprašo pati sovietinė literatūra (rusiškoji). Ar kas iš visų šių registracijų bus, tai priklausys nuo politinių vėjų. — Tautai *kaip bendruomenei*, manau, kad tokie apsilankymai bei ryšiai neturi jokios naudos. Neabejotinos naudos turi iš to sovietinis iždas ir tuo pačiu *komunistinė* santvarka.

Politinis atžvilgis šių svečiavimųsi bei ryšių, manau, yra perdėtas: tai mūsų pačių interpretacija. Žinoma, būtų gražu, jei mes savo *nesilankymą* grįstume laisvės reikalavimu kraštui, pakeldami net ir skaudžių asmeninių aukų. Tačiau tai svajonė! Mūsų visuomenė (kad ir negausinga) yra per daug marga, kad galėtų šitokio sąmoningumo pasiekti. O kas lankosi, tai tasai krašto pavergimo nei pripažįsta, nei nepripažįsta. Nes toks lankytojas yra arba naivus, arba smalsus, arba turi simpatijų valdantiesiems, arba yra vedamas gilaus asmeninio sentimento. Visos šios kategorijos neturi tačiau nieko bendro su tarptautine teise bei su tarptautine Lietuvos padėtimi. Manau todėl, kad nereiktų svečiavimosi bei ryšių matuoti *politiškai*. Juos reikia matuoti *psichologiškai* ir vertinti kaip *nesusigaudymą* ir todėl *nesubrendimą* laiko dvasiai ir komunistinei taktikai suprasti.

• Nepasaulėžiūrinė politika ir katalikų pluralizmas — • Nepasaulėžiūrinės politikos esmė ir dėsniai — • Ar katalikiškoji visuomenė turi būti vieninga ir religiškai ir politiškai?

Ketvirtu Jūsų klausimu grįžtame nuo bendrybių į mūsuosius tremties reikalus. Jums, mielas Redaktoriau, rūpi patirti šiek tiek *"apie nepasaulėžiūrinę politiką"*, kurios skelbimas *"prieš daugiau negu du dešimtmečiu tiek daug kartelio buvo įnešęs į išeivijos lietuvius katalikus"*. — Tai visiškai tiesa. Nepasaulėžiūrinės politikos idėja tikrai įnešė didelio kartelio, ir net sunku suprasti kodėl. Juk tai buvo *tik idėja*, nukreipta į tolimą ateitį, neliečianti nė vieno asmens ir nė vienos grupės. Tai buvo grynai *teorinė* idėja, nes juk neturėjome ir neturime jokios galimybės ją išbandyti valstybėje. Kodėl tad ši, pasakyčiau, abstrakcija taip uždegė širdis, kad jos šokosi viena kitą neigti? Šiandien man atrodo, kad anas kartelis atsirado ne dėl ko kito, o tik dėl *pakantos stokos* kitaip

manantiems. Pas mus seniai jau vyravo tarsi kažkokia "dogma", kad katalikiškoji visuomenė turinti būti vieninga ne tik religiškai (kas savaime suprantama), bet ir *politiškai* (kas yra tik dienos reiškinys). Todėl kai tremtyje (pradžia 1946 m.) šia "falšyva dogma" buvo suabejota ir praktiškai nueita *dviem* keliais, dalis mūsų katalikų (tarp jų ir ateitininkų) palaikė tai katalikų skaldymu bei silpninimu ir neigė tuos, kurie tokio vieno kelio nelaikė nei principiniu, nei tremtyje reikalingu. Tad ir prasidėjo erzelis.

Tačiau šios rūšies įtampa nebuvo tik grynai lietuviškas reikalas. Tai buvo galima anuo pokario metu pastebėti ir kituose kraštuose,ypač Prancūzijoje, iš dalies ir Vokietijoje, kur kūrėsi nauji politiniai jungiai, nebepanašūs į prieškarinius. Šių junginių kelias nesiderino su senuoju prieškarinės katalikų politikos keliu. Todėl trynimosi bei erzelio būta tada beveik visoje Europoje. Tai jausti, sakysime, ir (jau mirusio) Paryžiaus kardinolo Feltin kalboje, pasakytoje 1954 m. rudenį tradicinėse parlamento pamaldose Notre-Dame katedroje. Ši jo kalba kaip tik ir lietė *politinį katalikų pluralizmą*. Kardinolas kalbėjo: "Faktas, kad katalikai politikoje įvairiai ir net priešingai angažuojasi ir organizuojasi, atrodo kaikam nenormalus ir neleistinas. Vieni čia regi papiktinimą (katalikų skilimas), kiti — bent didelę žalą. Daugelis tad norėtų, kad katalikai telktųsi vienoje vienintelėje didelėje partijoje ir tuo teiktų savo politinei veiklai didesnio svorio. Tačiau tai perankštas žvilgis. Jis neatitinka Bažnyčios prigimties ir vaidmens". Išdėstęs katalikybės pažiūras į Bažnyčios veiklą pasaulyje, kardinolas kreipėsi į pačius politikus: "Jūsų užsiangažavimo skirtingumas, jūsų politinių pažiūrų įvairybė neliečia anaiptol jūsų vienybės Kristuje. Priešingai, šios skirtybės kaip tik išreiškia aną visuotinę pilnybę (Kristaus, *Mc.),* kuri apima visas tinkamas žmogiškąsias pažiūras" (cit. "Michael" 1954 m. gruodžio 12 d.). Jei būtume buvę šios kardinolo Feltin minties vedami, nei nepasaulėžiūrinės politikos idėja, nei nevienodas katalikų politinis kelias tremtyje nebūtų kartelio kėlęs. Tačiau kadangi nevienas iš mūsiškių manė, esą, kitokios pažiūros politikoje ardančios mūsų vienybę Kristuje, tad ir pasikapojome gerokai. Ašen, kaip jau esu ir kituose interview užsiminęs, nebuvau šį sykį toks santūrus kaip kadaise Lietuvoje (amžius bei patyrimas teikia mat "narsos"). Todėl erzelis virė ilgokai. Ar jo likučių jausti dar ir šiandien Amerikoje, nežinau.

Ryšium su šia bendra pastaba, aiškėja ir Jūsų klausimo tąsa: *"Ar laikas bei įvykiai atrėmė savo laiku nepasaulėžiūrinės politikos idėjai darytus kaltinimus?"* — Atsakyčiau:

visu 100 procentų! Bet kad šis atsakymas būtų aiškus, norėčiau čia priminti šios politikos esmę. Ją išreikščiau penkiomis trumpomis tezėmis, kurias savo metu buvau suformulavęs vysk. *P. Būčiui.* Mat., vysk. Būčys, kaip ir kiti mūsų vyskupai tremtyje, *abejojo,* ar nepasaulėžiūrinės politikos idėja sutinka su Kat. Bažnyčios mokslu apie valstybę. Tačiau, būdamas didelės dvasinės kultūros žmogus, vysk Būčys nesijautė esąs neklaidingas šioje srityje, todėl jis man siūlė, kad ašen pats pateikčiau savo idėją Romos sprendimui: "Prisipažįstu, kad aš esu klaidingas, kaip kiekvienas žmogus, ir nesistatau aukščiau už Poną Profesorių. Klaidos galimybė siekia mudu abu vienaip. Bet mudu abu esam katalikai ir žinome, kad Apaštalų Sostas yra gavęs iš V. Dievo atitinkamą valdžią ir dovaną spręsti katalikų priešingas pažiūras į tikybą liečiančius klausimus. Aš tuo reikalu nesikreipiau į Sacrum Officium, kurio pirmininkas yra popiežius, kad nepasirodyčiau skundžiąs žmogų už sudarymą pažiūros, kurioje matau klaidą. Bet Ponas Profesorius gali kreiptis į autoritetingą įstaigą be pavojaus tapti skundiku, nes dalykas liečia jo Paties teoriją. Pats kreipimasis būtų aiškus įrodymas, kad nėra erezijos raugo (čia vysk. Būčys turi galvoje žinomą lot. posakį "haeresim sapit", *Mc.),* nes yra noras sužinoti objektyvią tiesą ir pripažinti ją" (Laiškas man, 1950 m. vasario 5 d.). Man šis pasiūlymas patiko, ir aš tikrai buvau galvojęs pateikti savas tezes Sacrum Officium. Buvau net ir parašęs juodraštį naujo laiško vysk. Būčiui su jame esančiomis nepasaulėžiūrinės politikos tezėmis. Tačiau to laiško antgalvyje skaitau dabar prierašą: "Vysk. Būčys susirgo". Laiškas liko neišsiųstas. Vėliau vysk. Bučys mirė, nepasveikęs iš savo ligos (1951 m. spalių 25 d.). Taip tad ir liko anos tezės mano stalinėje. Jos skamba šitaip:

1. Politiniai valstybės organai (parlamentas, ministerijos, prezidentas ir t.t.) neturi kompetencijos pasaulėžiūros srityje; 2. Dvasinės kultūros sritys (religija, mokslas, menas, auklėjimas ir t.t.) yra be pasaulėžiūros negalimos nei reikšti nei vykdyti; 3. Tad politiniai valstybės organai dvasinės kultūros sričių tvarkyti iš esmės negali; 4. Politiniai organai gali šias sritis tik prižiūrėti ir saugoti grynai formaliniu atžvilgiu; 5. Dvasines kultūros sritis esmiškai tvarkyti gali tik pasaulėžiūrinės bendruomenės. — Tai pagrindiniai nepasaulėžiūrinės politikos dėsniai. Visa kita yra arba šių dėsnių pagrindimas arba išvados iš jų. Pati pirmoji tezė yra nepasaulėžiūrinės politikos širdis: *valstybė neturi konpetencijos pasaulėžiūros srityje,* todėl jos vedama politika ir turi būti nepasaulėžiūrinė, vadinasi, neatremta nė į vieną pasaulėžiūrą, o sudaranti

visom pasaulėžiūrom vienodas sąlygas.

Kaip anuo metu Vatikanas būtų į šias tezes atsakęs, sunku pasakyti. Man atrodo, kad jis jau ir *tuo metu* būtų jas patvirtinęs, nes valstybės nekompetentingumas pasaulėžiūros srityje buvo aiškiai jausti pastarųjų dviejų popiežių raštuose. Sakysime pop. Pijaus XI enciklikoje "Mit brennender Sorge" (1937 m. kovo 14 d.) rašė: "Tikintysis žmogus turi niekad nenykstančią teisę išpažinti savo tikėjimą ir pagal jį gyventi. Įstatymai, draudžią ar apsunkiną šį tikėjimo išpažinimą, *prieštarauja prigimties įstatymui*". Tą patį pakartojo ir pop. Pijus XII kalėdinėje kalboje 1942 m. gruodžio 24 d.; į skaičių "*pagrindinių* asmenybės teisių" jis aiškiai priskyrė "teisę privačiai ir viešai garbinti Dievą, įimant ir religinę bei karitatyvinę veiklą". Jeigu tačiau ši teisė yra prigimtoji žmogaus arba pagrindinė asmenybės teisė, tai ji liečia ne tik katalikus, bet *visus* žmones. Šiandien visa tai pateikti Vatikanui būtų juokinga, nes atsakymą į šias tezes yra davęs antrasis Vatikano susirinkimas (taigi daugiau negu kuri nors Romos kūrijos įstaiga!) savo deklaracija apie religijos laisvę ("Dignitatis humanae"): *ten yra visos anos tezės aiškiai pripažįstamos*. Apie tai esu jau minėjęs savo interview su kun. Br. Liubinu ir nenorėčiau čia kartotis (vgl. "Darbininkas" 1968 m. kovo 19 d.).

Dr. Antanas Maceina (kairėje) su dr. Zenonu Ivinskiu. Nuotrauka daryta 1965 metais Schoemberge (Vakarų Vokietijoje).

Bet negaliu praeiti nepaminėjęs vieno labai būdingo sutapimo. 1952 metais parašiau "Aidams" straipsnelį "Tiesa ir teisė" (Nr. 7), kuriame mėginau parodyti, kad teikti visom pasaulėžiūrom valstybėje laisvę dar nereiškia skelbti indiferentizmą tiesos atžvilgiu. Pasaulėžiūrų laisvė valstybėje mat visados kliūdavo už klausimo: *ar gali tiesa ir klaida turėti tas pačias teises? Jeigu taip,* tai klaida ir tiesa atsistoja toje pačioje plotmėje, ir mes patenkame į indiferentizmą. Jei *ne*,

tai klaidai atstovaujančios pasaulėžiūros negali turėti lygių teisių su tiesai atstovaujančiomis. Aname straipsnelyje mėginau parodyti, kad ši dilema yra nesusipratimas, nes teisės subjektas arba nešėjas yra ne abstraktus — teisingas ar klaidingas — principas, o konkretus *žmogus*, vistiek ar jis klystų ar teisingai manytų. Ir kaip buvo malonu, kad po 11 metų *lygiai tokį pat nesusipratimą* anoje dilemoje atidengė ir paskelbė kard. Bea. 1963 m. sausio 13 d. kardinolas Bea Romos universitete vykstančioje studijų savaitėje "Pro Deo" skaitė paskaitą apie Meilę ir Tiesą ir šioje paskaitoje jis aną skirtumą kaip tik ir iškėlė. Tebūna tai pavaizduota, sugretinant abi mintis:

Kardinolas Bea (1963 metais):

"Laisvė reiškia žmogaus teisę apspręsti savo likimą pagal savo sąžinę . . . Jeigu kas prikištų, kad klaida neturi teisės egzistuoti, tai tam reiktų atsakyti, kad *klaida yra abstraktus dalykas ir todėl nėra teisės subjektas: šis subjektas yra žmogus* — net ir tada, kai jis nenugalimai klysta, negalėdamas iš šios klaidos išeiti. Taigi jis turi teisę ir pareigą sekti savo sąžine ir reikalauti, kad ir kiti šį jo sekimą respektuotų" ("Herder - Korrespondenz, 1963 m. kovo mėn., p. 275)".

Maceina (1952 metais):

"Žmogiškojoje tikrovėje tiesa visados yra abstrakti. Ji yra idėja. Tačiau kaip tik todėl *tiesa niekados nėra ir negali būti teisės subjektas.* Teisė yra esmingai asmeninis dalykas. Ji yra teikiama ne abstrakcijoms, ne bendrybėms, bet žmonėms. *Teisės subjektas yra žmogiškasis asmuo*" ("Aidai" 1952 m. Nr. 7, p. 292).

Skirtumas tarp šių dviejų citatų tik toks, kad kard. Bea kalba apie *klaidą*, o ašen apie *tiesą* kaip nesusipratimą laikyti šias dvi abstrakcijas teisės subjektu ir perkelti šį nesusipratimą į valstybinę sąrangą. Šis skirtumas tarp klaidos-tiesos kaip abstraktaus dalyko, negalinčio būti teisės subjektu, ir žmogaus-asmenybės kaip konkretaus dalyko, esančio *tikru* teisės subjektu, kaip tik ir įgalino Vatikano II susirinkimą paskelbti religijos laisvę, kuri anksčiau tiek galvosūkių buvo pridariusi teologam. Šiais galvosūkiais sirgo ir mūsieji. O ano mano padaryto skirtumo minėtame "Aidų" straipsny jie nepripažino, vadindami jį "anarchohumanizmu" (plg. "Tėvynės Sargas" 1953 m. Nr. 1, p. 170-73). Šiandien tačiau visi šie galvosūkiai jau pasenę ir praėję.

Ar nebuvo nepasaulėžiūrinės politikos idėja *"mūsų visuomenei per anksti paskelbta"?* — klausiate mane, mielasis Redak-

toriau. — Kriterijus, peranksti ar pervėlai, yra, mano pažiūra, *visuomenės atoveikis*. Jei visuomenė nereaguoja į kurią nors idėją, tai jos paskelbimas yra arba dar perankstyvas arba jau pervėlyvas. Lygiai prieš 20 metų "Aiduose" (1948 m. Nr. 19) esu rašęs, kad nepasaulėžiūrinės politikos idėja nebuvo mano išradimas. Ją pirmas lietuviškai visuomenei buvo paskelbęs vysk. Būčys (tuo metu dar kunigas Amerikoje) savo studijoje "Apie apšvietą" (Chicago 1918), kurioje jis labai aiškiai ir griežtai formulavo dėsnį: "įsitikinimų, pažiūrų srityje viešpatija (senas terminas 'valstybės' vietoje, *Mc.)* neturi kompetencijos"; "nepripažinus gi vlešpatijai kompetencijos dvasios srityje, negalima jai pavesti mokyklų, nes tos yra negalimos be pažiūrų ir įsitikinimų" (p. 36-37). Tai, ką čia vysk. Būčys sako apie mokyklas ryšium su valstybe, tinka visom dvasinės kultūros sritim, ką ašen sava teorija ir išplėčiau. Šią vyskupo Būčio mintį Lietuvoje išvystė prof. S. Šalkauskis, skelbdamas kultūrinės autonomijos mintį (plg. Racionali mokyklų organizacijos sistema, Kaunas 1927 m.) ir plačiai cituodamas minėtą vysk. Būčio knygelę "Apie apšvietą"; šią idėją skelbė bei platino ir prof. K. Pakštas. Tačiau *anuo metu* Lietuvoje ji nesukėlė jokio dėmesio, jokių diskusijų, jokio jaudinimo — ničnieko. Ji pasiliko gryna idėja. Tai buvo ženklas, kad ji buvo peranksti paskelbta ir kad visuomenė jai dar nebuvo priaugusi. Bet jei kas šią idėją skelbtų *šiandien kaip naują*, nerastų taip pat atgarsio, nes dabar ji demokratinėse valstybėse yra savaime aiški ir daugiau ar mažiau vykdoma.

Tasai didelis erzelis ir susijaudinimas, kuris sutiko nepasaulėžiūrinės politikos mintis prieš dvidešimtį metų, kaip tik ir buvo ženklas, kad ji kilo pačiu laiku: nei peranksti, nei pervėlai. Šiandien man atrodo, kad nepasaulėžiūrinės politikos idėja mus kaip tik ir įjungė į katalikiškos minties išvystymą, paskatindama valstybės ir religijos santykius giliau panagrinėti bei suprasti. Todėl kai Vatikano II susirinkimas paskelbė religijos laisvę ir valstybės nekompetentingumą pasaulėžiūros dalykuose, mes nebuvome užklupti netikėtai, kaip ispanai, kurių konstitucija (el Fuero de los españoles) sako: "Nebus leidžiama kitokių apeigų ar viršinių pasireiškimų kaip tik katalikų religijos" (1954 m. par. 6). To dabar neskelbtume, kaip to neskelbėme nė mūsų konstitucijoje 1922 metais. Esmėje tad nepasaulėžiūrinės politikos idėja lietuviškojoje mintyje yra jau dabar 50 metų amžiaus (vysk. Būčio knygelė pasirodė Chikagoj 1918 m., vadinasi tikrai subrendusi. Reikia tik laukti, kad galėtume ją įvykdyti laisvoje savo žemėje!

• Egzistencinė nuotaika pasauliečių santykiuose su dvasiškiais — • Dvasiškių problema Bažnyčioje — • Ar dvasiškija istorijoje gali būti panaikinama?

Pastarasis Jūsų klausimas liečia mūsų *religinę* sritį: *"Savo laiku 'Aiduose' buvote pradėję dialogą su lietuvių katalikų dvasiškija. Katalikų visuomenę jis buvo labai užintrigavęs. Kodėl dialogas neišsivystė?"* — Į tai būtų galima atsakyti gana trumpai: šis dialogas neišsivystė dėl dvasiškių pasyvumo ir dėl mano negalių. Į manuosius "Tris klausimus dvasiškijai" ("Aidai" 1965 m. nr. 8) atsiliepė, kiek man žinoma (nes ne viską gaunu, o autoriai patys nesiteikė *nė vienas* man savo atsakymų pasiųsti!), tik du dvasiškiai: kun. dr. P. Celiešius ("Draugas" 1965 m. Nr. 296 ir 301) ir kun. V. Bagdonavičius ("Laivas" 1966, nr. 2-8). Mano seno bičiulio dar iš Prienų laikų kun. Celiešiaus atsakymas yra labai scholastinis bei vadovėlinis. Kun. Celiešių laikau didelių gabumų mąstytoju, ką jis įrodė savo disertacija Bonnoje. Užtat jo atsakymą pergyvenau kaip *pasišaipymą* iš mano klausimų. Jis nenorėjo suprasti, kad šie klausimai liečia ne juridinę "ir taip ir ne" pusę, kaip tai kartojama visame jo straipsnyje, o egzistencinę nuotaiką pasauliečių santykiuose su dvasiškiais. Todėl pagalvojau: neverta toliau aušinti burnos; su senesniąja dvasiškijos karta dialogas yra neįmanomas, nes ji ir toliau mus tik moko, aiškindama mums bažnytinius kanonus.

Žymiai gilesnis buvo kun. Bagdonavičiaus atsakymas, kuriame šis įžvalgus teologas palietė ne tik manus klausimus, bet ir ištisą eilę problemų, kurios kyla iš pasauliškio vaidmens Bažnyčioje. Tai straipsnis vertas gilesnės analizės, ir aš buvau ruošęsis anais visais reikalais dar sykį pasisakyti. Tačiau "Aidų" redaktorius dr. J. Girnius prašė mane palaukti, nes dar vienas kunigas rengiąs atsakymą "Aidam". Po jo galėsiąs ir ašen tarti savo žodį: būsią daugiau medžiagos pokalbiui. Tad lūkuriavau. Bet praėjo ištisi metai — nieko. Tada tariau: 1967 m. vasarą parašysiu straipsnį ir pavadinsiu jį *"Atsakymas sau pačiam"*. Ir taip tikrai būčiau padaręs. Deja, tų metų geg. mėnesį teko sunkiai susirgti ir prasirgti beveik ištisus metus. Tačiau daugiau dvasiškijos atsiliepimų nei "Aiduose" nei, rodos, kur kitur nepasirodė. Taip tad dialogas ir nutilo, gerai nė neužsimezgęs.

Bet aš pats nelaikau jo nutrūkusiu, o tik nutilusiu. Nes dabar tikrai rengiu atsakymą sau pačiam ir tai atvirkščios problematikos. Anuose "Trijuose klausimuose" viskas sukosi apie *pasaulišką* ir jo vietą Bažnyčioje. Man norėjosi, kad dva-

Dr. Antanas Maceina savo darbo kabinete Freiburge (Vakarų Vokietijoje). Nuotrauka daryta prieš maždaug 10 metų.

siškiai pasisakytų, kaip jie mus, pasauliškius, pergyvena ir kuo jie mūsų vaidmenį grindžia. Bet tai tik viena klausimo pusė. Kita pusė skamba šitaip: *kaip pasauliškiai pergyvena dvasiškį ir kur jie regi jo vaidmens pagrindą?* Šiandien dvasiškiai mums aiškinte aiškina, kas yra pasauliškis: pasauliškis šiandien virtęs didele problema. O man atrodo, kad yra visiškai priešingai: *ne pasauliškis Bažnyčioje yra problema, o dvasiškis.* Pasauliškiai juk yra anoji "Dievo Tauta" kaip viso ko pagrindas, nešąs savimi visa. Ši Dievo Tauta yra pačioje pradžioje ir ji bus visados — net ir perkeistoje būtyje. Bet štai, iš šios Dievo Tautos kyla kaikurie asmens, vadinami *dvasiškiais:* jie yra iš jos paimami ir jai pavedami, kad tarnautų. *Kas* tad yra šie asmens? *Kodėl* jie išsiskiria iš visų kitų? *Kuo* jie išsiskiria? *Kam* jie išsiskiria? — tai klausimai, dar visiškai tamsūs, bet pasauliškiam kaip tik įdomūs. Dvasiškija juk yra neamžinas dalykas: perkeistojoje būtyje jos nebus; istorijoje ji irgi gali būti panaikinama, ir protestantizme yra panaikinta, tiesa, tuo sužalojant Bažnyčią, bet jos nesunaikinant: protestantizmas juk yra Krikščionybė, nors kunigystės ir neturi. Juk du sakramentai neša Krikščionybę net ir didžiausių persekiojimų bei nuosmūkių metu, būtent: *Krikštas* ir *Moterystė.* O abu šie sakramentai *gali* būti (Krikštas) ir *yra* (Moterystė) teikiami pasauliškių. Taigi dvasiškija nėra taip lygiai susijusi su Krikščionybe kaip pasauliškiai. Krikščionybė

VAKARŲ PASAULIO SĄMYŠIS IR KOVA DĖL LIETUVOS LAISVĖS

LYVIA GARSIENĖ

Šiandieninis Vakarų pasaulio sąmyšis jau matomas visur, ypač Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Tokie reiškiniai, kaip studentų riaušės, neramumai gatvėse civilinių teisių priedangoje, atvėrė akis daugeliui ir tų, kurie anksčiau manė, kad Amerika yra saugi vieta ir kad Jungtinėse Amerikos Valstybėse tokių dalykų negali būti.

Mums, lietuviams, šis sąmyšis, nors ir nemalonus, sudaro gerą dirvą veiklai. Pagaliau galime perduoti amerikiečiams žinias apie komunizmą, kurias tokia brangia kaina esame įgiję. Kai Amerikoje buvo ramus gyvenimas, tai mūsų balso niekas neklausė, nes mes pasakojome nemalonius dalykus. Dabar, kai Amerikos miestai dega, amerikiečiai ne tik klausosi mūsų, bet ir pageidauja mūsų balso, nes žino, kad mes jau esame patyrę tai, kas JAV-bėms grėsia. Šią padėtį turėtumėm išnaudoti iki aukščiausio laipsnio Lietuvos bylos reikalui, supažindindami amerikiečius su komunistų į-

---

be pasauliškių yra nesąmonė; Krikščionybė be dvasiškių yra liga, tačiau ne mirtis. — Šis tad santykis ir skatina mane atskleisti pasauliškių pažiūras į *dvasiškį*. Po straipsnio "Aidam" apie Teilhard de Chardin, kuris jau baigiamas ir netrukus bus išsiųstas, aš imsiuos šią vasarą dvasiškio sklaidos. Tuo, manau, dialogas bus atgaivintas visa įtampa.

Štai, mielasis Redaktoriau, manasis interview, sutrauktas į penketą klausimų. Apie ateitininkus nerašau, nes tai liečia jau *atskirą* mūsosios visuomenės grupę: jiem parašysiu viena proga tiesiog į "Ateitį", kad pasidalintume darbeliais. O Jums linkiu dabar visa širdimi, kad ir toliau neštumėte sunkią redaktoriaus naštą. Ji sunki, tai žinome visi; tačiau "Į Laisvę" galime tik *didžiuotis;* tuo būdu didžiuojamės ir *Jumis*, kad šis žurnalas yra Jūsų rankose.

Jus giliai gerbiąs,

Jūsų

Aulanos Maciuka

vykdytu Lietuvos pavergimu ir jų ten vykdomu teroru. Šią informaciją bei žinias galėtų amerikiečiai naudoti savo kraštui gelbėti nuo raudonosios lavos užliejimo. Be to, tie amerikiečiai, kuriuos mes dabar galime informuoti ar informuosime, be abejo, lapkričio mėnesio rinkimuose pasisakys už tuos kandidatus, kurie turi aiškų nusistatymą komunizmo atžvilgiu.

Sąmyšio ženklai lietuviuose

Vakarų pasaulio sąmyšio ženklų matosi ir mūsų išeivijoje. Mūsų bendruomenėje matome lyg aidą, lyg atspindį Amerikos bendruomenės problemų, "naujų kelių" ieškojimo. Amerikiečių tarpe mes dažnai matome, kaip jaunimas ieško tų "naujų kelių", kurie vis kažkaip pavirsta bendradarbiavimu su sovietais. Panašių žymių yra ir mūsų visuomenėje. Pas mus ne jaunimas ieško tų "naujų kelių", bet seniai jaunimo vardu. Tai buvo aiškiai pademonstruota 1966 metais Jaunimo kongreso metu Čikagoje, kai plikiai ir žiliai šoko ant Waterbury (Connecticut, JAV) miesto gimnazistų ir studentų, kam anie "jaunimą" puola. Mat, waterburiečiai buvo pareiškę griežtą protestą dėl siūlomų "atstovų" iš komunistų pavergtos Lietuvos. Tie linksniuojamieji "nauji keliai", deja, nėra nauji: senoji rusų emigracija tuos kelius išmynė, juose išsiblaškė ir organizaciniai subankrotavo. Tas sąmyšis pasirodė pas mus ir neįvykdytuose Jaunimo kongreso pažaduose bei nepasiteisinusiose viltyse. Tik palyginkime patriotinius šūkius, naudotus Jaunimo kongresui remti pinigų rinkimui, su to kongreso programa ir nutarimais. (Įsidėmėtina, kad "raudonojo krepšinio" koordinatoriai skelbė, jog vykdą Jaunimo kongreso nutarimus!?).

Sąmyšio įtaka veiksniuose

Sąmyšio įtaka pastebima ir veiksniuose: *Laisvės kovos metų* šūkiai lieka neišpildyti, proga neišnaudota ir sukaktis tinkamai neatšvęsta. Sąmyšis siekia ir kitas mūsų organizacijas: organizacijų pamatai pradeda byrėti bei griūti; jaunimas nueina kitur, vietoj stodamas darban lietuvių bendruomenėje; daug nubyrėjimo pastebima ir vyresniųjų tarpe, nes organizacijos nepasiūlo prasmingo darbo.

Besireiškiančio sąmyšio priežasčių yra daug. Suminėsiu tik vieną kitą. Aplinka, aišku, veikia neišvengiamai į mus: amerikiečių visuomenėje besireiškiąs sąmyšis paliečia ir mus. Tačiau yra ir lietuviškai išeivijai būdingų priežasčių. Pav., didelė dalis mūsų darbuotojų iki šiol vis nepripažįsta tremties tikrovės. Mūsų buvo sukurtos mažos Lietuvėlės, kuriose buvo bandoma veikti ir elgtis lyg dar vis būtumėm Lietuvoje, o ne išeivijoje. Didelė dalis mūsų veikėjų, kurie kūrė tas mažas Lietuvėles, nepalaikė jokio ryšio su amerikiečių aplinka (kituose

kraštuose — su tenykščia, nelietuviška aplinka), nuo kurios priklauso viešoji opinija. Nenorėta pripažinti jaunime dvigubo lojalumo: Lietuvai ir kraštui, kuriame jaunimas užaugo ir baigė mokslą. Senesnieji kalte kalė jaunimui į galvą, kad jis bendrautų tik su lietuviais ir veiktų tik lietuvių tarpe. Didelės dalies mūsų darbuotojų ir veikėjų protai nepajėgė suprasti, kad buvo galima jungti abiejų "pasaulių" veiklą ir gyvenimą. To išdavoje didelė dalis mūsų jaunimo nusigręžė nuo lietuvių ir nuėjo į amerikiečių visuomenę. Dar viena iš sąmyšio mūsuose priežasčių buvo ir yra mūsų darbuotojų susikoncentravimas į lietuvybės išlaikymą, kaip į patį pagrindinį tremties uždavinį. Mokėme ir mokome savo jaunimą dainuoti lietuviškas dainas, mokėme ir mokome juos šokti savo tautinius šokius, mokėme ir mokome juos lietuviškai kalbėti — tikėdamiesi visa tai perkelti į laisvą ir nepriklausomą Lietuvą. Pamiršome patį svarbiausią reikalą — kovą dėl Lietuvos laisvės. Jei nebus laisvos Lietuvos — tuščios tos mūsų pastangos. Buvome susikoncentravę į išorinę lietuvybę, į kultūrinę išraišką, be kovos dvasios. Lietuvybė turėtų būti ne siekinys, prie kurio visa veikla sustoja, bet atrama ir ginklas tolimesnei veiklai — kovai dėl Lietuvos laisvės. Kai vien *lietuvybės išlaikymas* (kultūrinis išlikimas) pasidaro pagrindiniu uždaviniu, *bendravimas su tauta* (net ir okupantui naudingomis sąlygomis — kas virsta bendravimu su pačiu okupantu) pasidaro logiška to pasekmė. Tada bendravimas (ar net bendradarbiavimas) tampa pateisinamas ir net reikalingas bei būtinas, kad ir bet kokiomis sąlygomis, kad ir faktišku okupacijos pripažinimu.

Spaudos ir veiksnių sustingimas

Prie sąmyšio mūsų tarpe nemažai prisidėjo ir lietuviškų laikraščių bei veiksnių tylėjimas ir neinformavimas gyvybiniais gyvenamojo krašto reikalais. Dėl to lietuvių visuomenė, pavieniai ar net organizuotai, politinėje srityje dažnai remia Lietuvos laisvės ir viso pasaulio laisvės duobkasius. Prisiminkime tik 1964 metų rinkimus: nemaža dalis lietuvių balsavo už asmenis, kurie yra dabar atsakingi už tą netvarką krašte. Mūsų spauda neinformavo ir neinformuoja saviškių apie tam tikras amerikiečių organizacijas, kurios lemia ir gali nulemti Lietuvos laisvės klausimą viena ar kita prasme.

Dėl mūsų spaudos tylos nei senimas nei jaunimas beveik nieko nežinojo (ir nežino) apie patriotinę ir mums draugišką amerikiečių organizaciją — *Young Americans for Freedom* (YAF). Nei studentija nei studentų tėvai nebuvo įspėti apie *Students for Democratic Society* (SDS) ar *W. E. B. DuBois clubs*. Šios organizacijos yra at-

sakingos už pastarųjų laikų prokomunistines riaušes Amerikoje. JAV-bių vyriausybė yra įtraukusi abi šias grupes į sąrašą, kuriame išvardintos visos komunistų kontroliuojamos organizacijos bei vienetai.

Trūksta moralinės drąsos

Tačiau ir pačiam jaunimui tenka dalis kaltės už lietuvių išeivijos sąmyšį. Jei senųjų darbuotojų veikla ir atstūmė dalį jaunimo nuo mūsų bendruomenės ir veiklos, tai tas jaunimas, dirbdamas amerikiečių patriotinėse organizacijose, galėjo sužinoti apie tikrą okupuotos Lietuvos padėtį ir apie JAV-bėms ir kitoms laisvojo pasaulio tautoms gręsiantį komunizmo pavojų.

Kai kuriems iš mūsų jaunimo (ir "jaunimo") lietuvybės atsisakymas ir iš lietuvių bendruomenės pasitraukimas (tam lengvai surandama pasiteisinimų) yra niekas kitas, o tik vengimas moralinės atsakomybės, pabėgimas nuo intelektualinės sąžinės ir pasinėrimas į oportunistinį materializmą. Mūsų jaunimui (JAV-se ir kituose laisvojo pasaulio kraštuose)) yra didelė paskirtis ir uždaviniai, ir tas jaunimas gali tai lengviau atlikti, negu kad senoji karta. Jaunimas yra baigęs čia mokslą, moka tų kraštų kalbas, turi pažinčių su kraštų politikos vairuotojais. Bet, atrodo, daugeliui lengviau tylėti. Daugelis iš mūsų jaunimo vengia "nemalonumų", neturi moralinės drąsos atsistoti amerikiečių visuomenėje kaip lietuviai ir kaip antikomunistai.

Darbo galimybės jaunimui

Jaunimui darbo horizontai lietuviškoje veikloje yra neriboti. Vienur ar kitur senimas kratosi jaunųjų, bet yra organizacijų, kur jaunimui visos durys yra plačiai atvertos. Iš tokių paminėtina *Lietuvių Bendruomenė*. Čia jaunimas, jei tik norėtų suaugusiųjų darbo ir atsakomybės, galėtų lengvai perimti apygardų bei aylinkių vadovaujančius postus ir parodyti savo sugebėjimus. Bet, atrodo, daugeliui lengviau ne Lietuvių Bendruomenėje dirbti, o amžinai jaunimui "vadovauti" ir pasilikti amžinu jaunuoliu — net iki žilos senatvės. Jaunimui, nubyrėjusiam nuo lietuviškos bendruomenės, darbo galimybės amerikiečių visuomenėje yra irgi neribotos. Tas jaunimas, dirbdamas ir kovodamas už JAV-bes, jos interesus ir laisvę, kartu prisidėtų ir prie Lietuvos laisvės kovos

Kova dėl Lietuvos laisvės

Nežiūrint viso to sąmyšio mūsų veikloje, mes galime ir turime išnaudoti ne tik laisvojo pasaulio ryškėjantį pasiryžimą pasipriešinti komunizmui, bet ir patį Vakarų pasaulio sąmyšį. Tas sąmyšis sudaro mums auksinę progą paskleisti turimas ži-

(Nukelta į 58 psl.)

• • •

DR. ADOLFAS DAMUŠIS, Detroit, Michigan, mokslininkas, visuomenininkas, lietuvių katalikų veikėjas. Šiais metais minima jo 60-ties metų amžiaus sukaktis. Plačiau apie dr. A. Damušį skaityk šiame "Į Laisvę" numeryje.

V. Maželio nuotrauka

DIDYSIS SUKAKTUVININKAS

DR. ADOLFO DAMUŠIO 60-TIES METŲ SUKAKTĮ MININT

Tūkstančiai suaugusiųjų ir jaunimo kasmet stovyklauja, ruošia studijų savaites, suvažiuoja konferencijoms ir kursams į Dainavą (Manchester, Michigan, JAV). Jei ne dr. Adolfas Damuis, tai tos brangios ir taip reikalingos institucijos neturėtumėm. Jis buvo tos jaunimo stovyklos sumanytojas, planuotojas ir realizuotojas. Šiandien Dainava populiariausia, geriausiai įrengta jaunimo stovykla, beveik 200,000 dolerių vertės su nedidele skola.

Paskutiniųjų dvidešimties metų laikotarpyje laisvojo pasaulio lietuviai atliko keletą gigantiškų, tikrai pilno dėmesio vertų darbų: 1. Suformavo ir išvedė į plačiuosius vieškelius Pasaulio Lietuvių Bendruomenę; 2. Išleido Lietuvių Enciklopediją; 3. Įkūrė ir jau davė gerą pradžią Lietuvių Fondui; 4. Pravedė Lietuvos bylos reikalu rezoliuciją (H. Con. Res. 416) JAV-bių Kongrese; ir 5. Įkūrė jaunimo stovyklą Dainavoje. Dr. Adolfas Damušis rikiuojasi į tų didžiųjų darbų sumanytojų ir įvykdytojų gretas. Jaunesniajai lietuvių kartai JAV-se jis žinomas kaip Dainavos stovyklos tėvas. Bet toli gražu tai nėra vienintelis jo nuopelnas lietuvių bendruomenei ir Lietuvai. Dr. Adolfas Damušis yra vienas iš iškiliausių lietuvių visuomenininkų bei valstybininkų, pirmaujantis lietuvių katalikų veikėjas ir žinomas savųjų ir kitataučių tarpe kaip savo srities specialistas ir mokslininkas.

Spalvinga nepriklausomos Lietuvos asmenybė

Dr. Adolfas Damušis yra tikras nepriklausomos Lietuvos sūnus: ten jis augo, brendo, baigė aukštąjį mokslą ir atidavė jai savo jaunąsias jėgas. Jis gimė 1908 metų birželio mėnesio 16 dieną Toscicoje, Mogilevo gubernijoje, Rusijoje. Su tėvais grįžęs Lietuvon 1919 metais, baigė Panevėžio gimnaziją 1928, VDU technikos fakultetą 1934 dipl. cheminės technologijos inžinieriaus laipsniu. 1937-1938 metais specializavosi Berlyno ir Frankfurto universitetuose. 1940 metais Vytauto Didžiojo Universitete gavo inž. daktaro laipsnį už disertaciją *Aliuminio geležies deginių įtaka į portlandcemento susitraukimą*. Iki nacių areštavimo ir išvežimo į koncentracijos stovyklą Vokietijoje (1944.VI.16), dr. Adolfas Damušis buvo VDU mokomojo personalo narys (asistentas, 1935-1940; docentas

DR. ADOLFO DAMUŠIO PAGERBIMAS — Detroito ir apylinkės lietuviai 1968 metų birželio mėnesio 8 dieną surengė Dainavoje dr. Adolfo Damušio 60-ties metų amžiaus sukakties paminėjimą. Nuotraukoje (iš kairės dešinėn): Jadvyga Damušienė, tam pagerbimui vadovavęs dr. Vytautas Majauskas, dr. Adolfas Damušis ir Damušių šeimos jauniausioji narė Gintė Damušytė. Dr. K. Ambrozaičio nuotrauka.

1940-1942; ir technologijos fakulteto dekanas, 1942-1944).

Nuo gimnazijos laikų Ad. Damušis paženklino ir ženklina savo kelią kūrybiniu nerimu ir idėjiniu veržlumu. Jau gimnazijos suole jis pasižymėjo kaip sumanus, gabus ir iškilus moksleivių ateitininkų kuopos pirmininkas; studentavimo laikais jis vadovavo visai Moksleivių ateitininkų sąjungai (1930-31); 1933 metų rudenį buvo išrinktas pirmininkauti VDU studentų ateitininkų sąjungai. Ši jo veikla nepatiko tuometiniam Lietuvos režimui, ir Ad. Damušis buvo uždarytas į Varnių koncentracijos stovyklą (1931) ir ištremtas į tėviškę (1932). 1932 metų pavasarį Ad. Damušis studentus technikus ateitininkus subūrė į atskirą *Grandies* korporaciją, kuri tapo vienu iš pačių gyviausių ateitininkijos vienetų.

Kovotojas dėl Lietuvos laisvės

Užplūdus raudonajai lavai Lietuvą 1940 metais, dr. Ad. Damušis aktyviai įsijungė į rezistencinę veiklą, buvo vienas iš 1941 metų birželio mėnesio sukilimo prieš komunistus or-

ganizatorius ir jo dalyvis. Laikinojoje vyriausybėje matome dr. Ad. Damušį kaip pramonės ministerį. Naciams sustabdžius Laikinosios vyriausybės veiklą, dr. Ad. Damušis įsijungė į pogrindinę kovą prieš okupantą: aktyviai dalyvavo Lietuvių aktyvistų Fronto veikloje, vėliau — Lietuvių Fronto. Jis buvo vienas iš VLIK-o organizatorių ir jo vicepirmininkas (1943-1944). Už lietuvišką veiklą naciai dr. Ad. Damušį areštavo (1944.VI.16 — gimimo dieną) ir kalino koncentracijos stovyklose Vokietijoje, kol amerikiečiai jį išlaisvino iš Bayreuth'o kalėjimo 1945 metų balandžio mėnesio 14 dieną.

IŠ VIRŠAUS ŽEMYN —

PIRMOJI NUOTRAUKA — Damušiai su jauniausia šeimos nare Ginte 1963 metais jos pirmos komunijos priėmimo proga.

ANTROJI NUOTRAUKA — Damušių jaunimas (iš kairės dešinėn): Indrė Damušytė, studijuojanti literatūrą; Gintė Damušytė (ant Indrės kelių); Saulius Damušis, baigęs fizikos studijas ir dirbąs Los Angeles mieste; Vytenis Damušis, ruošiąs psichologijos doktoratą ir kartu lektoriaująs Wayne universitete (Michigan).

TREČIOJI NUOTRAUKA — Damušiai su abiems dukroms (Indre ir Ginte) ir sūnumi Sauliumi; nuotraukoje trūksta sūnaus Vytenio.

Svarbesni mokslo darbai

Be disertacijos, dr. Ad. Damušis paskelbė eilę studijinių straipsnių Lietuvoje ir parengė cemento fabriko Skirsnemunėje projektą, įteiktą Energijos komitetui 1939.

Atvykęs 1947 metais į Jungtines Amerikos Valstybes, pasirinko pramonės tyrimų sritį. Pradžioje dr. Ad. Damušis dirbo Sherwin-Williams Co. (Cleveland, Ohio), o nuo 1957 metų — Wyandotte Chemicals Corp. (Detroit, Mich.). Savo tyrinėjimus jis pradėjo skelbti jau nuo 1950 metų. Dr. Ad Damušio vardu yra per 20 patentų JAV-se, Kanadoje, Anglijoje ir Prancūzijoje. 1967 metais išėjo jo redaguota ir veik pusę prirašyta knyga *Sealants* (Rišuoliai), kurią (334 psl.) išleido viena iš stambiausių JAV-bių mokslinės literatūros leidyklų (Reinhold Publishing Corp.). Neseniai išleistai kolektyvinei knygai *Treatise on Coatings* (red. R. R. Meyers ir J. S. Lang, išleido Marcel Dekker, Inc., New York, N. Y.) dr. Ad. Damušis parašė ilgą (80 puslapių) knygos dalį apie uretano denginius (Urethane Coatings). Išvardinome tik vieną kitą iš stambesnių jo darbų. Nė nebandėme duoti visų jo paskelbtų straipsnių, darbų bei knygų sąrašo.

Prasmingoji jo tremtis

Iš tėvynės buvo išplėštas okupanto nacio. Pasiliko dr. Ad. Damušis laisvajame pasaulyje, nes jis, be abejo, manė, kad būdamas čia galės keliariopai daugiau padėti kenčiančiai Lietuvai, negu kad sugrįžęs į tėvynę.

Pirmaisiais pokario mėnesiais suorganizavo, galima sakyti, pačią pirmąją lietuvių gimnaziją Vokietijoje (Kempten, Allgaeu) ir jai vadovavo. Vėliau dr. Ad. Damušis persikėlė arčiau VLIK-o būstinės ir įsijungė į jo veiklą ir kartu mokytojavo Nuertingen'o lietuvių gimnazijoje.

Jis vadovavo Ateitininkų Federacijos atkūrimui tremtyje. Ėjo Ateitininkų Federacijos vado pareigas 1947 - 1952. 1957-1964 dr. Ad. Damušis pirmininkavo Ateitininkų Federacijos tarybai.

Atvykęs į JAV-bes, dr. Ad. Damušis įsijungė į vietos lietuvių katalikų veiklą: ketvertą metų buvo ALRK Federacijos centro valdybos vicepirmininkas (1948-1952) ir metus (1954-1955) vadovavo tai organizacijai, būdamas centro valdybos pirmininkas.

Dr. Ad. Damušio veikla JAV-se yra labai šakota. Jis niekad nebijojo ir nebijo pasakyti tiesos žodį apie negalavimus mūsų politinėje ir visuomeninėje veikloje. Žurnalistika tai nėra jo sritis, bet jis jos nevengia. Jis turi didelę Dievo dovaną komplikuotus ir sudėtingus klausimus išaiškinti (žodžiu ar raštu) visiems suprantama kalba. Mėgiamas ir gilus kalbėtojas ir savųjų grupėse, ir prie-

LIETUVIŲ FONDAS PAMIRŠO VIENĄ IŠ SAVO TIKSLŲ

Lietuvių Fondo pelno skirstymo komisija, turėjusi savo posėdį 1968 metų liepos mėnesio 8 dieną, nustatė šias gaires pelno paskirstymui ateityje: a) 50 procentų viso pelno skirti JAV-bių LB Švietimo tarybos projektams (lituanistinių reikalų rėmimui ir jaunimo švietimui); b) 25 procentus skirti Lietuvių Fondo specialiems projektams (šį kartą — Lietuvos istorijos paruošimui) ir c) 25 procentus skirti įvairiems metiniams reikalams, kaip Kultūros fondui, premijoms ir p. Kiek iš pranešimų spaudoje buvo galima patirti, atrodo, kad tos gairės dar nėra galutinai susmaigstytos, ir visas reikalas būsiąs dar kartą peržiūrėtas kitame posėdyje. To plano peržiūrėjimas ir pakeitimai yra tikrai reikalingi.

Lietuvių Fondas, pasiryžęs surinkti vieną milijoną dolerių (ar net ir daugiau), turi, galima sakyti, du pagrindinius tikslus: a) tą surinktą sumą perleisti Lietuvos vyriausybei, kai kraštas atgaus laisvę ir nepriklausomybę; ir b) gi dabar gau-

---

šingo nusistatymo vienetuose. Dr. Ad. Damušis su džiaugsmu sutinka naujus planus ir juos entuziastingai remia. Jis buvo vienas iš pirmųjų Rezoliucijoms Remti Komiteto žygio rėmėjų ir tą darbą iki šiandien teberemia.

Nuo pat Lietuvių Fronto gyvavimo pirmųjų dienų dr. Ad. Damušis yra labai artimai susirišęs su šiuo rezistenciniu vienetu. Šiuo metu (nuo 1967) jis vadovauja frontininkams, būdamas Lietuvių Fronto Bičiulių Vyr. Tarybos prezidiumo pirmininku.

Dr. Vytautas Majauskas, vadovavęs dr. Adolfo Damušio pagerbimui jo 60-ties metų amžiaus sukakties proga, kuris įvyko 1968 metų birželio mėnesio 8 dieną Dainavoje, pareiškė: "Vyrai už ilgą savo amžių turi būti dėkingi Dievui ir žmonoms". Dr. Adolfas Damušis yra pačiame kūrybinės, mokslinės ir visuomeninės veiklos žydėjime bei pajėgume. Tikime, kad ir Dievas ir jo žmona jį globos ir prižiūrės, ir jis dar daug daug pasitarnaus ir lietuviams ir Lietuvai.

(rd.)

namą pelną nuo pagrindinio kapitalo skirti svarbiųjų lietuviškų darbų bei žygių rėmimui. Lietuvių Fondo vadovybė ir komisijos turėtų nepamiršti abiejų tikslų: tikslingai paskirstyti gaunamą pelną ir taip pat rūpintis, kad tas pagrindinis kapitalas atitektų į išlaisvintos Lietuvos rankas ne už tūkstančio, ne už penkių šimtų, ne už šimto metų, bet kaip galima greičiau. Išvada: ir Lietuvių Fondas turi rūpintis Lietuvos laisvinimo darbu.

Turime dr. A. Šapokos ir dr. V. Sruogienės puikius Lietuvos istorijos veikalus saviesiems. Neatrodo, kad būtų mums tikrai reikalinga turėti naują Lietuvos istoriją lietuvių kalboje. Galime palaukti dar metus, kitus ar net ilgiau. Apie mus (Lietuvą ir lietuvius) labai mažai težino laisvasis pasaulis. Tiesiog su žiburiu reikia ieškoti geresnio ir rimtesnio leidinio lietuviškais klausimais laisvųjų kraštų mokslo institucijų ir viešose bibliotekose. Ne vienas iš mūsiškių bando dėl to visą kaltę suversti nepriklausomos Lietuvos vyriausybėms, kad jos nieko nedariusios tuo reikalu. Dejuodami ir verkšlendami apie praeities klaidas ir negalavimus nieko nelaimėsime nei sau nei pavergtai Lietuvai. Mes galime ir turime visą šį reikalą įvesti į tinkamas vėžes, tik reikia noro ir pastangų. Yra tiesiog būtinybė paskleisti kasmet anglų, ispanų, prancūzų, vokiečių ir kitomis kalbomis po keletą veikalų (rimtai paruoštų ir išleistų pirmaujančių leidyklų) lietuviškais klausimais visame laisvajame pasaulyje. Ir čia ir Lietuvių Fondas ir visos kitos finansiškai stipresnės grupės turi padaryti kasmet savo įnašą.

Lietuvių Fondo vadovybė ir pelno skirstymo komisija turėtų dar šiais metais padaryti šiuos sprendimus: a) paskirti bent 10,000 dolerių lietuvišku klausimu leidinio svetimiesiems paruošimui ir išleidimui (ir panašią ar net didesnę sumą skirti tam tikslui kasmet); ir b) sudaryti tam tikslui specialią komisiją iš kompetentingų asmenų, kuri rūpintųsi ne tik tų leidinių išleidimu, bet taip pat angažavimu pajėgių asmenų tų veikalų paruošimui ar parašymui. Tai būtinybė Lietuvių Fondo planuose!

Petras Taujenis

KRITIKA AR PASMERKIMAS?

Gindami ir kritikuodami arba puldami pačią kritiką ir ją teisindami, dažnai įklimpstame į nesusipratimus vien dėl to, kad kritikos neskiriame nuo pasmerkimo. Tas neišskyrimas kartais priveda prie teigimų, būk mūsoji visuomeninio gyvenimo kritika tampanti vandeniu Lietuvos okupanto malūnui sukti. Iš tikrųjų tokiu vandeniu gali būti ir labai dažnai esti pasmerkimas, o ne kritika. Šį tei-

gimą pailiustruokime tokiu pavyzdžiu:

Amerikos lietuviai, rusams 1940 m. okupavus Lietuvą, kovai dėl Lietuvos laisvės vesti sukūrė organizaciją, kuri ilgainiui pasivadino Amerikos Lietuvių Taryba. Organizacijos tikslai aptarti jos įstatuose. Šią organizaciją galima kritikuoti, galima ir smerkti. Maskva ir jos patikėtiniai pavergtoje Lietuvoje ALT-bą smerkia, nes bet kokiai kovai dėl Lietuvos laisvės nepritaria. Jų propagandoje Lietuva esanti laisva ir jos žmonės laimingi. Pasmerkdamas kovą dėl laisvės, ALT-bą pasmerkė ir pabėgėlis nuo okupacijos Almus Šalčius. (Nuosekliai elgdamasis, šis žmogus jau tapo komunistinės "Laisvės" bendradarbis). Kas ALT-bą puola, nepritardamas kovai dėl laisvės, tas pasitarnauja Lietuvos pavergėjui. Tačiau visas reikalas atsistoja kitoje plotmėje, kai ALT-bos kritiką iššaukia Lietuvos išlaisvinimo rūpestis. Jei kas teigia ir faktais įrodo, kad ALT-ba nedaro ar labai mažai daro Lietuvos laisvės reikalui, t. y., nevykdo įstatuose aptartų darbų, tas siekia komunistinio malūno sukimąsi sulaikyti. Kritika, siekianti veiksmingesnės ALT-bos, netalkina Lietuvos okupantui. Žinoma, galima diskutuoti, ar visas neigiamybes reikia kelti ir kritikuoti. Čia kiekvienas turi teisę turėti savo nuomonę ir elgtis pagal savo sąžinę. Tačiau šių žodžių autorius yra įsitikinęs, kad kai kurių faktų anonimiškas nutylėjimas (nutylėjimai visi yra anonimiški) yra negarbingesnis ir nepatriotiškesnis už tegu ir anonimišką teisingų faktų iškėlimą ir kritiką. Prisiminkime kad ir Albino Morkaus aferos ALT-boje nutylėjimą!

Kas pasakyta apie ALT-bą, būtų galima pasakyti ir apie Lietuvių Bendruomenę, VLIK-ą, BALF-ą ir kitus visuomeninius sambūrius. Okupantas juos smerkia, teisinga kritika siekia juos stiprinti.

Kritiką nuo pasmerkimo gali skirti ir pats faktų pristatymas. Sąžiningas kritikas komentuojamus faktus žino ir juos teisingai pristato. Nesąžiningas puolėjas dažniausiai juos iškreipia ir suklastoja. Kaip knygos kritikas turi recenzuojamą knygą būti bent perskaitęs, muzikos kritikas — bent dalyvavęs koncerte, taip visuomeninio gyvenimo vertintojas išeities tašku turi pasirinkti teisingą faktų pristatymą. Faktų nežinodamas, ir geros valios kritikas dažnai pavojingai priartėja prie pasmerkimo ribos. Šį teigimą pailiustruokime tokiu pavyzdžiu:

"Dirva" 1968 m. liepos mėn. 10 d. paskelbė vienos žurnalistės aktualia tema straipsnį "PLB seimas". Ten ji rašo: "Partijos stumiami į priekį dažnai yra partiniai fanatikai, iš anksto žinant, kad jis nenorės ar nesugebės eiti tikruoju bendruomeniniu keliu, kuriame sutampa visų lietuvių siekimai, o

ne vienos partijos". Numanau, jog autorė siekia apsaugoti Bendruomenę nuo "partinių fanatikų". Intencijos geros, bet ar jos susirūpinimas kuo pagrįstas? Tikras visuomenininkas asmeninius ir srovinius interesus visuomeninėje veikloje subordinuoja bendram reikalui, partinis fanatikas — partiniam egoizmui. Iš visų bendrinių organizacijų Lietuvių Bendruomenės žymieji veikėjai yra mažiausiai susilaukę, o gal ir visai nesusilaukę kaltinimų, kad savo postus panaudoją savų srovių interesams. Todėl autorės teigimas, kad "daugelis eilinių (Bendruomenės) narių nebesidomi Bendruomenės veikla ir mažiau aukoja jos reikalams..." nėra rimto svarstymo išvada, bet, geresniuoju atveju, rašymas dėl rašymo, blogesniuoju — srovinis rūpestis.

Gal būtų galima ir prileisti, kad autorė kažkokius faktus žino, tik jų nenori pateikti. Tačiau tokį abejojimą išsklaido jos geraširdiškas ir patriotiškas patarimas: "Tai, tikime, nulems artėjantis III-sis PLB seimas, į kurį atstovais rinkime tikrai nuoširdžius bendruomenės darbuotojus, nežiūrėdami jų ideologinių įsitikinimų, rinkime tikrus savo tautos ambasadorius".

Galima mažesnių dalykų nežinoti, nereikšmingesniuose faktuose suklysti, tačiau specialiai PLB seimo klausimą gvildenančiai straipsnio autorei nežinoti, kad atstovai į seimą senai išrinkti, nedovanotina. Nepateisinamą nesiorientavimą lietuviškuose reikaluose parodo ir laikraščio redaktorius, paleidęs tokį straipsnį įžanginiu.

Dar yra viena kritikos rūšis, kuriai ir vardą sunku parinkti. Vėl pasižvalgykime pavyzdėlio. Neseniai naujai pasirodžiusiame ambicingų pretenzijų laikraštuke vienas kritikas karštai įtikinėja, kad Lituanistikos Instituto balsavimuose daugumą sudarę 5, balsavę prieš, o ne 18, balsavusių už. Mat penketuke buvę visi sąmoningi mokslininkai, o į 18-kos tarpą įkliuvę ir "dėl mokslininkams nesvetimo naivumo" mokslininkų. O kad argumentas skaitytojui atrodytų svaresnis, kritikas istoriko orumu prideda, kad jo oponento brolis šio šimtmečio pradžioje baltagvardiečių buvęs sušaudytas.

Tai nuosmūkinė kritika.

Sąžininga viešojo gyvenimo kritika, atremta į teisingus faktus, visada yra garbinga, nors taktiškai kartais gali būti ir nereikalinga. Nuosmūkinė kritika klastinga kaip vėžio liga: kai kada įsiveisia į rašalą ir tų, kurie prieš tą blogybę išeina kovoti.

D. Blažys

JAUNIMĄ BRANDINANTI APLINKA

Viename vaikų pasirodyme buvo vaidinama pasaka: vienas iš suaugusiųjų tą pasaką skaitė, o vaikai, apsirengę atitinkamais rūbais, ją vaidino. Po vaidinimo vienas iš vaikų priėjo prie manęs ir klausė: "O kodėl mums neleido kalbėti vaidinant?"

Šįmet tautinių šokių šventėje Čikagoje žiūrovai žavėjosi mūsų jaunimo pasirodymu. Anot kun. St. Ylos, jaunimas šokiu lyg malda prabilo į žiūrovų sielas. Gal būt dar buvo galima šalia Eretaitės ir vienam jaunimo atstovui leisti prakalbėti.

Šiandieną kovos apimtis nesiaurėja, o plečiasi. Geras pavyzdys yra Vietnamas. Nors ten kariai ir sudaro svarbiausią atramą kovos persvarai, bet į kovą yra įtraukti ir vaikai, ir moterys, ir seneliai. Ir jie kenčia nė kiek nemažiau, kaip kad kariai. O ir čia, šaltajame kovos fronte, matome, kad kova savo visuotinumu žodyje, spaudoje ir televizijoje išjudina visus, o riaušės ir "taikos sąjūdžiai" labiau nuskriaudžia vaikus, moteris ir ligonius, negu kad kitus krašto gyventojus.

Nepaprastai įžuli ir sustiprinta kova yra prasidėjusi dėl įtakos į jaunimą. JAV-se tam tikri politikieriai net plaukų dėvėjimu bando priartėti prie jaunuolių. O kokį gi tikslą turi visa ta mokyklų "integration" arba "busing"? Atrodo, kad tam tikri pareigūnai, jei tik galėtų, tai pradėtų "busing" ir į šeimas.

Su nustebimu tenka žiūrėti į tam tikrus JAV-bių katalikų bažnyčios dvasiškius, kurie išgauna net "nihil obstat" tikybos vadovėliams, kuriuose antrojo skyriaus vaikams aiškinama, jog tam tikrų kitų religijų dvasiškiai prilygstą apaštalams ar net Kristui... Kad vaikai labiau "tikėtų" ir "atsispirtų" prieš tėvų opoziciją, tai minėtuose vadovėliuose primenama, kad Kristus, vaikas būdamas, buvęs pabėgęs nuo tėvų — kitaip tariant, esą galima tėvų ir neklausyti. Išgirstame vėl, kad vienoje lietuviškos parapijos mokykloje seselė kazimierietė giriasi vaikams: "Aš nesu lietuvaitė, o tik katalikė". Jau ir lietuviškose parapijose laikomos šv. Mišios lietuviškai, bet tik senimui; jaunimui — būtinai tik angliškos.

Suminiu šiuos nuogus šio meto faktus, kurie sudaro tą aplinką, kurioje mūsų jaunimas brandina savo protą ir jausmus. Mūsų jaunimui tenka prasiskverbti per tas integracines uždangas, per sujauktą tikrovę ir turėti noro išlikti lietuviu. Jaunimui tenka atmesti viliojamai peršamą "universalinį super - žmogų" ir norėti likti "mažu žmogumi" — lietuviu. Lietuvos

Dualizmas, neutralumas, rezistencija ir Lietuvių Fronto Bičiuliai

VYTAUTAS VAITIEKŪNAS

Dualizmo apraiškos ir poveikis prieš II pasaulinį karą

Vienas senųjų romėnų dievų buvo vaizduojamas dviem veidais. Tas dviveidis Janus galėtų tikti ir mūsų tautai tam tikru simboliu. Mūsų tautos dualizmą filosofiškai svarstė Stasys Šalkauskis savo veikale "Sur les confins de deux mondes". Praktiškai tas dualizmas reiškėsi Algirdo ir Kęstučio diarchija, kai vienas brolis atstovavo Lietuvos veidui, atkreiptam į vakarus, o antrasis — Lietuvos veidui, atkreiptam į rytus. Tas dualizmas pastebimas ir senosios Lietuvos teisėje, kultūroje, religijoje. Lietuvos Statutas surašytas rytų bažnytine kalba, nors Lietuvos krikštas priimtas vakarų bažnyčios apeigomis ir vakarų bažnytine kalba. Pirmasis spaudinys Vilniuje išleistas rytų bažnytine kalba, bet Vilniaus Akademijos dėstomoji kalba buvo vakarų bažnytinė kalba.

šis jaunimas nėra matęs ir Lietuvos okupaciją jam sunku realiai įsivaizduoti, o bolševikai visais būdais ir priemonėmis tikrąjį Lietuvos vaizdą kraipo ir gadina.

Visai nenuostabu, jei šitokioje aplinkoje jaunimo sąmonėje susitelkia daug abejonių ir svyravimų. Dar blogiau, jaunimas net nebežino kur kreiptis abejonių išsklaidymui. Naikinami autoritetai bažnyčiose, mokyklose ir visuomenėje; naikinamas ir tėvų autoritetas vaikams. Beveik visi sutiks, kad rūpinimasis lietuvišku jaunimu yra vienas iš mūsų gyvybinių reikalų. Tad turime susirūpinti tomis nuotaikomis, kurios tolina jaunimą nuo idealistinio lietuviško kelio ir daro prarają tarp vaikų ir tėvų. Viena iš tų prarajų atsiras, kai vaikai bus pripratinti prie angliškos maldos ir nebejaus lietuviškos maldos grožio. Tam grėsmė yra jau prasidėjusi.

Iškeliu šiuos klausimus, nebandydamas duoti pilnų savo atsakymų. Kviečiu "Į Laisvę" žurnalo skaitytojus tuo reikalu pasisakyti, mano iškeltus klausimus padiskutuoti. Esu tikras, kad žurnalo redakcija duos tam reikalui pakankamai vietos.

P. Narutis

Tas dualizmas nepasibaigė nė su Lietuvos - Lenkijos commonwealtho padalinimais. Jo apraiškų randame ir tautinio atgimimo laikais. Andrius Botyrius — raiškus pavyzdys. Tas dualizmas I pasaulinio karo metais suskaldė Petrapilio Lietuvių seimą. Nepriklausomos Lietuvos metais tą dualizmą palaikė Lietuvos ginčas su Lenkija. Po I pasaulinio karo Didžioji Britanija ir Prancūzija labai norėjo kaip nors bolševikų įsigalėjimą Rusijoje sužlugdyti ar bent izoliuoti. Nuo Suomijos iki Rumunijos turėjo susidaryti tam tikras "cordon sanitaire". Todėl 1920.8.3 Buldūriuose (Latvijoje) vyko Estijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos ir Suomijos konferencija. Bet ji nepasisekė, nes iš to "cordon sanitaire" iškrito Lietuva dėl savo nesutvarkytų santykių su Lenkija. Lietuvos - Lenkijos santykiai stumte stūmė Lietuvą ieškoti atramos Maskvoje. Nepriklausomos Lietuvos kultūros srityje "rytų veidui" atstovavo žymi dalis vyresniosios kartos šviesuomenės, universiteto humanitarinių mokslų fakulteo viršūnės, SSSR tautų kultūrai pažinti draugija, "vakarų veidui" — jaunesnioji šviesuomenės karta, universiteto teologijos - filosofijos fakulteto viršūnės, "Židinio" ir "Naujosios Romuvos" žurnalai.

Dualizmas ir neutralumas

Mūsų tautos dualizmas bus daug lėmęs Lietuvos politiką ir II pasaulinio karo išvakarėse bei

---

VYTAUTAS VAITIEKŪNAS, New York, New York, teisininkas, visuomenininkas. Dalyvauja Lietuvos Laisvės Komiteto ir Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto veikloje. Šis straipsnis yra jo pranešimas (sutrumpintas ir paruoštas spaudai), kurį jis padarė Lietuvių Fronto Bičiulių studijų savaitėje (1938.VIII.2) Dainavoje.

---

jam prasidėjus. Kaip dabar žinome, pirmuoju slaptu Berlyno - Maskvos susitarimu (1939. 8.23) Vokietijos - Rusijos įtakų zonoms riba buvo nustatyta Lietuvos šiaurine siena, Estiją, Latviją ir Suomiją pavedant Rusijos įtakai, Lietuvą paliekant Vokietijos įtakai. Ryšium su tuo slaptu Berlyno-Maskvos susitarimu, Vokietija pasiūlė Lietuvai karinę sąjungą prieš Lenkiją. Tą siūlymą palaikė Lietuvos pasiuntinys Vokietijai Kazys Škirpa, tačiau Lietuvos vyriausybė buvo apsisprendusi už neutralumą Vokietijos - Lenkijos ginkluoto konflikto atveju, nepaisydama nebaigto Lietuvos ginčo su Lenkija dėl Vilniaus srities ir dar neseniai iš Lenkijos gauto ultimatumo santykiams tarp abiejų respublikų atnaujinti. Atrodo, kad Lietuvos neutralumo politikai tuo metu pritarė ir krikščionių demokratų-liaudininkų vadinama "ašis", kurios keturi ministeriai buvo gen. Černiaus vyriausybėje. V. Sidzikauskas teigia, kad, Lietuvai tą Berlyno siūlymą gavus, jiedu su M. Šleževičium po nuodugnaus svarstymo priėję išva-

dą, jog tas Vokietijos siūlymas Lietuvai nepriimtinas, nes Vokietija vis vien karo nelaimėsianti, ir karinė sąjunga su pralaimėtoju Lietuvai galėtų be galo brangiai kaštuoti. Klausimas tačiau buvo ir tebėra kontraversinis. Iš vienos pusės Belgijos pavyzdys moko, kad net ir didžiųjų galybių garantuotas mažos valstybės neutralumas neapsaugo jos nuo svetimųjų invazijos, iš antros — Suomijos atvejis liudija, kad ir susidėjimas su nacine Vokietija savo tautos gyvybiniams interesams ginti, ir pralaimėjimas nebūtinai užtraukia kokią Vakarų demokratijų anatemą.

Lietuvai 1939 išsigandus Lietuvos karinės koalicijos su Vokietija prieš Lenkiją rizikos ir įsitraukus į neutralumo kiautą, Vokietija antru slaptu susitarimu su Rusija (1939.9.28) Lietuvą išmainė į Rusijos okupuotą Lenkijos Liublino provinciją. Lietuva atsidūrė Rusijos įtakoje.

Kaip to meto Lietuvos neutralumas buvo tapęs, galima sakyt, fatališku nieko nedarymu, rodo faktas, kad netgi ir po to, kai Lietuvos - Sovietų Rusijos derybose Maskvoje 1939 spalio mėnesį dėl vadinamos savitarpinės pagalbos Stalinas brutaliu atvirumu Lietuvos delegacijai parodė Maskvos su Brelynu sutartą įtakų zonų pasidalinimą ir ciniškai pastebėjo: "My vas otstojali . . . Da, eto riešeno, i eto dielo končeno" (žiūr. Stasys Raštikis, "Kovose dėl Lietuvos" I tm., 609-610 pp.), pačioje Lietuvoje ir toliau viskas vyko lyg niekur nieko nebūt atsitikę. Ne tik pati tauta Sovietų Rusijos invazijai absoliučiai nieku nebuvo rengiama, bet nepadaryti nė elementariausi žingsniai Lietuvos valstybiniam tęstinumui patikrinti eventualios invazijos atveju. Todėl, invazijai įvykus, pasimetė ne tik tam tikra dalis eilinių tautiečių, bet ir kai kurie vadovaujantieji Lietuvos visuomenininkai bei politikai. Ar skaitysime Smetonos, Musteikio, ar Audėno, Raštiko užrašus apie paskutines nepriklausomos Lietuvos vyriausybės valandas, išvada viena — pasimetimas.

Adenauerio pastabos apie silpnųjų neutralumą

Apie mažųjų valstybių neutralumo vertę Adenaueris savo atsiminimuose rašo:

— Be rizikos nėra politikos.

— Politikos neįmanoma daryti tik vienais norais, juo labiau neįmanoma esant silpnam.

— Politikoje dažnai tenka tenkintis tik mažesnio blogio pasirinkimu.

—Mes (Vokietija po II pasaulinio karo) buvome silpnas ir labai eksponuotas kraštas. Savomis jėgomis mes nieko negalėjome pasiekti. Bet mums nederėjo tapti ir niekieno žeme tarp Rytų ir Vakarų.

— Kietų faktų pasaulyje Vakarų Vokietijai bebuvo likę du keliai (į Washingtoną, ar į Maskvą) . . . Visa kita, kas tame

tarpe buvo, buvo ne politika, o iliuzijos, nes būtų pavertę Vokietiją bejėgiu atsiskyrėliu ir tarp savęs besivaržančių jėgų spardomu kamuoliu.

— Savo atsakomybę suvokiąs politikas vieno dalyko tikrai negali: jis negali apsidrausti paprastu nieko nedarymu tik todėl, kad nėra tokių veiklos galimybių, kurios neturėtų ir tamsių šešėlių ("Schattenseiten"). (Kai politikas tokių šešėlių bijo ir todėl neveikia), tada per tokio politiko ir jo krašto galvą veikia kiti ir tada toks kraštas tikrų tikriausiai pateks į sandėrius, padarytus už jo nugaros. (Konrad Adenauer "Erinnerungen 1945 - 1953", p. p. 535, 536, 539, 555).

Skaitant šias didžiojo kanclerio pastabas apie silpnųjų neutralumą, negalima atsiplėšt nuo įspūdžio, kad čia kaip tik kalbama apie 1939 metų Lietuvą ir jos politiką.

Rezistencija ir jos prielaidos

Tik po vadinamo liaudies seimo susirinkimo ir Lietuvos aneksavimo, t. y. įjungimo į Sovietų Sąjungą, mūsų tauta suprato, kad Lietuvos nepriklausomybė yra nužudyta ir kad Lietuvai yra primesta ne tik svetimųjų valdžia, bet ir svetima sovietinio totalizmo politinė, ūkinė bei kultūrinė sąranga. Tai supratus, prasidėjo spontaniška, stačiai instinktyvi tautos rezistencija sovietiniam okupantui. Rezistenciją ypač stiprino prielaida, kad Maskvos - Berlyno sandrauga yra tik laikinė ir taktinė, kad Vokietijos - Sovietų Sąjungos ginkluotas konfliktas yra neišvengiamas ir kad tokiai galimybei Lietuva turi būt atitinkamai pasirengusi.

Tai buvo teisingas padėties numatymas. Teisingai buvo pasirengta bręstantiems įvykiams sutikti ir todėl pasiekta gerų rezultatų — bent laikinai atstatytas Lietuvos valstybinio suverenumo vykdymas ir sužlugdytas sovietinės propagandos mitas apie tariamai savanorišką mūsų tautos pasivergimą Maskvai. 1941 tautos sukilimas prieš sovietinį okupantą būdingas ir ta prasme, kad jį ruošė bei vykdė ir jam vadovavo tie, kurie buvo veidu į Vakarus.

1942 pradžioj uždaram keliolikos iškilių įvairių pasaulėžiūrinių ir politinių nusistatymų kauniečių susirinkimui teko pristatyti Berlyno lietuvių, sakytum, "establishmento" (jį sudarė tokie politikos meistrai kaip buv. premjeras ir finansų bei užsienių reikalų ministeris Ernestas Galvanauskas, buvę ministeriai ir demokratinių seimų atstovai dr. Petras Karvelis ir Rapolas Skipitis, Lietuvos pasiuntinys Vokietijai Kazys Škirpa, žurnalistas dr. Pranas Ancevičius, buv. "Vairo" redaktorius Antanas Valiukėnas) nuomonę dėl to meto tarptautinės raidos perspektyvų. Buvo labai aišku, kad berlyniškis "establishmentas" vienu dalyku nea-

bejojo — Vokietija karą pralaimės. Tačiau kas atsitiks karo eigoje su Sovietų Rusija, atsakymo neturėta, išskyrus vieningą norą, kad dar prieš Vokietijos pralaimėjimą įvyktų Rusijos sutriuškinimas ir, karui baigiantis, Rytų Europoje susidarytų panaši padėtis, kaip 1918. Jei šiokia galimybė atkristų ir Sovietų Rusija pokariniame pasaulio tvarkyme dalyvautų laimėtojų pusėje, Lietuvos viltims pagrindas tuo atveju būtų Atlanto Charta, kuri užtikrina atstatymą suverenumo visoms tautoms, iš kurių jis buvo pagrobtas, kuri taip pat užtikrina teisę visoms tautoms pasirinkti tokią valdžios formą, kokią randa sau tinkamą.

Jei 1918 istorijos pasikartojimo perspektyva II pasaulinio karo gale Kauno "establishmentui" įtikimumo nesukėlė, tai Atlanto Charta buvo pripažinta rimtu Vakarų užsiangažavimu, su kuriuo ir Sovietų Rusija turėtų skaitytis. Šioji prielaida ir tapo vedamąja gaire lietuvių tautos rezistencijai vokiečių okupacijos metais ir 1944 antrą kartą Lietuvą rusams okupavus.

Nors ir mažiau patikima, Lietuvos nepriklausomybei atstatyti Rytų - Vakarų karinio konflikto prielaida taip pat daug yra prisidėjusi prie Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio viltingumo.

Kai prieš kurį laiką Jungtinėse Tautose buvo suaktualinta tautų apsisprendimo teisė ir dekolonizavimo vykdymas, nuosekliai buvo laukiama, kad tos pastangos neapsiribos tik Afrikos ir Azijos tautomis, ir kad nebus daroma išimties ir sovietų pavergtoms tautoms.

Paskiausiu metu, ypač Amerikoje, populiari yra evoliucijos prielaida. Vergija laisvėsianti, rytų - vakarų sambūvis plėsis ir to proceso poveikyje palaipsniui ateis pavergtųjų tautų priespaudai galas.

Dualizmo apraiškos laisvųjų lietuvių rezistencijoje

Faktiškai tačiau lig šiol negalima konstatuoti regimų rezultatų, kurie Sovietų Rusijos grobuonišką kolonistinę politiką Lietuvos atžvilgiu iš esmės keistų, ne tik Atlanto Chartos ir kitų tarptautinių pažadų bei įsipareigojimų poveikyje, ne tik Rytų - Vakarų santykių svyravimų tarp šaltojo karo įtampos ir sambūvio atlyžio poveikyje, ir ne tik tautų laisvo apsisprendimo ir kolonializmo likvidavimo suaktualinimo Jungtinėse Tautose poveikyje, bet ir sovietinio totalizmo tariamo laisvėjimo evoliucijos poveikyje. O kai metai po metų Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymo prielaidos nepasitvirtina apčiuopiamais rezultatais, pačių laisvųjų lietuvių laisvinimo pastangos ima kelti abejojimų, ypač jaunesniajai kartai. Pats laikas čia vaidina reikšmingą vaidmenį. Pvz. prieš 38 metus Lietuvoje gimęs lietuvis nepriklausomą Lietuvą pažino

tik iki 10 savo amžiaus metų, o 28 metus jau gyvena kaip sovietinės priespaudos auka. Jam todėl daros juoba aktualus klausimas, kas toliau? Siekti Lietuvai valstybinės nepriklausomybės, ar rezignuoti ir prisitaikyti? Jei siekti Lietuvai valstybinės nepriklausomybės atstatymo, tai kokiais keliais? Paskutinis klausimas aktualus ne tik jaunesniajai kartai. Prieš ketvertą metų viename posėdyje teko klausytis pačių laisvinimo veiksnių kai kurių veikėjų minčių, kad reikalinga peržiūrėti Lietuvos laisvės kovos prielaidas, reikalinga persvarstyti Lietuvos klausimo statymas laisvajame pasaulyje, reikalinga daugiau dėmesio Sovietų Sąjungos vidaus problemų panaudojimui Lietuvos reikalams. Netenka tad labai stebėtis ir pagyvėjusiomis dualizmo apraiškomis laisvųjų lietuvių laikysenoje okupuotos Lietuvos atžvilgiu. Netenka ir stebėtis ir siūlymais jaunesniajai kartai atsisakyt Lietuvai nepriklausomybės įsakmaus siekimo, Lietuvos laisvinimo uždavinių vykdymą paliekant tik senimo nuožiūrai, o jaunesniajai kartai pirmiausia atsikreipiant veidu ne į Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymo uždavinius, bet į pavergtos tautos išsilaikymą, į jos blaivinimą, į kuo glaudesnį su ja bendravimą, nesivaržant dėl tokio neaprėžto bendravimo galimų implikacijų okupanto aneksuotos Lietuvos tarptautinei teisinei padėčiai, net tos padėties pačią reikšmę nuvertinant.

Ligšiolinis LFB nusistatymas

LFB konstitucija, nustatydama Lietuvių Frondo bičiuliams uždavinius, pirmiausia įsakmiai nurodo, kad jie turi "veikliai dalyvauti Lietuvos laisvinimo veikloje" ir "palaikyti gyvą Lietuvos nepriklausomybės mintį". Tą nuostatą laikas nuo laiko LF bičiuliams yra konkrečiau priminusi ir LFB vyriausia vadovybė. Antai, LFB Vyriausios Tarybos "Žodis nebaigtos kovos sukakčiai" (1965.6.23) konstatuoja, kad "Lietuvos likimas ir laisvės kova nėra izoliuotas reiškinys", kad "tai sudėtinė ir bendrojo tautų pavergimo ir bendrojo išsilaisvinimo dalis; ta dalis pasaulinės kovos už pagrindines žmogaus teises" ir išvadoje skelbia, kad "Lietuvių Fronto Bičiuliai... ir toliau kovos dėl Lietuvos laisvės ir dėl pavergtojo lietuvio pagrindinių teisių; ir toliau rems visas Lietuvos laisvės pastangas, sutelktines ir paskiras, iš kur jos bekiltų". Tą pačią mintį primena ir LFB Vyr. Tarybos 1965 kalėdinis sveikinimas:

— Sukilimo prisiminimas buvo paverstas kolektyviniu ir vieningu visuomenės balsu už ano sukilimo pratęsimą — už pratęsimą pasipriešinimo to paties Lietuvos priešo kartojamai pagundai mesti kovą ir priimti jo smurtu sudarytą padėtį tėvynėje".

Ir dabartinės LFB Vyr. Tarybos pareiškimas (1967.6.23), suminėjęs, kad ir "tarp laisvųjų lietuvių paleidžiama nyki pa-

gunda suabejoti, ar tikslinga ir verta kovoti dėl Lietuvos nepriklausomybės", suminėjęs LFB principą, kad "tautinė valstybė yra asmens pagrindinių teisių išdava", nes "asmens pagrindinės teisės savo atbaigą randa tautos teisėse, kurių svarbiausioji yra tautos laisvas apsisprendimas, įgalinąs tautą sukurti savo . . . tautinę valstybę", — išvadoje šaukiasi sustiprinti "lietuvių išeivijos fronto vieningumą kovai už lietuvių tautos valstybinę nepriklausomybę".

Katalikų Bažnyčia turi taisyklę: "Sentire cum ecclesia". Atseit, katalikas savo nusistatymais visada turi atitikti bažnyčios normas. Savo ruožtu amerikiečiai mėgsta savo vyriausybei priminti, kad ji savai politikai turėtų "popular consent". Atseit, kad vyriausybės politikos linija atitiktų visuomenės nuotaikas. Lietuvių Fronto Bičiuliai jungia abi tas taisykles. Kiekvienas LF bičiulis turi "sentire cum" LFB vyriausia vadovybe, o LFB vyriausia vadovybė, savo ruožtu, turi atsižvelgti į LF bičiulių "popular consent".

LFB prielaidos

Nors realių galimybių Lietuvos valstybinei nepriklausomybei artimoj ateity atstatyti tuo tarpu nesimato, bet, antra vertus, istorijoje veikia ne tik žmogus, bet ir Dievas bei velnias. Žmogus, ir tai anaiptol nevisada, įmano apytikriai įžvelgti tik žmogiškąsias galimybes . Be to, po II pasaulinio karo tarptautinė padėtis nėra stabilizuota. Atvirkščiai, ji, kaip amerikiečiai sako, visą laiką yra "fluktuojanti" ir todėl juo labiau tenka skaitytis su netikėtumais. Kad turime skaitytis su netikėtumais, liudija ir didieji istorijos įvykiai. Kokias konkrečias galimybes prieš 1917 balandžio 4 bolševikų įsigalėjimui Rusijoje galėjo matyti Leninas? Kokias konkrečias galimybes Lietuvos valstybinei nepriklausomybei atstatyti galėjo matyti Basanavičius, Kudirka, Maironis? Net ir 1917 Vilniaus Konferencija? Suprantama, juo laisvės kova ilgiau užtrunka, juo daugiau rezistencinio nuovargio atsiranda pačiuose laisvės kovotojuose. Nenuostabu, kai po 28 laisvės kovos metų ir LFB gretose pasirodo atskiri rezistencinio nuovargio disidentiniai reiškiniai, ar pasiskardena atskiri balsai, kad iškeistume rezistenciją okupantui į koegzistenciją su okupanto sudaryta aneksine Lietuvos padėtimi. LFB su širdgėla užjaučia visus rezistencinio nuovargio disidentus. Savo rezistenciškumą Lietuvos okupantui LFB rėmė, remia ir rems ne kovos dėl Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymo trukme, o lietuvių tautos gyvybiniu interesu. Nerezistencinės kovos pozityvaus - akivaizdaus rezultato šiandieninis netikrumas lemia tos kovos prasmę, o principas, kad valstybinė nepriklausomybė yra tautinei gyvybei sąlyga.

Šiai sąlygai įvykdyti pagrindinis veiksnys yra tautos apsi-

sprendimas. Mūsų tauta jį ne tik Vasario 16-sios žodžiu yra pareiškusi, bet ir gausiomis savanorių laisvės kovotojų aukomis antspaudavusi. Šiai sąlygai įvykdyti reikšmingą atramą taip pat sudaro tautų teisė (okupanto aneksinių machinacijų tautų teisė nepripažįsta) ir pasaulio viešoji opinija. LFB šiuos Lietuvos laisvės kovai reikšmingus elementus jautriai respektuoja. Savo ruožtu, iš Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymo veiksnių sąveikos LFB neišjungia nei Atlanto Chartos ir kitų tarptautinių deklaracijų moralinės ir politinės reikšmės, nei Jungtinių Tautų nutarimų poveikio, nei sovietinio totalizmo vidaus negalavimų atgarsio pavergtoms tautoms, nei Sovietų Sąjungos ginkluoto konflikto su laisvuoju pasauliu ar su Kinija tikimybės, nei technologinės pažangos šuolių vaidmens, kai, pvz., atominis sprogmuo pasidarys toks pat prieinamas dalykas, kaip šiandien karabinas, nei užgrobtų teritorijų ir pavergtų tautų išlaikymo (karinio, politinio, ūkinio ir moralinio) neapsimokėjimo pavergėjui.

Antra vertus, LFB apsisprendimas už rezistenciją Lietuvos okupantui, už Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymą anaiptol nereiškia, kad LFB nevertina pavergtųjų lietuvių kultūrinių ar ūkinių laimėjimų, ar kad yra prieš okupanto aneksuotos Lietuvos pramonės plėtimą, ar prieš laisvųjų lietuvių bendravimą su pavergtąja tauta, kiek tatai nepažeidžia valstybinės nepriklausomybės atstatymo pastangų. Tačiau visa tai nė per nago juodymą negali pakeisti LFB pirminio ir pagrindinio tikslo, LFB raison d'etre — Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymo.

Pavojingas vienašališkumas

Rezistencinio nuovargio disidentai Lietuvos valstybinei nepriklausomybei atstatyti įžvelgia vienintelę galimybę — sovietinio totalizmo laisvėjimą arba evoliuciją — koegzistenciją. Tai pavojingas vienašališkumas.

Pirma, sovietinis totalizmas ir rusiškasis imperializmas nėra tas pats dalykas. Faktiškai pirmasis tėra priemonė antrajam. Eventuali diktatūros evoliucija anaiptol nereiškia simultaniškos imperializmo evoliucijos. Kuo gi skiriasi Lenino - Stalino - Chruščiovo - Brežnevo - Kosygino imperializmas ir grobuoniškumas nuo Petro Didžiojo, Kotrynos II ir kitų Rusijos carų grobuoniškumo? Tik spalva. (Nuo caro Jono III, 1440-1505, laikų Rusija yra kariavusi 86 agresinius karus, iš jų 12 sovietų laikais, ir įvykdžiusi 89 aneksijas, iš jų 20 sovietų laikais).

Antra, gyvenimo tikrovė tuo tarpu evoliucijos - koegzistencijos prielaidos nepatvirtina. Rumunija, tiesa, yra įgijusi kiek savarankiškumo santykiams su užsieniais, bet vidaus režimas,

užuot laisvėjęs, tik dar labiau sugriežtintas. Panaši padėtis po 1956 atlyžio Lenkijoje: šiek tiek laisvumo santykiams su užsieniais, pirmiausia ūkio srity, bet vidaus režimas sugriežtintas. Čekoslovakijos atvejis skirtingas ta prasme, kad rytų Europoje tarpukarės metais tik Čekoslovakija ir Suomija buvo išlaikę demokratinę santvarką, kai kitos to regiono valstybės buvo nuslydusios į autoritetizmą. Todėl ir 1968 Čekoslovakijoje demokratinė sąmonė yra, palyginti, gaji ir veržli, ir Maskvai nelengva su tomis demokratinėmis nuotaikomis kovoti ir jas pasmaugti. (Sovietiniai tankai jau Prahoje, ir laisvėjimo pastangos jau pasmaugtos. Red). Kas kita pati Sovietų Sąjunga. Čia vadinamų sąjunginių respublikų, tad ir okupanto aneksuotos Lietuvos, politinio, ūkinio ir kultūrinio gyvenimo srityse vietoj laisvėjimo sukama vis griežtesnio centralizmo, intensyvesnio sovietinės imperijos monolitinimo keliu. 1957 "respublikoms" suteikta šiokia tokia ūkinė savivalda 1965 panaikinta. O neseniai iš "respublikų" kompetencijos buvo išimti net bendrojo lavinimo mokyklų dalykai ir sutelkti Maskvos švietimo ministerijoje.

Trečia, evoliucijos - koegzistencijos prielaidos priėmimas vieninteliu pagrindu Lietuvos valstybinei nepriklausomybei atstatyti nuosekliai veda į *status quo* padėties pripažinimą. Palaikydami ir skatindami tariamą evoliuciją, negalime okupanto erzinti. Pvz., koegzistencinės politikos praktikai, pasirodo, neparanki net tokia organizacija kaip Pasaulinė Antikomunistinė Federacija. Arba, pvz., koegzistencinės politikos puoselėtojams Europos Taryboje pasirodė neparanki tokia institucija, kaip "Committee on Non-Represented Nations" prie Europos Tarybos Patariamojo Seimo, atstovaujanti sovietų pavergtos Europos balsui.

Priėmę evoliucijos - koegzistencijos prielaidą vieninteliu pagrindu Lietuvos valstybinei nepriklausomybei atgauti, nuosekliai turėtume laukti nepriklausomos Lietuvos salelių laisvajame pasaulyje — Lietuvos diplomatinių bei konsularinių įstaigų ir Lietuvos pilietybės — likvidavimo, nes jų buvimas tokiai evoliucijai nieku nepadeda, veikiau kliudo. Turėtume prituréti bet kurią Lietuvos laisvinimo veiklą, ir Lietuvos nepriklausomybės idealą išeivijai pakeisti gal kokiu satelitinės Lietuvos idealu, gal Europos Federacijos vizija, gal tik tautos gerovės ir didelės imperijos priklausinio ūkinio patogumo vilione. Žodžiu, priimdami evoliucijos - koegzistencijos prielaidą vienintele atrama laisvųjų lietuvių laikysenai okupanto atžvilgiu, atsidurtume ne tik ant netikros, bet ir ant pavojingai slidžios palinkusios plokštumos su aiškia grėsme virsti iš rezistentų okupantui jo koegzistentais.

LFB konkretūs uždaviniai

Šio meto sąlygomis LF bičiuliai savo konkrečias pastangas turėtų rikiuoti dviem kryptim. Veikti svetimuosius, kad jų opinijoje Lietuvos laisvė būtų gyva problema, ir veikti savuosius, kad būtų išlaikytas laisvųjų lietuvių vieningas frontas už Lietuvos nepriklausomybę, ypač kreipiant dėmesį, kad jaunesniosios kartos galvojimas būtų imunizuotas nuo sovietinės infiltracijos. Pradėjęs reikštis laisvųjų lietuvių dualizmas okupuotos Lietuvos atžvilgiu turbūt yra pats reikšmingasis okupanto laimėjimas, siekiant sudemoralizuoti laisvųjų lietuvių vaidmenį Lietuvos valstybinės nepriklausomybės atstatymui. Nors šis dualizmas išsiryškino bendravimo su Lietuva plotmėje, faktiškai jo šaknys yra gilesniuose podirviuose.

Veikti svetimuosius galima, kaip sakoma, pranciškoniškai, atseit, iš apačios, arba jėzuitiškai, atseit, iš viršaus. "Darbininkas" (1968.7.3) yra aprašęs New Jersey Pennypacker pradžios mokyklą, kurios ketvirto skyriaus 35 amerikiečiai mokiniai rašė apie Lietuvą. Lig tol ta mokykla apie Lietuvą supratimo neturėjo, bet atsirado dr. Albinas Šmulkštys, kuris per savo ryšius su mokyklos vedėju ar mokytojais gavo progą mokiniams parodyti Lietuvos gamtos, miestų, tautodailės vaizdus ir papasakoti apie Lietuvos praeitį ir dabartį. Po to klasei rašto darbas apie Lietuvą. Ta proga kai kurie studentai prisiminė savo senelę ar senelės senelę buvus iš Lietuvos ir visi pasidarė Lietuvos draugais. Tai pranciškono kelio pavyzdys — eiti iš apačios. Bet galima eiti per pažintis su Washingtono ar vietos įžymybėmis iš karto į viršūnes: į senatorius, kongresmanus, redaktorius, profesorius ir pan. Iniciatyva gali būti asmeninė, gali būti kolektyvinė ir organizuota, gali būti net tarptautinė, kaip L. Valiuko. Girtinas LFB Vyr. Tarybos sumanymas eilę klausimų per mūsų akademikus ir kitais kanalais pateikti JAV, Kanados, Australijos ir kitų kraštų iškiliems intelektualams, profesoriams, rašytojams, žmogaus teisių gynėjams, ir gauti jų pasisakymus.

Kai kas mano, kad Lietuvos laisvės kova neturi ryšio su JAV negrų kova dėl savo teisių. Tai klaidingas supratimas. Lietuvos laisvės kova yra "dalis pasaulinės kovos už pagrindines žmogaus teises". (LVB Vyr. Tarybos žodis). Tarp negrų teisių kovotojų mes galime rasti draugų ir Lietuvos laisvės kovai.

Į svetimuosius einant, didelis vaidmuo tenka spausdintam žodžiui. Šioj srity LFB konkretus ligšiolinis įnašas yra imponuojantis. Nuo 1945 svetimomis kalbomis pačių LFB parašyta ir išleista, arba LFB parašyta, kitų išleista, arba kitų parašyta, LFB pastangomis iš-

(Nukelta į 65 psl.)

(Atkelta iš 37 psl.)

nias apie komunizmą ir padėtį sovietų pavergtoje Lietuvoje, nes laisvieji tas žinias dabar graibstyte graibsto. Vakarų pasaulio sąmyšis ir dabartinė pasaulio padėtis įpareigoja visus lietuvius dar labiau jungtis į Lietuvos laisvės kovą ir kartu gyvenamų kraštų apsaugojimą nuo komunizmo kėslų bei grėsmės. Sąmoningi lietuviai turi kovoti ne tik už Lietuvos laisvę, bet ir už JAV-bes: jei Amerika neatsispirs prieš komunizmą, tai ir laisvojo pasaulio ir Lietuvos viltys bus drauge žuvusios. Stovėdami nuošaly ir tylėdami, padedame Amerikos duobkasiams.

Jei kas tautiškumą smerkia ir bando atsisakyti tautybės (tai bandė vienas ar kitas kalbėtojas įtaigoti savo kalbose *Jaunimo kongrese)* ir laiko save internacionalistu, kurio rūpestis esąs visa žmonija, tai tuo atveju tas internacionalistas neturėtų pamiršti savo brolių lietuvių už geležinės uždangos, nes jie yra žmonijos dalis, nešanti sunkiausią šių laikų priespaudą. O jei kas nors dedasi esąs vien tik moralistas - idealistas (tokių suliberalintų mūsų jaunuolių yra universitetuose), tai jo priešas turėtų kaip tik būti pasaulinis komunizmas, didžiausias šių laikų blogis, idealizmo ir moralės priešas.

Įsisąmonindami didžiąją tremties misiją ir to pasėkoje įsijungdami į konkretų laisvės kovos darbą, sudarysime sąlygas ir mūsų tautos kultūriniam ir net fiziniam išlikimui, susigrąžinsime į savo gretas net daugelį tų (senimo ir jaunimo), kuriems veikla atrodė beprasmiška, ir tuo pačiu padėsime Amerikai išeiti iš ją griaunančio sąmyšio. Kai Jungtinės Amerikos Valstybės apsivalys ir vėl atsistos stipriai ant kojų, tada be didesnių sunkumų ir visas kitas pasaulis laisviau atsikvėps, susigrąžindamas sau pilną laisvę ir nepriklausomybę. Atsieksime tada ir mes savo galutinį laimėjimą — Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Visa tai atsieksime tik konkrečiu ir intensyviu darbu. Veiksniams, organizacijoms ir pavieniams asmenims reikia nieko nelaukiant visa sparta pajudėti, nepagailint nei pastangų, nei darbo, nei laiko, nei pinigo.

LYVIA GARŠIENĖ (g. 1943), Watertown, Connecticut (JAV), mokytoja, visuomenininkė. Politinius mokslus baigė Barnard kolegijoje (Columbia University) New Yorko mieste. Dalyvauja LB ir skautų veikloje (turi paskautininkės laipsnį). Šiuo metu ji yra LB Waterbury (Conn.) apylinkės vicepirmininkė politiniams reikalams ir LB Connecticut apygardos valdybos narė jaunimo reikalams. L. Garsienė yra Waterbury Neries tunto adjutantė, vyresnių skaučių kandidačių vadovė ir žinoma kaip skautų laužavedė. Aktyviai dalyvauja amerikiečių veikloje ir yra Greater Waterbury Americanism Forum kalbėtojų sąraše.

Lietuvių Fronto Bičiulių svarbesni planai, darbai ir žygiai

LEONARDO VALIUKO PASIŪLYMAI LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ STUDIJŲ SAVAITĖJE DAINAVOJE

Lietuvių Fronto Bičiulių 1968 metų studijų ir poilsio savaitė įvyko liepos 28 - rugpiūčio 4 dienomis Dainavos stovykloje (Manchester, Michigan, JAV). Studijų savaitės tema buvo: *Mūsų idėjinis turinys laiko tekmėje.* Studijų savaitės viena diena (rugpiūčio 2, penktadienis) buvo skirta organizaciniams reikalams ir ateities darbų planų apsvarstymui bei priėmimui. Leonardas Valiukas, "Į Laisvę" redaktorius, buvo pakviestas pateikti eilę pasiūlymų, kaip bazę diskusijoms. Tai jis padarė priešpietinėje sesijoje. Visas popietis buvo planuojama skirti diskusijoms ir nutarimų priėmimui. Popietinėje sesijoje atsirado kitas kalbėtojas, ir pritrūko laiko Leonardo Valiuko pasiūlymų išdiskutavimui ir atitinkamų nutarimų priėmimui. Buvo nutarta visus jo ir kitų pasiūlymus perduoti Vyr. Tarybai ir Centro valdybai su pageidavimu, kad tos institucijos juos apsvarstytų ir padarytų atitinkamus nutarimus. Žemiau duodami Leonardo Valiuko pasiūlymai, pateikti Lietuvių Fronto Bičiulių studijų savaitei.

1. Lietuvių Fronto Bičiulių pagrindinis tikslas

1.1 — Lietuvių Fronto Bičiuliai yra rezistencinis sąjūdis.

1.2 — Pagrindinis LFB tikslas buvo, yra ir bus kova dėl Lietuvos laisvės. Bičiuliai tam tikslui lieka ištikimi.

2. Organizacinis sąjūdžio stiprinimas

2.1 — LFB JAV-bių ir Kanados Centro valdyba palaiko glaudų ryšį su veikiančiais sambūriais, talkindama jiems jų veikloje.

2.2. — LFB Centro valdyba suformuoja sambūrius tose didesnėse lietuvių bendruomenėse, kur jų nėra.

2.3. — LFB Vyr. Taryba ir Centro valdyba sudaro šias stiprias, pajėgias ir veiklias komisijas: (a) *politinę;* (b) *finansų;* ir (c) *veiklos planavimo.*

3. "Į Laisvę" žurnalo reikalai

3.1 — LFB leidžia ir išlaiko "Į Laisvę" žurnalą.

3.2 — LFB JAV-bių ir Kanados Centro valdyba rūpinasi žurnalo finansiniais reikalais.

3.3 — Kiekvienas Bičiulis įpareigojamas žurnalą prenumeruoti, paremti jo leidimą finansiškai ir surasti bent vieną naują prenumeratorių.

4. Lietuvių Fronto Bičiulių vieta veiksnių, Lietuvių Bendruomenės ir kitų sambūrių tarpe

4.1 — LFB yra viena iš VLIK-o sudedamųjų dalių ir privalo sąžiningai dirbti visų bendrai sutartus darbus. LFB atstovai VLIK-e turi rodyti aktyvumo, siūlyti planus ir tyrinėti VLIK-o stiprinimo galimybes.

4.2 — Amerikos Lietuvių Taryba atstovauja labai mažai lietuvių daliai JAV-se ir savo uždavinius atlieka nepatenkinamai. LFB reikalauja radikalių reformų ALT-je. Jos veikloje turi rasti vietos ir būti reprezentuojamos visos gyvos ir aktyvios JAV-bių lietuvių grupės. Siūloma ALT-bą sudaryti rinkimų keliu, kaip kad JAV-bių Lietuvių Bendruomenės Tarybą.

4.3 —Lietuvių Bendruomenė gimė visiems gyvosios lietuvybės klausimams spręsti. Lietuvos laisvinimas — tai pirmoji iš tų problemų. LFB kviečia ir ragina LB eiti veikliau ir aktyviau į laisvinimo sritį.

4.4 — Lietuvos bylos iškėlimas Jungtinėse Tautose šiuo metu yra pati konkrečiausia kovos dėl Lietuvos laisvės forma. Tam žygiui vadovauja Rezoliucijoms Remti Komitetas. Darbas dar nebaigtas. Visi Bičiuliai įpareigojami prisidėti prie šio žygio ir darbu ir pinigne auka.

5. Lietuvių Fronto Bičiulių pagrindiniai žygiai ir darbai

5.1 — LFB vysto akciją prieš kultūros ir religijos paminklų naikinimą komunistų pavergtoje Lietuvoje. (Žiūr. LF Bičiulių Vyr. Tarybos pareiškimą ir atsišaukimą — "Į Laisvę", 1967 — Lapkritis — Nr. 41/77, psl. 14-16).

5.2 — Lietuvos laisvinimo darbas reikalauja naujų būdų ir kelių ieškojimo. LFB Centro valdyba ragina visus sambūrius suorganizuoti ir pravesti didesnėse lietuvių bendruomenėse politinių studijų savaitgalius.

5.3 — Svetimųjų informavimas Lietuvos bylos klausimais yra vienas iš svarbiųjų laisvojo pasaulio lietuvių uždavinių. LFB išleidžia kasmet rimtą leidinį svetima kalba Lietuvos klausimais.

5.4 — Vienas iš laisvųjų lietuvių siekių yra įjungti aukštojo mokslo siekiantį jaunimą į Lietuvos laisvinimo darbą. LFB skiria kasmet 1000 dolerių premiją už geriausią ir aktualiausią darbą, parašytą lietuvišku klausimu magistro ar daktaro laipsniams įgyti ir pasirūpina, kad kolegija ar universitetas tą darbą išleistų atskiru leidiniu.

5.5. — Lietuvos laisvinimo darbui reikia kiek galima daugiau pačių įtakingųjų ir žymiųjų kitataučių. Juos reikia prie šio darbo pritraukti ir jame išlaikyti. Tam tikslui LFB įsteigia *Lithuanian Freedom Medal* (Lietuvos Laisvės Medalį) ir jį kasmet įteikia iškilmingai tais metais daugiausiai Lietuvos reikalui užsitarnavusiam kitataučiui. To Lietuvos Laisvės Medalio įteikimas įvykdomas metinių politinių konferencijų užbaigimo pokylyje, kurias suorganizuoja ir praveda LFB Vyr. Taryba ir Centro valdyba.

6. Finansinių resursų organizavimas

6.1 — LFB politiniams planams realizuoti reikės kasmet didelių finansinių resursų.

6.2 — Finansų komisija kreipiasi į visus Bičiulius ir kviečia juos skirti kasmet pagal savo išgales piniginę auką (bent vienos dienos uždarbį) tų planų ir darbų įgyvendinimui.

DARBAI IR ĮVYKIAI

LAISVŲJŲ IR PAVERGTŲJŲ LIETUVIŲ DARBŲ IR ŽYGIŲ APŽVALGA

PAVERGTOJE LIETUVOJE: —

- **Kaip žuvo poetas Kazys Jakubėnas**

TAUTINĖS DRAUSMĖS KLAUSIMAS: —

- **Veržimasis į koegzistenciją**

LIETUVIŲ INFORMACIJA SVETIMIESIEMS: —

- **Tuoj suformuotinas lietuvių informacijos centras**
- **Naivumas ar šunuodegavimas**

EUROPOS LIETUVIUOSE: —

- **XV-toji lietuviškų studijų savaitė Europoje**
- **XV-tosios lietuvių studijų savaitės Europoje žodis tėvynei**

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE: —

- **Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas**

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIUOSE: —

- **Lietuvių Fronto Bičiulių 12-toji studijų savaitė**
- **LFB konferencijos rezoliucijų komisijos pasiūlymai**
- **Europos Bičiulių konferencija**
- **Politinių studijų savaitgalio programa**
- **Jūros sonata tikrovėje**

DARBŠTIEJI KŪRYBOJE, VEIKLOJE IR GYVENIME

KAIP ŽUVO POETAS KAZYS JAKUBĖNAS

(Pasakoja svečias iš Lietuvos)

Svečiai iš pavergtos Lietuvos laisvame užsienyje lankosi įvairiais pretekstais: kaip turistai, kaip studentai, kaip mokslininkai, kaip menininkai ir t.t. Vieni pabūvoja ilgiau, antri — trumpiau, vieni ieško kontaktų su daugeliu, antri stengiasi net su giminėmis nesusidurti. Pagal sovietišką tvarką, svečiai iš Lietuvos keliauja be savo šeimos narių. Šeimos nariai liekasi pavergėjo įkaitais. Tai tvarkai turi paklusti ir partijos nariai. Jie, mat, irgi gali paslysti. Išimtys daromos tik ištikimiausiems iš ištikimųjų, ir tai tik su specialiu Maskvos leidimu. Beveik visi svečiai turi pavedimą kai ką laisvajai išeivijai pasakyti ir kai ką čia sužinoti. Vieni pavedimai labai konkretūs, kiti — bendrinio pobūdžio, tačiau visi nukreipti į vieną pagrindinį tikslą: sulaužyti išeivijos rezistencinį potencialą.

Pavestas pareigas keleiviai iš Lietuvos rūpestingai atlieka: įvairiuose priėmimuose ir privačiuose pasikalbėjimuose jie kalba apie tariamą Lietuvos laisvę, gerbūvio kilimą, kūrybinius atsiekimus, lietuvių - rusų bičiulystę ir t. t. Savo širdį ir tikruosius jausmus praveria labai retai. Tačiau praveria, net "ištikimiausi iš ištikimųjų". Pravėrę, jie reiškia baisiausią nuostabą, kaip politinė lietuvių išeivija esanti imli okupanto propagandai, ypač jaunoji karta.

Leiskime kalbėti vienam iš ten, turėjusiam galimybių gan gerai pažinti lietuvių naująją išeiviją Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir kiek mažiau Vakarų Europoje:

— Stebiu ir negaliu suprasti, kodėl jūs taip lengvai priimate mūsų propagandą. Lietuviai visur mieli, gaudo tave, vaišina. Susirenka į priėmimus keli, o kartais ir penkiasdešimt; tu kalbi jiems ir matai, kad tavimi tiki. Atsiranda tariamai kompromituojančių klausimų ir kiek polemikos, kartais pašaipos, bet tuoj pastebi, kad oponentai su komunizmu ir rusų imperializmo taktika visai nesusipažinę. Dar liūdniau, kad po tokių diskusijų, privačiai prisitaikęs prie tavęs oponentas atsiprašo, kviečia pas save į svečius, giria tavo pareiškimus ir visą kritiką nukreipia prieš išeivijos veiksnius, veikėjus ir veiklą. Dažnas jaunesniųjų giria Lietuvos rašytojus ir tiesiog niekina išeivijos autorius, nors aiškiai matai, kad nė vienų, nė antrų visai nepažįsta. Nori tuo tik įsiteikti.

Kartą man vienas vyresnio amžiaus išmokslintas lietuvis, pats ant savo kailio patyręs 1940-41 metų komunistų okupaciją Lietuvoje, smarkiai kritikavo visą Amerikos lietuvių gyvenimą: spaudą, rašytojus, nekalbant apie kunigus, veiksnius ir žymesnius veikėjus. Užsienio lietuvių, jo žodžiais "kvailumui" pavaizduoti pokalbio dalyvis pateikė ir įrodymą. Jis atnešė Lietuvių Enciklopedijos vieną tomą ir prašė mane perskaityti poeto Kazio Jakubėno biografiją. Ten parašyta, kad Jakubėnas antros bolševikų okupacijos metu buvęs ištremtas į Sibirą ir ten miręs. Tada jis atskleidė "Gimtojo krašto" vieną 1968 metų numerį, kur parašyta, kad Jakubėnas miręs Vilniuje. Padaręs šį palyginimą, mano vaišingas šeimininkas vėl paleido virtinę kaltinimų Amerikos lietuvių adresu, kurie gyveną iliuzijomis ir gandais, o žvilgsnį į realybę suplakę su žvilgsniu į mitus. Jis pasakė, kad viename "Gimtojo krašto" numeryje daugiau

tiesos, negu visoje Lietuvių Enciklopedijoje.

Mačiau, kad jis man pataikavo.

Poeto Jakubėno istoriją aš žinojau, ir mane ėmė graužti sąžinė, reikalaudama 18 metų komunistų saugojamą šiurpią paslaptį atidengti. Turėjau susirasti patikimą žmogų. Jį suradau. Tikiuosi, kad nebūsiu išaiškintas, nes žinau, kad apie Jakubėną anas lietuvis ne su vienu manim yra kalbėjęs. Tačiau vis tiek apeliuoju į savo tautiečio lietuvišką sąžinę ir prašau ateityje niekam neprasitarti, su kuriais lietuviais iš Lietuvos tuo klausimu esi kalbėjęs.

Tiesą apie rašytojo Kazio Jakubėno mirtį paskelbti man liepia žmogiškoji sąžinė. Ją turi sužinoti ne tik visi lietuviai, bet ir viso pasaulio, taip pat ir Rusijos, intelektualai. Stalino tarnai jį nužudė prie Vilniaus 1950 metų sausio mėn. 8 d., Brežnevo tarnai šį baisų nusikaltimą slepia.

Vokiečių okupacijos metais K. Jakubėnas išsislapstė Lietuvoje. Jo draugas V. Montvila pakliuvo į gestapo rankas ir buvo sušaudytas. Antrą kartą bolševikams atėjus į Lietuvą 1944 metais, Jakubėnas išėjo iš pogrindžio ir tapo dienos didvyriu. Visur jį vežiojo, visur jį rodė, ordinais apkabinėjo. Pradžioje jis jam rodomu dėmesiu didžiavosi. Bet tas džiaugsmas tęsėsi neilgai. Rusų teroras Lietuvoje, partizanų naikinimas, trėmimai Jakubėno entuziazmą greitai atvėsino. Jis ėmė vengti jam rodomo dėmesio ir pradėjo trauktis iš viešumos. Poetas daug rašė vaikams, stvėrėsi vertimų ir, kas vyksta aplink, tarsi nenorėjo matyti. Jis užsimerkė, kad nematytų, bet neužsikimšo ausų, kad negirdėtų. K. Jakubėnas žinojo, kas dedasi Lietuvoje, ir balsu pradėjo reikšti savo nepritarimą. Tai buvo maždaug 1947 metais. Pradžioje kalbėjo tik savo artimųjų tarpe, o vėliau savo nepasitenkinimą ėmė reikšti vis garsiau ir garsiau. Lankė aukštose vietose įsitvirtinusius savo buvusius draugus ir reikalavo sustabdyti Lietuvos ir lietuvių naikinimą. Ištikimieji draugai jį stabdė, valdžios pareigūnai grasino. Bet jautri poeto širdis karto vis labiau ir labiau. Ėmė keikti pats save ir savo suklaidintą jaunystę.

Saugumas apsisprendė rašytoją sunaikinti. Bet kaip? Areštuoti ir ištremti į Sibirą negalima, nes tai plačiai išgarsintas sovietų didvyris. Bet komunistai išradingi. 1950 metų sausio mėn. 7 d. 11 val. naktį, kada lauke buvo virš 30 laipsnių (Celsijaus) šalčio, du enkavedistai išsivedė Jakubėną iš jo namų ir įsodino į laukiantį automobilį. Čia sėdėjo dar du saugumiečiai. Automobilis nuvažiavo Nemenčinės kryptimi. Už keliolikos mylių, kur nebuvo gyventojų, Jakubėną enkavedistai visai nuogai išrengė, sumušė ir paliko. Kol jėgų turėjo, jis bėgo ir šaukė pagalbos. Pasiekė dar vieną gyvenvietę, beldėsi, bet niekas neįsileido. Tuo metu vyko baisūs rusų siautėjimai, ir žmonės buvo įbauginti. Jis bandė bėgti toliau, bet netrukus pritrūko jėgų, sukrito ir sušalo į kaulą. Mirties metrikose įrašyta, kad K. Jakubėnas miręs sausio 8.

Tą pačią naktį iš Jakubėno namų enkavedistai išvežė visas jo knygas ir rankraščius. Taip niekas ir nesužinos, ką poetas didžiame sielvarte buvo sukūręs.

Laisvo pasaulio lietuviai, kurie nuvyksta į Lietuvą ir sutinka aukštus okupacijos pareigūnus, turėtų jų paklausti, kokia mirtimi mirė poetas Kazys Jakubėnas. (vr.)

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Paulius Jurkus, ANT VILNELĖS TILTO (Vilniaus legendos). Išleido Lietuviškos knygos klubas; spausdino "Draugo" spaustuvė 4545 West 63rd Street, Chicago, Illinois 60629. 1968. Aplankas ir piešiniai autoriaus. 200 psl. Kaina 2.50 dol.

Alfonsas Šešplaukis, RELIGINIS PRADAS MAIRONIO KŪRYBOJE. Atspaudas iš L. K. M. Akademijos Metraščio III tomo, 133-220 psl. Roma 1967. Kaina nepažymėta.

VERŽIMASIS Į KOEGZISTENCIJĄ

Maskva šiais metais naujų užsienio lietuvių ekskursijų į pavergtą Lietuvą nebeorganizavo. Po krepšininkų eksperimento, matyt, apsisprendė, kad šiai taktikai dirva dar neparuošta. Krepšininkų kelionė nepateisino Maskvos lūkesčių, o tik pažadino laisvųjų lietuvių budrumą. Šiemet koegzistencijos rėmėjai ir politiškai naivūs "Joneliai durneliai" Lietuvoje lankėsi privačiai ir labai tyliai. Jie ten naudojosi plačiomis privilegijomis: savo dispozicijoje turėjo automobilius, šoferius ir slaptosios policijos rūpestingai suplanuotą judėjimo "laisvę". (Redakcijos pastaba: Iš patikrintų šaltinių žinoma, kad patiems patikimiesiems okupa-

---

Dualizmas, neutralumas ...

(Atkelta iš 57 psl.)

leista 16 veikalų, neskaitant LF bičiulių raštų tokiuose leidiniuose kaip "The Baltic Review", "Commentaciones Balticae", "Foreign Affairs", "Journal of East European Affairs", "Osteuropa", "Revista Baltica". Su šiokiu "rekordu" LFB gali angažuotis ir ateičiai, nes informacija, kaip lietus, privalo periodiškumo, kad nebūt sausros.

Išvados

Santraukoje peršasi šiokios išvados:

(1) Lietuvių Fronto Bičiuliai laikosi Lietuvos nepriklausomybės linijos ir aktyviai dalyvauja Lietuvos nepriklausomybės atstatymo pastangose, panaudodami visas prielaidas bei galimybes, tiesiogiai ar netiesiogiai stiprinančias tautos gyvastingumą ir longvinančias kelią į tautos laisvą apsisprendimą.

(2) Lietuvių Fronto Bičiuliai rūpinasi mobilizuoti svetimųjų opiniją už Liteuvos nepriklausomybės atstatymą.

(3) Lietuvių Fronto Bičiuliai ugdo ir stiprina Lietuvos valstybinės nepriklausomybės minti išeivijoje ir palaiko joje gyvą laisvės kovos dvasią bei ryžtą.

(4) Lietuvių Fronto Bičiuliai stengiasi išlaikyti vieningą laisvųjų lietuvių kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo frontą ir didžiai apgailestauja šio fronto skaldomąsias apraiškas.

(5) Lietuvių Fronto Bičiuliai už kuo glaudesnį išeivijos bendravimą su pavergtais lietuviais kiek tatai esamomis aplinkybėmis įmanoma, nepažeidžiant Lietuvos valstybinės egzistencijos ir laisvės kovos uždavinių vykdymo.

cijos simpatikams buvo leista kalbėti Vilniaus universiteto studentams; viena užsienio lietuvių profesorė mišriai auditorijai kalbėjusi net "oficialia tarybine kalba").

Tuo tarpu Jungtinėse Amerikos Valstybėse Maskvai priimtinos koegzistencijos šalininkai susikoncentravo į savo idėjų piršimą užsienio lietuviams. "Vienybei" į talką atėjo naujų laidinių, o pati "Vienybė" savo informaciją išplėtė ir į tik angliškai kalbančiuosius. Neatmesdami pačios nepriklausomybės, koegzistentai atmeta kovą už Lietuvos nepriklausomybę. Savo pastangas jie yra nukreipę į jaunesniąją kartą ir visais būdais stengiasi su ta karta identifikuotis. Anot jų, Sovietų Sąjungoje liberalizacijos procesas esąs tiek toli nuėjęs, kad kova už Lietuvos laisvę tampanti neprasminga, nereikalinga, gal net žalinga. Kaip pavyzdį nurodinėja Čekoslovakiją, kurioje pastoviai įsitvirtinąs naujos formos socializmas. Ta socializmo forma ir pačiai Rusijai tapusi suprantama ir priimtina. Iš tikro, Rusijai ta forma suprantama, tik nepriimtina, o mūsų politiniams mėgėjams priimtina, tik nesuprantama. Juk labai aišku, kad Dubčeko režimas Čekoslovakijoje buvo ne pastovi, o tik pereinamoji forma: arba ji būtų prasitęsusi į logišką išvadą — į demokratiją, jei rusai būtų kapituliavę, nesijausdami pakankamai pajėgūs to proceso sulaikyti, arba, kas atrodė labiau realu, rusų tankai ir durtuvai turėjo paklydusią avelę grąžinti į raudonąją kaimenę. Antroji alternatyva pasitvirtino, ir rusų bei satelitų karinės jėgos rugpiūčio 21 Čekoslovakiją okupavo.

Taip pat pasigirsta lietuviškų balsų, raginančių koegzistenciją ne tik su okupacija Lietuvoje, bet ir su pačiu komunizmu. "Laiškai Lietuviams" 1968 m. gegužės mėn. numeryje straipsnio "Velniai ir Vokietijos studentai" autorius A. L. su pasitenkinimu aprašinėja komunistų keliamas riaušes ir naudojamą smurtą Europos universitetuose. Vieną jų, Rudi Dutschke (pravardžiuojamą "Raudonuoju Rudi"), riaušių organizatorių Vakarų Berlyno universitete, įkelia net į šventųjų kategoriją. Štai, kuo džiaugiasi "Laiškai Lietuviams" bendradarbis: "Kūčių vakarą Berlyno didžiausioje protestantų bažnyčioje vyksta pamaldos — jų metu įsiveržia Dutschke ir būrys draugų, apspinta pamokslininką, demonstruodami prieš karą Vietname" (212 p.). Straipsnio autoriaus išvados tokios: "Tačiau, mielas skaitytojau, ar nereiktų ir šiame atvejuje tau ir man susimąstyti: kuris mielesnis Dievo akiai — ar mudu, kurie matome blogį ir jaučiamės bejėgiai jo akivaizdoje, ar šventas idiotas Rudi Dutschke, kuris įbėgęs į bažnyčią, šūkauja prie altoriaus?" (212 p.).

Kitas, atrodo, straipsnio autoriui mielas įvykis Indijoje: "Riaušės prasidėjo dėl incidento praeitos nakties metu: studentas atsisėdo į autobuso vietą, kuri yra paprastai rezervuota konduktoriui. Studentai privertė autobuso vairuotoją važiuoti į universiteto kvartalą, apmušė vairuotoją ir konduktorių ir atsisakė autobusą grąžinti transporto bendrovei" (ten pat, 113 p.).

Šitokiais rašinėjimais ir įtaka ypač į jaunus žmones naivūs apaštalai, kaip A. L., pasitarnauja komunistų tikslams. Politiškų klausimų atėjusiems spręsti apolitiniams vyrams sunku suprasti, kad pagrindinis ir svarbiausias komunistinės taktikos komponentas yra infiltracija ir kad marksistai studentai riaušes kelia ne blogio panaikinimui ir tiesos įgyvendinimui, bet politinės jėgos įgijimui. Speciali literatūra šiuo metu indoktrinuoja komunistų agentus ypač Pietų Amerikos kraštuose. Jiems peršama ši taktika: identifikuokis su kokiu nors legaliu visuomenės nepasitenkinimu, siek blogį panaikinti ne legaliu keliu, o riaušėmis, perimk riaušių vadovybę į savo rankas ir visą reikalą pakreipk komunistinių planų vykdymui. Jėgos į savo rankas paėmimas — vienintelis ir vyriausias komunistų tikslas.

"Šventi marksistai", kaip tai, Ma-

TUOJ SUFORMUOTINAS LIETUVIŲ INFORMACIJOS CENTRAS

Lietuvių informacija svetimiesiems tebegyvena dar akmens amžiaus gadynėje. Paskutiniųjų poros metų laikotarpyje buvo parodyta tam tikrų pastangų šioje srityje, bet jos liko tik planuose. Nieko konkretaus nei veiksniai, nei Lietuvių Bendruomenė, nei pavieniai asmenys nepadarė.

Visi prisimename kun. G. Z. Sabataičio, S. J. ir jo bendradarbių didelius užsimojimus 1967 metais suorganizuoti informacijos centrą Chicagoje, vėliau — apimantį visą kraštą. Jis išvyko iš Chicagos (tęsti studijų Xavier universitete, Cincinnati, Ohio), jo bendradarbiuose pritrūko jėgų, noro ir užsidegimo tam darbui — taip tas informacijos centras tik ką išvydęs dienos šviesą tuoj ir atsisveikino su šiuo pasauliu. Panašus likimas nutiko ir VLIK-o, LLK-to ir PLB bandomam suorganizuoti informacijos centrui 1967 metais. Visos tos institucijos buvo delegavusios savo atstovus ir bendrą komisiją, kuriai buvo pavesta suformuoti lietuvių informacijos centrą. Ar ta komisija buvo susirinkusi bent vienam posėdžiui ir ar ji ką nors planavo ir darė — neteko nieko tuo klausimu užtikti mūsų spaudoje. Greičiausiai visas reikalas ir pasibaigė atstovų de-

---

rio Savio, Rudi Dutschke, Daniel Cohen - Bendit, Karl Dietrich Wolff, Olle Edquist, Pol Goosens komunistų kontroliuojamuose kraštuose negimsta. Tai Rytų išaugintas Vakaruose produktas Vakarams sužlugdyti. Kovodami už laisvę, laisvės gynėjai Rytuose neša tautines vėliavas, sumirkytas kritusių draugų kraujuje, ir savo tautos didvyrių paveikslus, o šalia tėvo, okupanto kulkos paliestas, krinta ir sūnus. "Šventieji marksistai" Vakaruose niekina vėliavas, tėvus ir savo krašto praeitį, skelbia meilę viet-kongui ir reikalauja laisvės "laisvajai meilei", kuriai pagydyti vėliau reikia antibiotikų.

Vyresniųjų įtaigojami, jaunesniosios kartos tėvų kritikai, pasisakydami prieš tėvų antikomunizmą, vis skelbia, kad modernus žmogus kovojąs **ne prieš ką, bet už ką.** Jų tėvų karta, anot jų, vis kovojanti prieš žydus, lenkus, rusus, negrus, komunistus. Bet marksistinių riaušių organizatorių negatyvizmas, destrukcija ir smurtas kelia juose pasitenkinimą. Šia prasme pavergtoje Lietuvoje išaugusi komunistų generacija pasaulyje vykstančius įvykius pajėgia teisingiau suvokti už kai kuriuos net ateitininkų ideologijoje subrendusius vyrus. Neseniai New Yorke jaunas iš Lietuvos atvykęs komunistų partijos narys susitiko ir kalbėjosi su Columbijos universiteto vyriausiu maištininku studentu Mark Rudd. Rudd jam dėstė, kad Jungtinėse Amerikos Valstybėse artimu laiku prasidėsianti revoliucija ir patarė lietuviui, grįžus į Lietuvą, ją stebėti. Lietuvis komunistas į tai atsakė, kad revoliucija galima pavergtuose kraštuose. Amerikoje esanti pilna laisvė.

Jei ne savai tautai užmestas okupacijos jungas, tai gal tarptautiniai įvykiai kiek prablaivins bendradarbiautojų akiračius, kurie šiuo metu aptemdyti Lietuvos okupanto propagandos dūmais.

J. Žiograkalnis

ženklinimu į bendrą veiksnių komisiją.

Turime PLB naują valdybą, kuri ir turėtų imtis iniciatyvos stipraus ir pajėgaus Lietuvių informacijos biuro suformavimui ir jo išlaikymui. Tas biuras turėtų siekti visus laisvojo pasaulio kampus, ir jo centras turėtų būti JAV-bių sostinėje Washingtone, kur yra sudėtos visos pavergtųjų viltys. Tai būtų didelio užsimojimo žygis, pareikalaująs geriausių ir pajėgiausių toje srityje mūsų protų ir didelių piniginių resursų. PLB, apimanti ir apjungianti visus laisvojo pasaulio lietuvius, be abejo, šiam darbui visais atžvilgiais yra pajėgi. Ji yra ne tik pajėgi šio žygio įgyvendinimui, bet iš jos to reikalauja kenčiančioji komunistų vergijoje Lietuva. **(-ap.)**

NAIVUMAS AR ŠUNUODEGAVIMAS

Sveikiname pavergtųjų lietuvių laimėjimus meno, muzikos, literatūros ir kitose srityse, jei iš tikrųjų jie to yra verti. Bet jokiu būdu neturėtumėm liaupsinti kiekvieną komunistų pataikūnų pajudėjimą ten, nors jie kai ką ir sukuria ar parašo lietuviškai. Dar blogiau, kai tą mūsiškiai daro kitataučių tarpe.

Paskutiniu laiku tokiu liaupsintoju yra tapęs Rimvydas Šilbajoris, Ohio State universiteto mokomojo personalo narys. Kuriais sumetimais jis tai daro, mums nėra žinoma. Jis gerą pusmetį studijavo Maskvos universitete ir iš ten parsivežė labai nemalonių įspūdžių. Greičiausiai jis tai daro iš naivumo.

Paskutiniame **Books Abroad** leidinyje (An International Literary Quarterly, Summer 1968) Rimvydas Šilbajoris, to žurnalo redakcijos kolektyvo narys (Editorial Board), recenzuoja 4 lietuvių knygas: vieną — išleistą JAV-se, kitas — komunistų pavergtoje Lietuvoje. Štai minėtame leidinyje jo pristatomos lietuvių knygos kitataučiams: Kazio Almėno — **Gyvenimas kaip kekė vyšnių** (novelės, išleistos A. Mackaus knygoms leisti fondo, 1967); kitos trys, išleistos pavergtoje Lietuvoje — Juozo Apučio — **Rugsėjo paukščiai** (novelės, Vagos leidykla Vilniuje, 1967); Sigito Gedos — **Strazdas** (ciklas eilėraščių apie kun. A. Strazdelį, Valstybinė leidykla Vilniuje, 1967); ir **Poezijos pavasaris** (Alg. Baltakio redaguota lietuvių ir kitataučių poezijos rinktinė, Valstybinė leidykla Vilniuje, 1967).

Laisvajame pasaulyje gyveną mūsų literatūros kritikai sutinka, kad mūsų rašytojai ir poetai šioje geležinės uždangos pusėje nuo 1944 metų yra sukūrę ir sukuria žymiai geresnės vertės prozos ir poezijos veikalų, negu kad rašytojai ir poetai pavergtoje Lietuvoje. Rimvydas Šilbajoris tai turėtų žinoti. Bet jis daro priešingai. Kodėl pasirenkamas K. Almėnas? Juk visa eilė mūsų rašytojų yra keliariopai praaugę jį. Kodėl laisviesiems kūrėjams teduodama tame leidinyje tik viena skiltis, o komunistinės Lietuvos rašeivoms — 3 skiltys?

Juozas Aputis **Rugsėjo paukščiuose** (novelėse) kur tik galėdamas bando prakišti komunistines mintis. Sigitas Geda **Strazde** (eilėraščių cikle) nevaizduoja kun. A. Strazdelio net kaip krikščionybės atstovo. Gal kun. A. Strazdelis ir nebuvo geras katalikų dvasiškis, bet jis tikrai laikė save krikščioniu. **Poezijos pavasaryje** duodama A. Mackaus kūrybos. Ar dėl to tas poezijos leidinys pristatytinas laisvajam pasauliui?

Laisvieji ir patriotinio nusiteikimo lietuviai kiekvienu tokiu atveju gali ir turėtų reaguoti. Savo nepasitenkinimą galime pareikšti to leidinio redaktoriui ir leidėjui. **Books Abroad** žurnalo redaktoriumi yra **Mr. Ivar Ivask.** Tą žurnalą leidžia University of Oklahoma, Norman, Oklahoma 73069.

(-lg.)

XV-SIOS STUDIJŲ SAVAITĖS KALBĖTOJAI — XV-sios lietuviškų studijų savaitės Europoje kalbėtojų dalis. Nuotraukoje (iš kairės dešinėn): V. Natkevičius, dr. Z. Ivinskis, St. Lozoraitis, Jr., dr. K. J. Čeginskas ir R. Bačkis. Kun. J. Dėdino nuotraukos.

XV-TOJI LIETUVIŠKŲ STUDIJŲ SAVAITĖ EUROPOJE

1968 metų lietuviškų studijų savaitė (penkioliktoji iš eilės) Europoje įvyko rugpiūčio mėnesio 4 - 11 dienomis Romuvoje (Vasario 16-sios gimnazijoje, Huettenfelde, Vakarų Vokietijoje). Studijų savaitės tema buvoz; **Lietuvos nepriklausomybės 50-tis ateities perspektyvoje.** Studijų savaitę atidarė ir jos darbams vadovavo **V. Natkevičius,** Vasario 16-sios gimnazijos direktorius.

Paskaitos ir simpoziumas

Paskaitas skaitė šie Europos lietuvių darbuotojai: dr. K. J. Čeginskas (Švedija) — **Rezistencijos problemos;** dr. Z. Ivinskis (Vakarų Vokietija) — **Lietuvos politinė raida ir lūžiai nuo 1918 metų;** kun. dr. P. Rabikauskas (Italija) — **Katalikų darbai per Lietuvos penkiasdešimtmetį;** R. Bačkis (Prancūzija) — **Tautų likimas ir Europos apsijungimo procesas;** kun. A. Keleris (Vakarų Vokietija) — **Evangelikų veikla Lietuvoje ir išeivijoje;** R. Giedraitis - Spalis (Anglija) — **Nepriklausomos Lietuvos jaunimas gyvenime ir literatūroje;** J. Vilčinskas (Anglija) — **Socializmas Lietuvoje;** dr. J. Grinius (Vakarų Vokietija) — **Ateities perspektyvos lietuvių literatūrai;** St. Lozoraitis, Jr. (Italija) — **Okupuotos Lietuvos problemos;** kun. A. Rubikas (Vakarų Vokietija) — **Lietuvių katalikų rūpesčiai po Vatikano II susirinkimo.** Be visų minėtų paskaitų, buvo suruoštas simpoziumas tema: **Lietuvos išsilaisvinimo formos ir būdai.** Simpoziumui vadovavo V. Banaitis, o jo dalyviais buvo: V. Bartusevičius, dr. K. J. Čeginskas, K. Dikšaitis, A. Hermanas ir S. Lozoraitis, Jr.

Meninė ir religinė programa

Studijų savaitės meninę programą atliko tuo metu Europoje viešėjusi Hamiltono (Kanadoje) lietuvių tautinių šokių grupė **Gyvatvaras;** aktorė Aldona Eretaitė (Vakarų Vokietija) davė lietuvių poezijos rečitalį Mannheimo teatro styginis kvartetas atliko Čiurlionio, Naujalio ir Šimkaus kūrinius.

Tėvynės valandėlėje evangelikai ir katalikai, vadovaujami kun. A. Kelerio ir kun. S. Matulio, bendrai pasimeldė. Nuleidžiant vėliavą, pritaikintą kalbą pasakė savaitės moderatorius V. Natkevičius.

Kiti parengimai

Buvo suruoštas Vydūno 100 metų gimimo sukakties paminėjimas. Paskaitą apie Vydūną skaitė dr. J. Grinius, ištraukų iš jo raštų davė dr. K. J. Čeginskas, B. Gailiūtė-Spies (Belgija) padainavo keletą dainų akompanuojant V. Banaičiui.

Aktorius A. Gedvila (Vakarų Vokietija) padeklamavo Maironio ir savo eilėraščių. A. Krivickas buvo surengęs naujesniųjų tremtyje ir pavergtoje Lietuvoje išleistų knygų parodą.

Savaitėje dalyvavo 130 dalyvių ir 150 svečių iš devynių Europos ir užjūrio kraštų. Studijų savaitės organizacinę komisiją sudarė: C. Bartusevičienė, A. Grinienė ir A. Krivickas. (ELI)

XV-TOSIOS LIETUVIŲ STUDIJŲ SAVAITĖS EUROPOJE ŽODIS TĖVYNEI

Susirinkę į XV-tąją lietuviškųjų studijų savaitę 1968 m. rugpiūčio 4-11 dienomis Vasario 16 gimnazijoj, Vokietijoj, lietuviai iš Anglijos, Australijos, Belgijos, Italijos, Jungtinių Amerikos Valstybių, Kanados, Prancūzijos, Švedijos, Šveicarijos bei Federalinės Vokietijos, minėdami 50 metų sukaktį nuo nepriklausomos demokratinės Lietuvos valstybės atstatymo ir baigdami savo darbus, nuoširdžiai sveikina visus brolius ir seseris lietuvius pavergtoje tėvynėje.

Šiais sukaktuviniais metais svarstydami Lietuvos ir lietuvių tautos gyvenimą įvairiais atžvilgiais, priėjome prie džiugios išvados, kad žiauri sovietinė vergija nepajėgė palaužti lietuvių tautos tėvynėje, kaip dvasiniai vargai nepajėgė susilpninti lietuvių išeivijos ryžto padėti Lietuvai atgauti laisvę ir nepriklausomybę.

Mes, studijų savaitės dalyviai, ypač džiaugiamės, kad lietuvių jaunimas pavergtoje Lietuvoje myli savo tėvynę, gausiai veržiasi į specialiuosius ir aukštuosius mokslus, stengdamiesi padaryti Lietuvą vienu iš šviesiausių ir kultūringiausių kraštų. Mes džiaugiamės, kad Lietuva yra pasiekusi žymių laimėjimų moksle bei technikoje, padidindama savo mokyklų skaičių, įsteigdama įvairių mokslinių institutų bei pereidama iš žemės ūkio į sudėtingą technikinės pramonės visuomenę.

Mes žinome ir kitiems sakome, kad Lietuvos pažangos laimėjimai yra pasiekti pačių lietuvių sunkiu darbu, nepaisant pragyvenimo nepriteklių bei visų darbininkų išnaudojimo, kuriuos primetė Lietuvai pavergėja Sovietų Sąjunga su savo valstybiniu kapitalizmu ir biurokratiniu centralizmu. Be šių sunkių ir klastingų svetimųjų pančių laisva Lietuva būtų pasiekusi dar didesnių bei gražesnių vaisių, ypač dvasinės kultūros srityse, nes dvasinė nelaisvė ir ūkinis išnaudojimas yra kultūrinės pažangos priešai.

Todėl mes, lietuviškųjų studijų savaitės dalyviai, drąsiai tariame, kad Sovietų Sąjunga, viena paskutiniųjų reakcingųjų imperijų nūdieniniame pasauly, turės sugriūti, kaip jau yra sugriuvusios visos kitos kolonijinės imperijos. Lietuva tikrai atgaus laisvę ir nepriklausomybę, kad, lygiateisė su visomis tautomis, savarankiškai nuspręstų savo bendradarbiavimą su jomis, ypač su Vakarų Europa, su kuria Lietuvą riša šimtametės tradicijos.

Broliai ir seserys, likite tvirti tikėjimu šviesia Lietuvos ateitimi ir krikščioniškojo humanizmo atgimimu!

STUDIJŲ SAVAITĖS DALYVIAI

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SEIMAS

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovai jau trečią kartą buvo suvažiavę savo visuotiniam seimui. Šį kartą tas suvažiavimas įvyko 1968 metų rugpiūčio 30, 31 ir rugsėjo 1 ir 2 dienomis New Yorko mieste (JAV). Pasaulio Lietuvių Bendruomenės 14 kraštų vadovybės atsiuntė savo delegatus: Argentina (4), Australija (5), Brazilija (1), Didžioji Britanija (1), Italija (1), JAV (45), Kanada (13,) Kolumbija (2), Prancūzija (1), Urugvajus (1), Vakarų Vokietija (4), Venecuela (2), Naujoji Zelandija (1) ir Šveicarija (1). Buvo suteikta balsavimo teisė PLB valdybos nariams (7), kurie nebuvo oficialūs JAV LB atstovai. Taigi, seime dalyvavo su balsavimo teise 89 atstovai (iš galimų 111 atstovų). Į PLB seimą atstovų neatsiuntė: Austrijos LB, Čilės LB, Danijos LB, Belgijos LB ir Švedijos LB.

Pagrindiniai seimo tikslai

PLB aktyvieji nariai laukė iš šio seimo trijų dalykų: 1. PLB veiklos plano priėmimo (naujai išrinktos valdybos kadencijai); 2. PLB naujos valdybos išrinkimo; ir 3. Pilno ir garsaus laisvųjų lietuvių pasisakymo visam pasauliui Lietuvos bylos reikalu. Seimo delegatai išrinko PLB naują valdybą. Tai — beveik ir viskas!

PLB naujoji valdyba. Prieš prasidedant PLB seimui New Yorke JAV Demokratų partija turėjo savo konvenciją Čikagoje. Atrodo, kad neskaitlinga grupelė iš Clevelando kopijavo senatoriaus E. McCarthy ir jo pasekėjų taktiką ir metodus, naudotus Čikagos politinėje konvencijoje. Grupelė iš Clevelando nestokojo obstrukcinių pastangų "terorizuoti" keliariopai didesnę daugumą. Balsavimai parodė, kad tos vadinamos opozicijos "vadai" ir jų pasekėjai neturėjo beveik jokio užnugario seimo delegatų tarpe. Tie Clevelando karštuoliai tegavo tik po kelis balsus. Į PLB naują valdybą buvo išrinkti: **J. Bachunas** (69 balsai), **St. Barzdukas** (64), **dr. H. Brazaitis** (64), **A. Rinkūnas** (62), **dr. A. Klimas** (61), **dr. A. Butkus** (59), **M. Lenkauskienė** (57), **dr. V. Majauskas** (52), ir **A. Gailiušis** (50). Kandidatai — A. Laikūnas (18) ir dr. A. Nasvytis (17). Opozicijos "vadai" ir kiti gavo po mažiau balsų. PLB valdybos 8 nariai yra iš JAV, gi A. Rinkūnas — iš Kanados. Iš 8 amerikiečių 5 yra iš Clevelando, o J. Bachunas — Sodus, Mich., dr. V. Majauskas — Detroit, Mich., ir dr. A. Klimas — Rochester, N. Y. PLB valdybos narių politinė priklausomybė: 3 frontininkai (St. Barzdukas, dr. A. Klimas ir dr. V. Majauskas), 3 tautininkai (J. Bachunas, dr. H. Brazaitis ir dr. A. Butkus) ir 3 nepriklausomi (M. Lenkauskienė, A. Rinkūnas ir A. Gailiušis). Iš PLB senosios valdybos perrinkti tik trys — J. Bachunas, St. Barzdukas ir M. Lenkauskienė, visi kiti — nauji.

Ateities veiklos programa. Nei programos nei gairių PLB ateities veiklai nebuvo priimta, jei neskaityti išsamios rezoliucijos švietimo reikalu ir A. Rinkūno paskaitos išvadų. Mat, pritrūko šiam reikalui laiko. Antra, atrodo, kad PLB senoji valdyba nė neplanavo skirti šiam tikslui laiko seimo sesijose. PLB yra pati didžiausia ir pajėgiausia mūsų organizacija. Jos vadovybė turėtų pravesti seimus, kaip kad visos didžiosios lais-

vojo pasaulio organizacijos tai atlieka. Kodėl nebuvo galima iš anksto paskirti specialią komisiją ateities veiklos planų paruošimui? Seimui būtų reikėję gal tik vienur ar kitur papildyti ir tą planą patvirtinti. Be abejo, seimai bus šaukiami ir ateityje. Ši ir kitos valdybos turėtų tos klaidos tikrai nebekartoti.

Lietuvos bylos reikalas. Gal pats svarbiausias seimo tikslas buvo kaip galima garsiau sušukti visam pasauliui Lietuvos bylos reikalu. Seime nepasirodė nė vienas amerikiečių pareigūnas! Kiek žinoma, seimo rengėjai buvo kvietę laiškais visą eilę žymių ir įtakingų amerikiečių. Visi mandagiai atsisakė dalyvauti, surasdami tam "svarbių priežasčių". Rengėjai turėjo žinoti, kad vien tik laiškais negalima gauti žymesnių ir įtakingesnių amerikiečių. Reikia asmeninių pažinčių bei kontaktų. New Yorke turime VLIK-o ir LLK-to centrus. Kodėl jie negalėjo patalkinti PLB valdybai ir seimo rengėjams? Į LB apylinkių ruošiamas metines šventes ar parengimus atvyksta miestų burmistrai, steitų gubernatoriai, kongresmanai ir senatoriai. PLB seime nepasirodė net New Yorko burmistras! Čia tikra gėda ir PLB senajai valdybai ir seimo rengėjams. Seimo metu New Yorko mieste buvo abu JAV prezidentiniai kandidatai — Richard M. Nixon ir Hubert H. Humphrey. Richard Nixon ten buvo visą laiką, gi Hubert Humphrey — paskutinę seimo dieną. Vienas iš jų tikrai bus išrinktas JAV prezidentu. Jei jau nebuvo galima jų atkviesti į seimo parengimus, tai delegacijos galėjo aplankyti ir vieną ir kitą jų apsistojimo vietose. Reikia manyti, kad ir R. Nixon ir H. Humphrey tas delegacijas būtų priėmę. PLB seimas turėjo būti didžiulė demonstracija dėl Lietuvos laisvės: jame turėjo kalbėti patys žymieji ir įtakingieji krašto politikai, apie tą įvykį ir Lietuvos bylą turėjo rašyti didieji JAV-bių dienraščiai bei kalbėti krašto televizijos ir radijo žinių pranešėjai ir komentatoriai. Su apgailestavimu reikia pareikšti, kad šis PLB seimas buvo pravestas kaip kokio nors klubelio Čikagoje ar kitur metinis parengimas.

Kiti seimo parengimai

PLB III seimo komitetas norėjo tikrai pilnai užimti suvažiavusius delegatus ir svečius, surengdamas visą eilę pramoginio pobūdžio parengimų. Seimo delegatai nevyko New Yorkan dalyvauti koncertuose ir koncertėliuose, šokiuose ir šokeliuose, parodose ir parodėlėse. Pagrindinis seimo tikslas buvo apsvarstyti gyvybinius lietuvių ir Lietuvos reikalus ir priimti PLB veiklos planą ateičiai. Seimas buvo be saiko perkrautas tikrai nereikalingais pramoginiais parengimais. Jų kiek reikėjo, bet tikrai ne tiek daug. PLB senoji valdyba turėjo "prilaikyti" seimo rengėjus nuo pasinešimo į kraštutinumą šioje srityje.

Eisenos, demonstracijos ir motorkados nėra palankiai ir šiltai sutinkamos rimtesnių amerikiečių bei jų spaudos, radijo ir televizijos. Mat, paskutiniųjų poros metų laikotarpyje tam tikras elementas naudoja tai antiamerikinei veiklai. Gal lietuviams reiktų atsisakyti to būdo bei priemonių savo reikalo išnešimui į kitataučių tarpą. Šiuokartinė newyorkiečių manifestacija ir motorkada atrodė ir labai menkai ir kartu mėgėjiškai. Jei jau ką nors panašaus daryti, tai suorganizuoti ir masiniai ir įspūdingai. Priešingu atveju nėra nei atgarsio nei naudos.

Nei PLB nei kitos grupės neturėtų vengti kontroversinių minčių bei pasiūlymų. Tai turi būti sutelkta diskusinėse paskaitose, simpoziumuose bei darbo posėdžiuose. Iškilminguose posėdžiuose nepriimta ir nemandagu įžeidinėti svečius, kaip kad padarė dr. K. Keblys. (Jis skaitė iškilmingame posėdyje paskaitą tema: "Valstybingumas ir tautiškumas". Red.).

Seimo delegatai tikrai netaupė sesijų laiko svarbiems reikalams. Tiesiog nedovanotina gaišti apie 5 va-

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ 12-TOJI STUDIJŲ SAVAITĖ

Pradžia metinėms studijų savaitėms buvo padaryta Lietuvių Fronto Bičiulių Europos sektoriaus. Europiečius tuoj pasekė amerikiečiai ir kanadiečiai. JAV-bių ir Kanados frontininkai jau 12-tąjį kartą buvo susirinkę savo poilsio ir studijų savaitei, kuri įvyko 1968 metų liepos 28 - rugpiūčio 4 dienomis Dainavos stovykloje (Manchester, Michigan, JAV). Paskutiniaisiais metais šios savaitės vadinamos bendrinėmis, nes į jas kviečiami ir "bičiulių bičiuliai" ir kiti lietuviai. Ši poilsio ir studijų savaitė, atrodo, buvo dalyviais skaitlingiausia. Savaitės pabaigoje prireikdavo net poros pamainų valgykloje pietums ar vakarienei. Paskaitose ir simpoziumuose dalyvavo tarp 80 - 120 asmenų, bendresniuose parengimuose (žodžio ir dainos vakare, partizanų pagerbime ir kit.) — virš 200. Mat, daliai jaunesniosios kartos dalis programos gal buvo sunkokai įkandama. Tad, toji jaunimo dalis buvo labiau prisirišusi prie ežero, negu kad prie paskaitų ir posėdžių salės.

Paskaitos ir paskaitininkai

Studijų savaitės tema buvo: **Mūsų idėjinis turinys laiko tekmėje.** Toli gražu nepavyko tos temos pilnai išsemti.

Kalbėtojų buvo daug. Paskaitininkai, simpoziumų ir diskusijų dalyviai palietė šimtus problemų ir bandė duoti savo atsakymus bei sprendimus. Pirmųjų keturių studijų savaitės dienų paskaitose buvo liečiami bendresni lietuvių ir Lietuvos klausimai. Čia kalbėjo kun. A. Bernatonis (Vakarų Vokietija), kun. dr. J. Vaišnora, M.I.C. (Roma, Italija), St. Barzdukas, dr. V. Vardys, M. Lenkauskienė ir dr. J. Girnius. Paskaitose buvo pasisakyta Europos lietuvių, LB, bendravimo su kraštu, jaunimo stovyklų, padėties pavergtame krašte ir kitais klausimais.

LFB organizaciniai reikalai

Studijų savaitės organizatoriai bei pravedėjai planavo skirti penktadienį (rugpiūčio 2) LFB organizacinių reikalų apžvelgimui, išdiskutavimui ir atitinkamų nutarimų priėmimui. Penktadienio rytą buvo sugaišta gerokai laiko smulkiems pranešimams ir kitiems reikalėliams. Priešpietinėje sesijoje, likus tik apie vienai valandai laiko, buvo pakviestas L. Valiukas tarti žodį "Į Laisvę" žurnalo reikalais ir padaryti gerą pradžią diskusijoms LFB organizaciniais bei veiklos reikalais, pateikiant eilę pasiūlymų. Popietinė sesija turėjo būti skirta jo ir kitų padarytų (per visą savaitę) pasiūlymų pilnam išdiskutavimui ir nutarimų priėmimui. Or-

---

landas laiko beprasmėms regulamino priėmimo diskusijoms. Didžiosios organizacijos niekad neleidžia sau tokios prabangos.

Linkėjimai PLB naujai valdybai

PLB senoji valdyba dirbo nuoširdžiai ir atliko daug. PLB veiklos apimtis yra tikrai milžiniška, ir senoji valdyba gal ir nepajėgė visko pilnai apimti. Į naująją valdybą išrinkti tikrai nuoširdūs, pajėgūs ir darbštūs lietuviai. Jiems visiems palinkėtina puikios sekmės darbe, o visiems geros valios lietuviams neatsisakyti talkos šiai vyriausiai laisvųjų lietuvių vadovybei.

J. V. Kutkus

LIETUVIŲ FRONTO BIČIULIŲ STUDIJŲ SAVAITĖJE — LFB studijų savaitės, įvykusios 1968 metų liepos 28 - rugpiūčio 4 dienomis Dainavoje, dalyvių ir svečių dalis. Pirmoje eilėje (iš kairės dešinėn): dr. B. Radzivanas, dr. V. Vardys, prof. J. Brazaitis, Br. Nainys, kun. G. Kijauskas, S.J., B. Nainienė, J. Bachunas, St. Barzdukas ir kit. Dr. K. Ambrozaičio nuotrauka.

ganizatoriai ir pravedėjai paskutiniu momentu įplanavo popietinėje sesijoje V. Vaitiekūno paskaitą (L. Valiuko pasiūlymai ir V. Vaitiekūno paskaita duodami atskirai šiame "Į Laisvę" numeryje. Red.). Po V. Vaitiekūno paskaitos rezoliucijų komisija, kuri rengėjų buvo paskirta studijų savaitės pradžioje, pasisiūlė perskaityti savo paruoštas rezoliucijas. Anot komisijos, ji bandžiusi dalį patiektų pasiūlymų susumuoti. Rezoliucijos buvo perskaitytos, ir daugumai studijų savaitės dalyvių jos nepatiko. Pasipylė diskusijos, bet jom jau trūko laiko. Buvo nutarta diskusijas nukelti į vėlyvą vakarą. Po vakarienės, pamaldų (šv. Mišių), partizanų pagerbimo prie kryžiaus stovykloje ir dar specialios partizanams pagerbti programos salėje, apie 11 val. vakare diskusijos buvo atnaujintos. Jose dalyvių skaičius nebuvo jau toks didelis, kaip kad dienos metu. Ištvermingesnieji čia kalbėjo virš poros valandų laiko į temą ir ne į temą. Buvo nutarta (prof. J. Brazaičio pasiūlymu) visus pasiūlymus (L. Valiuko, V. Vaitiekūno, rezoliucijų komisijos ir kit.) perduoti LFB Vyr. Tarybai ir Centro valdybai, kad tos institucijos savo bendrame posėdyje tai išdiskutuotų ir padarytų atitinkamus nutarimus. (Vyr. Taryba ir Centro valdyba planuoja suvažiuoti specialiam posėdžiui į Chicagą spalio pabaigoje ar lapkričio pradžioje ir tai atlikti. Red.).

Kiti parengimai

Dvasiniais stovyklautojų reikalais rūpinosi kun. G. Kijauskas, S. J., Jėzuitų provincijolas, atnašaudamas rytais šv. Mišias ir pasakydamas pamokslus. Jis taip pat aktyviai dalyvavo eilėje diskusijų (po paskaitų ar pranešimų), pareikšdamas savo nuomonę gyvybiniais lietuvių ir Lietuvos klausimais.

Tradicinė partizanų pagerbimo programa buvo dviejų dalių: dalyvių eisena prie kryžiaus stovykloje ir prof. J. Brazaičio atitinkamas žodis ten; kita — žodžio ir muzikos montažas salėje, kurį paruošė rašyt. Kavaliūnas ir Stempužis, o atliko Clevelando dramos grupės nariai.

Studijų savaitė buvo baigta žodžio ir dainos vakaru, įvykusiu rugpiūčio

3 dienos vakare. Programą atliko sol. Dana Stankaitytė (akomponavo A. Vasaitis), poetė seselė Jurgita (Saulaitytė) ir rašyt A. Baronas. Šią programą pravedė dr. V. Majauskas.

Praėjusiais ir šiais metais leista pasisakyti jaunimui. Šeštadienio rytą (rugpiūčio 3) apie porą valandų jaunimas kalbėjo senimui. Simpoziumo tema buvo: **Sąmyšis lietuvių ir amerikiečių jaunime.** Dr. J. Girnius, moderavęs tam simpoziumui, neleido jo dalyviams nukrypti nuo temos. Simpoziumo dalyviai buvo 18 - 22 metų amžiaus studentai ar baigusieji: Bradūnas, Smilgaitė, Valaitis, Bičiūnas, Prapuolenis, Rastonis, Girnius ir Šaulys. Pora iš jų buvo ir barzdoti ir perdaug plaukuoti, kiti — puikūs jaunuoliai. Tas simpoziumas patiems dalyviams buvo žymiai naudingesnis, negu kad klausytojams. Ne vienas iš jų turėjo keistų ir niekuo nepagrįstų įsitikinimų. Atrodo, kad dr. J. Girnius savo paaiškinimais bei papildymais išsklaidė tuose jaunuoliuose tam tikras keistas pažiūras vienu ar kitu klausimu. Vienas iš tų barzdotų, ūsuotų ir plaukuotų studentų siūlė lietuviams pasitraukti iš amerikiečių visuomenės ir įsteigti atskirą savo koloniją, nes, anot jo, amerikiečiai gadiną lietuvius. Tas pasiūlymas buvo palydėtas klausytojų juoku.

Studijų ir poilsio savaitę suorganizavo ir pravedė JAV-bių ir Kanados LFB Centro valdyba, susidedanti iš — pirm. J. Mikonio, vicepirmininkų — J. Žilionio ir dr. J. Skrinskos, sekr. V. Čyvo, ižd. J. Vasario, biuletenio red. V. Rociūno ir biuletenio admin. V. Palūno. Valdybai talkino Vyr. Tarybos prezidiumas, vad. dr. A. Damušio. Sesijoms ir simpoziumams pirmininkavo ar vadovavo dr. J. Girnius, dr. P. Kisielius ir dr. V. Majauskas.

Žymesni svečiai

Studijų savaitėje ilgiau ar trumpiau buvo užsukę PLB valdybos pirm. J. Bachunas, JAV LB Centro valdybos pirm. Br. Nainys (LFB narys), kun. A. Bernatonis iš Vokietijos, kun. dr. J. Vaišnora, M.I.C., iš Romos ir eilė kitų lietuvių darbuotojų. Ypač, nemaža svečių buvo iš artimesnių vietovių — Detroito, Clevelando ir Chicagos.

Išvados ir sugestijos ateičiai

Lietuvių visuomenėje yra nemaža pasimetimo. Jo nestokoja ir frontininkuose. Ūkinė stovyklos dalis funkcijavo puikiai, gi studijinė dalis gerokai šlubavo. Čia stokojo ir plano ir vadovybės kietesnės rankos. Ateityje to reiktų tikrai išvengti.

Būtų tikslu studijinę dalį sukoncentruoti į savaitgalį — penktadienį ir šeštadienį. Abi dienos turėtų būti skiriamos organizacinių ir Lietuvos laisvinimo reikalų svarstymui. Turėtų būti paruošta labai detali programa ir jai turėtų vadovauti kompetentingi ir kietos rankos asmenys. Priešingu atveju (kaip ir 1968 metais), vyksta tik neplaningas, (liečiąs šimtus klausimų) pašnekesys, neduodąs ir neatnešąs beveik jokios naudos nei LFB nariams, nei pačiai organizacijai, nei kenčiančiai Lietuvai.

P. Daugminas

LFB KONFERENCIJOS REZOLIUCIJŲ KOMISIJOS PASIŪLYMAI

LFB studijų savaitės, įvykusios liepos 23 - rugpiūčio 4 dienomis Dainavoje, viena diena (rugpiūčio 2) buvo skirta organizaciniams ir ateities veiklos reikalams. Tos konferencijos rezoliucijų komisija bandė pranešėjų ir kalbėtojų pasiūlymus susumuoti ir suvesti į eilę rezoliucijų. Tos rezoliucijos buvo perskaitytos, bet nepriimtos. Mat, pilnam išdiskutavimui pritrūko laiko. Prof. J. Brazaičio ir kitų pasiūlymu, visų kalbėtojų, pranešėjų ir kartu rezoliucijų komisijos pasiūlymai bei išvados buvo nutarta perduoti LFB Vyr. Tarybai ir Centro valdybai, kad tos institucijos tai nuodugniai

perkratytų ir padarytų atitinkamus nutarimus. Žemiau duodame tos konferencijos rezoliucijų komisijos padarytas svarbesnes išvadas.

1. LFB laikosi Lietuvos nepriklausomybės linijos, aktyviai dalyvauja Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymo siekiuose, ugdo ir stiprina išeivijos ryžtą kovai su Lietuvą aneksavusiu okupantu, rūpinasi patys ir per tas bendrines organizacijas, kuriose dalyvauja LFB atstovai, suaktyvinti: (a) svetimųjų viešąją opiniją už lietuvių tautos laisvą apsisprendimą, (b) lietuvių informacijos svetimiesiems uždavinius bei organizaciją, sudarant bendrą informacijos centrą.

2. LFB reiškia patys griežtą protestą ir skatina visus laisvuosius lietuvius demaskuoti okupanto sistemingas bei intensyvias neokolonistines pastangas sunaikinti lietuvių tautos individualybę, tiek gabenant įvairiais pretekstais į Lietuvą rusus ir rusinant Lietuvos administraciją, taip pat ūkio, kultūros, švietimo įstaigas, tiek per akis klastojant Lietuvos istoriją, persekiojant religiją ir bažnyčias, užgniaužiant minties reiškimo, spaudos, susirinkimų ir draugijų laisves.

3. LFB remia mintį, kad laisvojo pasaulio viešajai opinijai būtų pateiktas Vilniaus katalikų katedros "išpirkimo" ir jai maldos namų pobūdžio grąžinimo klausimas.

4. LFB palaiko lietuvių išeivijos bendravimą su okupanto aneksuota Lietuva, nepažeidžiant Lietuvos tarptautinės padėties, laisvės kovos pastangų ir prisilaikant Clevelando veiksnių konferencijos nutarimo.

5. LFB su dideliu rūpesčiu stebi Katalikų Bažnyčios reformų poveikį lietuvių išeivijos tautinių parapijų likimui ir remia lietuvių katalikų pastangas išsikovoti savarankišką tautinį lietuvių katalikų pastoracinį centrą lietuvių išeivijai.

UŽSAKYK "Į LAISVĘ" SAVO PRIETELIUI

• Užsakyk "Į Laisvę" žurnalą savo prieteliui.

• Prenumeratos kaina: $5.00 (JAV-se ir Kanadoje), visur kitur — $3.00.

• Administratoriaus adresas: Mr. Aleksas Kulnys, 1510 East Merced Avenue, West Covina, California 91790.

EUROPOS BIČIULIŲ KONFERENCIJA

Nuo 1953 metų Tuebingeno konferencijos Europos Lietuvių Fronto bičiuliai reguliariai kasmet susirenka apžvelgti savo metinę veiklą, numatyti darbus sekantiems metams ir išrinkti vadovybę. 1968 metų konferencija įvyko rugpiūčio mėnesio 8 dieną Romuvoje (Vasario 16-sios gimnazijos patalpose, Huettenfelde—Vakarų Vokietijoje). Konferenciją atidarė Europos Lietuvių Fronto Bičiulių pirm. prof. dr. Z. Ivinskis. Konferencijai pirmininkavo dr. K. Čeginskas (Švedija), sekretoriavo I. Natkienė (Vakarų Vokietija).

Konferencija pasisakė už tai, kad studijų savaitės būtų ruošiamos kasmet; buvo pareikštas pasitenkinimas atgaivintuoju "Į Laisvę" žurnalu; su dideliu susirūpinimu buvo svarstomas pribrendęs reikalas peržiūrėti ligšiolinę VLIK-o organizacinę struktūrą, siekiant joje užtikrinti deramą svorį Pasaulio Lietuvių Bendruomenei ir jaunimo atstovams.

Europos Lietuvių Fronto Bičiulių valdybos pirmininku perrinktas prof. dr. Zenonas Ivinskis. (ELI)

AR TAVO PAŽĮSTAMI PRENUMERUOJA "Į LAISVĘ" ŽURNALĄ,

• Jei ne, paskatink juos užsisakyti "Į Laisvę"!

• Siųsk jų adresus ir prenumeratos mokestį administratoriui!

POLITINIŲ STUDIJŲ SAVAITGALIO PROGRAMA

- **Rengėjas:** Lietuvių Fronto Bičiulių Los Angeles sambūris
- **Data:** 1969 metų vasario mėnesio 8 ir 9 dienos
- **Vieta:** Statler Hilton viešbutis, Los Angeles, California

1969 metų vasario mėnesio 8 diena (šeštadienis):

9:30 A.M. — Studijų savaitgalio atidarymas
9:40 A.M. — Paskaita — **Laisvinimo veiklos apžvalga ir įvertinimas**
10:30 A.M. — Diskusijos

Pietų pertrauka (12:00 - 2:00 P.M.)

2:00 P.M. — Paskaita — **Intelektualo - kūrėjo vaidmuo Lietuvos laisvinimo darbe**
2:45 P.M. — Diskusijos
3:15 P.M. — Simpoziumas — **Generalinė jėgų ir priemonių organizacija kovai dėl Lietuvos laisvės**

• Simpoziume diskutuojamos šios temos: (a) organizacinė struktūra; (b) aktyvus visuomenės įjungimas; (c) aktyvus jaunimo įjungimas ir (d) svetimųjų talka

Pertrauka (5:30 P.M. - 8:30 P.M.)

8:30 P.M. — Pokylis (Dinner-Dance)
Pagrindinis kalbėtojas: Senatorius George Murphy

1969 metų vasario mėnesio 9 diena (sekmadienis):

1:00 P.M. — Paskaita — **Laisvojo pasaulio lietuvių misija**
1:45 P.M. — Diskusijos
2:45 P.M. — Politinių studijų savaitgalio susumavimas ir išvados
3:00 P.M. — Politinių studijų savaitgalio uždarymas

Politinių studijų savaitgalio moderatorius: Dr. Vytautas Vardys, Oklahoma universiteto politinių mokslų profesorius.

JŪROS SONATA TIKROVĖJE

Savo paslaptingumu, mistika, beribiškumu jūra visada buvo ir yra įvairių žanrų menininkams įkvėpimo versmė. Jūros temą gausiai naudojo genialusis Mikalojus Konstantinas Čiurlionis muzikoje ir tapyboje. Poeto žodžiais, jį viliojo "svaigioji bedugnė" ir "žiburėti langai anapus uždangos". Jo **Jūros sonatos** ciklo paveiksle **Andante** šviečia miestas jūros dugne, prie kalnų žvaigždės, ir spinduliai iš paslaptingų akių vandens paviršiuje bando prasiskverbti į mįslingas erdves. Gera ranka didžiuliame delne švelniai laiko būrinį laivelį. Kas jis? Žmogiškoji egzistencija, amžinojo pasaulio gyvybės ritmas ar paties kūrėjo svajonė? Vargu kas atspės, ką jautė Čiurlionis kūrybos valandoje.

Šiais mokslinės revoliucijos laikais į erdvės ir jūros paslaptis negailestingai veržiasi modernioji technika. Ir veržiasi tarsi tais keliais, kuriuos parodė didžiųjų menininkų vizija. Jau projektuojami miestai vandenynų gelmėse. Dar įdomiau, kad "žiburėtus langus" jūrų dugne, šiuo kartu jau tikrovėje, projektuoja lietuvis inžinierius, o jo pavardė irgi **Čiurlionis,** Mikalojaus Konstantino Čiurlionio pusbrolio sūnus **Balys.**

Balys Čiurlionis, Canoga Park, California, iškilusis lietuvių inžinierius, statąs miestą jūros dugne. Plačiau apie tai skaityk šiame numeryje.

kiečių spaudoje; North American Aviation jam už tai 1966 metais įteikė specialų įvertinimo raštą.

Visoms projekto fazėms spręsti "Study of One-Atmosphere Manned Underwater Structures" veikale suregistruota gausūs informacijos šaltiniai ir plati bibliografija. Tarp jų randame paties B. Čiurlionio ir kito lietuvio okeanografo dr. P. A. Mažeikos darbus.

Balys Čiurlionis statybos inžinieriaus specialybę įsigijo Vytauto Didžiojo universitete Kaune ir Stuttgarto universitete Vokietijoje. Daugelį specialių kursų ėmė Californijos (UCLA) ir Pietinės Californios (USC) universitetuose bei specializavosi didžiųjų korporacijų tyrimų institucijose.

Balys Čiurlionis priklauso tai ne taip jau gausiai lietuvių profesiona-

Jūrų ir vandenynų tyrinėjimas, okeonografija, turi savo istoriją, tačiau pastaruoju metu darbai labai paspartinti. Mat, sukoncentravus žvilgsnį į erdves, artimesnis ir konkretesnis objektas — vandenys, dengią 72 proc. viso žemės paviršiaus, buvo tarsi pamiršti. Staiga prisiminta, jog skverbimasis į vandenynų ir jūrų gelmes gali turėti labiau reikšmingų karinių, mokslinių ir industrinių tikslų, negu siekimas planetų. JAV Laivyno departamentas pagrindinei gyvenviečių ant jūros dugno ir po jūros dugnu koncepcijai sukurti specialiu kontraktu buvo pavedęs North American Rockwell korporacijai. Šios korporacijos Ocean Systems Operations skyrius 1968 metų birželio mėnesį užbaigė studijų ir trijų tomų veikalo forma pateikė Laivyno departamentui. Studija pavadinta "Study of One-Atmosphere Manned Underwater Structures".

Pagrindinę viso projekto dalį — struktūrines problemas išspręsti North American Rockwell korporacija pavedė inžinieriui Baliui Čiurlioniui. Tuo būdu jis paruošė apie ketvirtį viso projekto, o arti pusės visos studijos atlikta jo žinioje ir atsakomybėje.

Spręsdamas statybinių medžiagų, techniškų priemonių ir su statyba susijusias jūros dugno problemas, inž. B. Čiurlionis turėjo tik ribotus mokslinės literatūros šaltinius. Eilę klausimų teko spręsti vien teoretiškais apskaičiavimais, drąsiomis prielaidomis ir profesine intuicija. Plieno korpusų formavimui (kurie galėtų išlaikyti tikrai nepaprastai didelį išorinį spaudimą) B. Čiurlionis plačiai naudoja savo išradimą, kuris įgalina pigiai ir labai tiksliai metalo plokštes povandeninių sprogdinimų metodu išlankstyti į norimas formas. Pagal šį išradimą El Toro, Californijoje, įrengta statybos metu laisvajame pasaulyje didžiausia metalo formavimo įmonė "Explosion Forming Facility".

Apie Balio Čiurlionio išradimą plačiai buvo rašyta profesinėje ameri-

• **Dr. Petras P. Daužvardis,** Chicago, Ill. (JAV), Lietuvos generalinis konsulas, sumaniai ir energingai kelia ir gina Lietuvos bylos klausimą amerikiečių tarpe: jis dažnas svečias amerikiečių radijo ir televizijos programose, nestinga jo pasisakymų Lietuvos reikalu krašto dienraščiuose. Dean Manion, radijo ir televizijos komentatorius, kurio programa perduodama per visą kraštą, 1968 metų birželio mėnesio 30 dienos programoje turėjo pasikalbėjimą su dr. P. P. Daužvardžiu. Konsulas palietė tame pašnekesyje visus svarbiuosius Lietuvos laisvės klausimus. Dean Manion išleido tą pašnekesį atskiru leidiniu, o kongresmanas Edward J. Derwinski įtraukė tai į **Congressional Record** (1968.VII.2, E6047-48 psl.). Dr. P. P. Daužvardis (g. 1895.XI. 16, Latvijoje) atvyko su tėvais į JAV 1914 ir čia baigė aukštąjį mokslą, įgydamas teisės doktoratą. Nuo 1925 metų dr. P. P. Daužvardis tarnauja Lietuvos užsienių reikalų ministerijos žinyboje.

---

lų grupei, kuri sąmoningai ryžtasi nepaskęsti vien profesiniuose rūpesčiuose. Aukštos kvalifikacijos ir įsijungimas į istoriniai lemtingų mokslo projektų vykdymą neišjungia jo iš gyvosios lietuvių bendruomenės gretų. Lietuvos vadavimo, lituanistinio švietimo ir aplamai visi kiti lietuvybės rūpesčiai yra tapę Čiurlionių šeimos rūpesčių dalimi. Balys ir žmona Birutė yra LB, Lietuvių Fondo, Lietuvių Fronto Bičiulių nariai, jūrų skautų, tautinių šokių grupių rėmėjai, profesinių organizacijų veikėjai. Baliui vadovaujant, 1965-66 veiklos metais Pietinės Kalifornijos Amerikos Lietuvių Taryba atsiekė gražių laimėjimų. Sėkmingai pirmininkavo LFB Los Angeles sambūriui. (Šiais metais sambūrio vicepirmininkas). Dalyvauja Rezoliucijoms Remti Komiteto veikloje. Birutė — buv. lituanistinės mokyklos mokytoja, lituanistinių kursų jaunimo stovyklose vedėja, tautinių šokių mokytoja. Šiais metais aukštesniąją mokyklą baigęs lietuviškų nusiteikimų sūnus Raimundas svajoja apie aeronautiką. Rudenį pradeda universitetines studijas.

Gero vėjo lietuviškos ir profesinės veiklos vandenyse!

J. Kj.

• **Rimas Laniauskas,** Euclid, Ohio (JAV), Moksleivių ateitininkų sąjungos pirmininkas, organizuoja jaunimo žygį pas Šventąjį Tėvą. Jis ir jo bendradarbiai ruošiasi šiam žygiui labai kruopščiai ir sistemingai. Tiems vyrams ir merginoms reikia ir reikės visų geros valios lietuvių talkos ir paramos. Visais žygio reikalais rašyti: Mr. Rimas Laniauskas, 1911 Beverly Hills Drive, Euclid, Ohio 44117, USA.

• **Vytautas Abraitis, Eugenijus Bartkus** ir **Leonardas Valiukas** suorganizavo JAV-bių lietuvių specialų komitetą Nixon ir Agnew kandidatūroms remti. Visais komiteto reikalais rašyti jo pirmininkams, kurių adresai yra šie: **Mr. Vytautas Abraitis,** 8 Tulip Drive, Apt. 3T. Fords (Woodridge), New Jersey 08863; **Mr. Eugene A. Bartkus,** 222West Adams Street, Chicago, Illinois 60606; **Mr. Leonard Valiukas,** Post Office Box 77048, Los Angeles, California 90007.

• **Dr. Kazys Bobelis,** Elgin. Ill. (JAV), medicinos gydytojas ir chirurgas, šv. Juozapo ligoninės (Elgin, Ill.) metiniame gydytojų susirinkime buvo išrinktas gydytojų štabo pirmininku. Berods, kad tai pirmas atvejis kada lietuvis gydytojas išrenkamas tokiam postui. Dr. K. Bobelis yra JAV-bių LB Tarybos narys ir šiuo metu vadovauja Lietuvių Fronto Bičiulių Chicagos sambūriui.

• Dr. Justinas Pikūnas, Detroit, Mich. (JAV), Ateitininkų federacijos vadas, sudarė šios sudėties Ateitininkų federacijos valdybą: AF vadas dr. J. Pikūnas, dvasios vadas kun. St. Yla, gen. sekretorius dr. K. Kriaučiūnas, reikalų vedėjas dr. L. Bajorūnas, referentas sendraugiams ateitininkams dr. K. Keblys, referentas studentams ateitininkams V. Valaitis, narė spaudos reikalams I. Damušytė ir narys tyrimų reikalams dr. A. Sužiedėlis. Ateitininkų federacijos tarybai pirmininkauja dr. Vytautas Vardys. Reikia manyti, kad ateitininkų naujoji valdyba įjungs šią jaunimo (ir kartu senimo) organizaciją ir į Lietuvos laisvinimo darbą, kurio ji kurį laiką dėl nežinomų priežasčių kratėsi ir vengė. Kaltė dėl organizacijos nesidomėjimo ir nesijungimo į Lietuvos laisvinimo darbą krinta ant senosios vadovybės pečių. Jaunimas turi būti ne tik lietuviškas ir katalikiškas, bet taip pat kovojąs už lietuvių ir Lietuvos interesus ir pilnai įsijungęs į laisvinimo darbą.

• Gintaras Karosas, Boston, Mass. (JAV), studentas, skautų veikėjas, kandidatuoja į Massachusetts steito legislatūros žemuosius rūmus (House of Representatives of Massachusetts). Tos legislatūros senate (Senate of Massachusetts) turime V. G. Pigagą, JAV-se gimusį ir augusį lietuvį.

REDAKCIJOS PRANEŠIMAS

Kitas "Į Laisvę žurnalo numeris išeis gruodžio mėnesį. Redakcija lauks medžiagos (pasisakymų žurnale keliamais ir kitais klausimais, pranešimų, laiškų "Laiškai redaktoriui" skyriui) tam numeriui iki 1968 metų lapkričio mėnesio 10 dienos.

1969 metų pirmas numeris išeis kovo mėnesį.

Redakcijos adresas: "Į Laisvę" žurnalas, Post Office Box 77048, Los Angeles, California 90007.

CENTRO VALDYBOS PRANEŠIMAI IR PARAGINIMAI

• LFB Vyr. Tarybos ir Centro valdybos nutarimu nario mokestis nustatytas 5 doleriai metams. Jį moka kiekvienas dirbantis LFB narys. Sambūriai, išrinkę narių mokesčius, mažiausiai 50 proc. pasiunčia Centro valdybai. Visi sambūriai prašomi kaip galima greičiau atsiteisti už 1968 metus. Centro valdybos adresas: JAV ir Kanados LFB Centro valdyba, 24525 Chardon Road, Cleveland, Ohio 44143.

• Sambūrio vadovybės prašomos atsiųsti savo narių pilnus sąrašus su tiksliais adresais (duodant ir 'Zip Code').

• Kiekvienas LFB narys kviečiamas surasti bent vieną naują "Į Laisvę" žurnalo prenumeratorių.

• Sambūriai ir pavieniai nariai kviečiami paremti "Į Laisvę" žurnalo leidimą piniginėmis aukomis. Jos siųstinos "Į Laisvę" žurnalo administratoriui: Mr. Aleksas Kulnys, 1510 East Merced Avenue, West Covina, California 91790.

• Kanauninkas Feliksas Kapočius, Riverdale, Ill. (JAV), Kauno Prisikėlimo bažnyčios statytojas ir klebonas ir tremtyje Tautinis popiežiaus misijos delegatas ir vyr. lietuvių sielovados tvarkytojas Vokietijoje ir Austrijoje (1946 - 1950), 1968 metų birželio mėnesio 3 dieną atšventė 50 metų kunigystės sukaktį. Tai vienas iš iškiliausių ir dinamiškiausių nepriklausomos Lietuvos ir tremties dvasiškių. Kan. F. Kapočius, atvykęs į JAV 1950, turėjo didelių planų, bet jų įgyvendinimą užblokavo JAV-bių sustingusi lietuvių dvasiškija. Kan. F. Kapočiui nepavyko gauti lietuvių parapijose net vikaro vietos.

Žymieji amerikiečiai ragina JAV-bių vyriausybę iškelti Lietuvos bylą Jungtinėse Tautose

RICHARD M. NIXON, buv. JAV-bių viceprezidentas ir Respublikonų partijos dabart. kandidatas JAV-bių prezidento postui —

- Pilnai pritariu Rezoliucijoms Remti Komiteto siekiams ir įsijungiu į šią organizaciją. Pilnai padėsiu šiai organizacijai jos darbuose.

SPIRO T. AGNEW, Maryland steito gubernatorius ir Respublikonų partijos dabart. kandidatas JAV-bių viceprezidento postui —

- Lietuvos byla jau seniai turėjo būti iškelta Jungtinėse Tautose. Jungiuosi į Rezoliucijoms Remti Komitetą ir talkinsiu šiai organizacijai jos užsimojimuose.

L. BRENT BOZELL, katalikų žurnalo TRIUMPH vyr. redaktorius —

- JAV-bių vyriausybė turėjo iškelti Lietuvos bylą jau prieš 20 metų Jungtinėse Tautose.

WILLIAM F. BUCKLEY, JR., žinomas per visą kraštą amerikiečių laikraštininkas (columnist) ir televizijos komentatorius (vadovaująs visus krašto kampus pasiekiančiai televizijos programai) —

- Jungiuosi į Rezoliucijoms Remti Komitetą ir visomis išgalėmis talkinsiu šiame taip svarbiame laisvės žygyje.

JOHN CHAMBERLAIN, žinomas per visą kraštą amerikiečių laikraštininkas (columnist) —

- Jungiuosi į Rezoliucijoms Remti Komitetą. Jūs esate tikrai verti visų amerikiečių talkos ir paramos.

EUGENE LYONS, vienas iš THE READER'S DIGEST redaktorių (Senior Editor) —

- Mielai jungiuosi į Rezoliucijoms Remti Komitetą ir padėsiu visuose šios organizacijos darbuose.

ARTHUR W. RADFORD, admirolas (USN-Ret.), buv. JAV-bių vyr. štabo viršininkas —

- Tikrai malonu būti Rezoliucijoms Remti Komiteto nariu. Padėsiu šiam vienetui kuo tik galėdamas.

HENRY J. TAYLOR, žinomas per visą kraštą amerikiečių laikraštininkas (columnist) —

- Visi laisvę mylintieji amerikiečiai turėtų Jums padėti. Jungiuosi į Jūsų organizaciją ir būsiu jos aktyvus narys.

Malonus geros valios Lietuvi,

Koks yra Tavo įnašas šiame taip svarbiame darbe dėl Lietuvos laisvės?

• Jei dar nesi šio žygio parėmęs šiais metais, tai pasiųsk savo auką dar šiandien. Komiteto adresas: Rezoliucijoms Remti Komitetas, Post Office Box 77048, Los Angeles, Calif. 90007.